

פרוטוקול משיבה כ"ז/של"ו של הממשלה - י"ד באדר א' תשל"ו -
15.2.76

נכחו השרים:

י. רבין - יו"ר, א. אוזן, י. אלון, י. בורג, ח. בר-לב
 מ. ברעם, י. גלילי, ג. האוזנר, ש. הלל, ז. המר, א. ידלין,
 ג. יעקבי, א. עופר, ש. פרס, ח.י. צדוק, מ. קול, י.
 רבינוביץ, ש. רוזן, י. רפאל, ו. שם-טוב

ג. אבנר	- מזכיר הממשלה
פרופ' מ. ברונר	- משרד האוצר (בס' 433, 434, 435, 436)
א. גפני	- המנהל הכללי, משרד האוצר (בס' 433, 434, 435, 436)
מ. דיין	- לשכת שר האוצר (בס' 433, 434, 435, 436)
מ. זנבר	- נגיד בנק ישראל (בס' 433, 434, 435, 436)
א. חסין	- לשכת שר החוץ
א. מזרחי	- לשכת ראש הממשלה
מ. נוידרפר	- משרד האוצר (בס' 433, 434, 435, 436)
תא"ל א. פורן	- מזכיר צבאי לראש-הממשלה
ד. קנטרוביץ	- משרד האוצר (בס' 433, 434, 435, 436)
ש. שביד	- משרד האוצר (בס' 433, 434, 435, 436)
ש. שירן	- משרד האוצר (בס' 433, 434, 435, 436)
סא"ל א. תהלה	- לשכת שר הבטחון

סדר היום:

429. שאלות
430. הרחבת מסגרת טיסות שכר לישראל
431. אישור מתן תעודת היתר למכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל ע"ש שנקר
432. הקמת מועצה ציבורית לתרבות החיים
433. א. תזכיר-הצעת חוק לתיקון חוק מס קניה (סחורות ושירותים) (תיקון מס. 6) תשל"ו-1976;
 ב. תזכיר הצעת חוק לתיקון חוק אזורי נמל חפשיים, תשל"ו-1976;
 ג. תזכיר-הצעת חוק להארכת תוקפו של חוק בול במחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס. 12) תשל"ו-1976.
434. תקציב המדינה לשנת הכספים 1976 - החלטות נוספות
435. הצעת חוק מס יבוא שירותים תשל"ו-1976
436. צו מס נסיעות חוץ (קביעת שיעורי המס) (תיקון) תשל"ו-1976
- צו מס נסיעות חוץ (פטור) (תיקון), תשל"ו-1976
437. נוכחות בישיבות הממשלה
438. [REDACTED]
439. פרסומים מוקדמים של מינויים הטעונים אשר הממשלה
440. מינוי מנהל כללי למשרד החוץ
441. מינוי מנהל כללי למשרד הסעד
442. מינוי לשירות החוץ
443. אזור תכנון מיוחד ברצועת עזה
444. נוהלים בנושא קרקעות בשטחים המוחזקים

445. שביתת עובדי הנדסה של משרד התקשורת באזור תל-אביב
446. מכירת נשק.

רשומה: י.מ.

א.ב.

ל.ד.

429. שאלות

שר המטענה ש. הלל:

בישיבה של השבוע שעבר שמענו דברים על ביקורו של רא הממשלה בארצות הברית. נשמעו באותה ישיבה הרבה דברים. אני מודה שרק לאחר מכן יכולתי לנסות לגבש לעצמי מה נאמר באותה ישיבה. וישנה עוד נקודה: באותה ישיבה לא היו מונחים בפנינו הניירות וההסכמים שהיו קיימים קודם לכן. מתוך הצעה קלה בהם ראיתי שבהסכם האחרון שעשינו עם מצרים נאמר בחלופי הדברים שבינינו ובין ארצות הברית, שארצות הברית מסכימה לדעתה של ישראל, שההסכם הבא עם מצרים יהיה הסכם-שלום סופי.

מוזכיר הממשלה ג. אבנר:

.FINAL PEACE AGREEMENT

שר המטענה ש. הלל:

זה כתוב בחלופי הדברים בינינו ובין ארצות הברית. דברים דומים היו גם באשר לסוריה ולירדן. אבל אני מסתפק בהסכם האחרון שחתמנו עליו רק לפני מספר חדשים בנוגע למצרים - שבישיבות רבות דובר בצורה מפורשת, שמאותו הזמן לשנתיים או שלוש שנים או שלוש שנים וחצי, כל זמן שההסכם הוא קיים (THE DURATION) לא יבואו האמריקאים לדרוש מאתנו דברים בנוגע למצרים.

והנה לא גמרנו עדיין לבצע את ההסכם עם מצרים

וכבר חל שינוי.

אני רוצה לשאול את ראש הממשלה: האם היתה זאת יוזמה של האמריקאים בניגוד להתחייבות הפוכה שניתנה על ידם לפני חדשים אחדים, כאשר ביצוע ההסכם הקודם לא נסתיים עדיין?

אם לא היתה זאת הדרישה שלהם, האם הוצעה ההצעה הזאת על ידינו?

שאלה נוספת: אם בכל מקרה יש שינוי של דברים שנקבעו, נחתמו ונמסר עליהם בכנסת - האם השינוי הזה בעמדה שלנו איננו מחייב קודם לכן את האישור של הכנסת?

אני מצטער שאני מעלה רק עכשיו את השאלות האלה. אבל ההסכמים הקיימים לא היו אז מוגחים לפנינו ואיש אינו יכול לזכור מה היה בסעיף זה או בסעיף אחר. בנקודות האלה שהעליתי עכשיו ראיתי חריגה משמעותית מתוכן ההסכם ומתוכן ההודעה שמוסרו בכנסת.

שר התחבורה ג. יעקבי:

אני רוצה רק להעיר שההערה הזאת של חשר הלל נעמדה גם בישיבה הקודמת לאחר הסקירה שמסר ראש-הממשלה.

ראש הממשלה י. רבין:

היוזמה להצעה באה מאת ארצות הברית, אולם ללא דרישה כלפינו. אתה יכול להסכים לה או לא להסכים לה, איש אינו מאלץ אותך לקבל אותה. אם כן ההצעה היא הצעה של ארצות הברית.

היה מוסכם בינינו ובין אצרות הברית שאם נעמוד על כך, לא יעלו את ההצעה. אין אני נכנס כרגע לניתוח המשפטי שהושמע על ידי שר המשפטים. אני מציע שנקדיש לניתוח זה פעם יותר זמן. יש האומרים שאין למעשה שני מצבים, שאם אין מצב של מלחמה STATE OF WAR זה גם שלום. אבל אין אני נאחז בזה.

שר המשטרה ש. הלל:

בכל אופן זה וודאי איננו FINAL PEACE

AGREEMENT.

ראש הממשלה י. רבין:

אינני יודע מה זה FINAL.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

הנה אין PEACE AGREEMENT בין גרמניה ובין

הולנד.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מדבר כרגע על החלטות.

אני קודם כל חוזר על הערתי: היוזמה היתה יוזמה שלהם. זוהי הצעה ולא דרישה. ישראל יכולה לענות על כך בחיוב ויכולה לענות בשלילה.

שר השיכון א. עופר:

אין זו הצעה. הם הולכים לברר.

ראש הממשלה י. רבין:

זה הוצע בנושא לכירור. לא ידוע בכל אם זה עדיין מקובל. בכל אופן כאמור ישראל יכולה לענות על זה בחיוב ויכולה לענות על זה בשלילה. זה נתון לשיקולנו ולהחלטתנו. אמרתי מה אני חשבתי.

שר הבריאות ו. שש-טוב:

ואם ישראל תענה בשלילה, אין לארצות הברית זכות

לברר זאת.

ראש הממשלה י. רבין:

מה זה מחייב? יכול להיות שזה מחייב החלטת הממשלה. איני זוכר מה היו הודעות הממשלה. בכל אופן מבחינת קוי-יסוד של הממשלה, ברור שזה קיים. אם זה מחייב החלטה נוספת של הממשלה, יתכן שזה מתקבל על הדעת. אין אני מציע לקיים היום את הדיון בנושא.

אבל אני חושב שחשבתי לשאילתה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

באותו נושא שתי שאילתות לשני שרים על פי

תפקידיהם.

שאלתה אחת היא לשר המשטרה: האם יכול הוא לספר לנו בצורה מאוזנת יותר ממה שניתן היה לראות בטלוויזיה, על המהומות שהתלקחו בעיר העתיקה בפרשת התפילות בהר הבית?

יש לי עוד שאלה ואין אני יודע אם להפנותה לשר הדתות או לשר המשפטים: מה בעצם המצב המשפטי-דתי בענין זה? כי יש לזה גם אספקט הלכתי וגם אספקט משפטי.

שר המשטרה ש. הלל:

יש אספקט משפטי שאשיב עליו.

שר התיירות מ. קול:

יש לי תוספת שאלתה לשר החינוך והתרבות בנקודה זו: האם אין הוראות לגבי ענין זה שאין מוכרחים לעשות לו פרסומת עולמית על ידי הטלוויזיה שיראו איך זורקים אבנים על השוטרים שלנו ויראו איך הדברים מתפתחים? איזה תענוג יש לנו להציג את זה כפי שזה הוצג בטלוויזיה?

שר המשטרה ש. הלל:

הפרות הסדר קיימות מזה זמן מה בחלק מהרשויות המקומיות בגדה. אני חושב שזהו נסיון שנעשה פחות או יותר בעקבות הדיון במועצת הבטחון והוטו האמריקאי, כך שבשלב מסוים הגדירו זאת ביחוד תלמידי בתי הספר כמתאה על הוטו האמריקאי וכו'.

תוך כדי התקופה הזאת של הפרת הסדר בגדה נתקבל פסק דין של שופטת בית משפט השלום על קבוצה של אנשים שנעצרו לפני מספר חודשים על הפרה חמורה של הסדר בהר הבית כשהם ניסו גם להתפלל וגם כתבו כתבות על יד

קברים של חלק מהאנשים שאיני יודע בדיוק איזה. צריך היה למחוק את הכתבות הללו. הם הגיעו לידי התנגשות אלימה. הם הובאו לבית המשפט כמו בכל משפט רגיל. השופט של בית משפט השלום זיכחה את האנשים שהפרו את הסדר. לא אמרה שלא הוכחה העובדה שהובאה נגדם אלא אמרה שאין היא רואה מדוע צריך למנוע או באיזו זכות צריך למנוע מיהודים מלהתפלל על הר הבית.

לדבר הזה היה פירסום. דאגנו מיד לומר שני דברים: קודם כל שהמשטרה אינה משנה את העמדה שלה ואת ההחלטות שלה. לאחר מכן ניסינו להקרים בכל האפשר את הגשת הערעור של הפרקליטות על החלטת פסק הדין של השופט. גם לזה ניתן פירסום.

ודבר שלישי: בעקבות מכתב שקבלתי מאחד מחברי מועצת העירייה של ירושלים; מר סלומון, שהנה בעקבות פסק הדין הזה של השופטת הוא מתכוון לעלות יחד עם חבריו להר הבית ולהתפלל שם, שלחתי לו מכתב - וביקשתי לפרסם את זה מיד בכל אמצעי הקומוניקציה - שאני מזכיר לו כי עמדת הממשלה עמדה במבחן של הבג"ץ בשנת 1970 וגם ציטטתי את הקטע האומר שאיננו רואים מקום להתערב בשיקול דעתה של הממשלה, כי זהו דבר מסובך מאד וחמור מאד. הודעתי לו בצורה שאינה משחממת לשתי פנים שהמשטרה לא תשנה את עמדתה. זה בניגוד למה ששמעתי ברדיו. אין זה נכון שהממשלה והאחרים לכך לא הביאו את הדבר לידיעת הצבור כולו. ווראי שהבאנו זאת לידיעת הצבור הערבי שאין בהחלטת פסק-הדין של השופטת הזאת כדי לשנות במשהו את העניין.

הענין נבע במידה מסוימת מהרקע הכללי שהיה בגדה, גם מהסתה של העתונות הערבית במזרח ירושלים. רק היום ריכזנו את כל החומר של שלושת העתונים, שהם כולם בעצה אחת מסלפים את ההודעות שלנו. אם אנחנו מביאים למשל גם לידיעת העתונות הערבית שהפרקליטות החליטה להגיש ערעור על פסק הדין הם מודיעין בכותרת: הפרקליטות, בהתיעצות עם היועץ המשפטי, החליטה לזכות את הנערים היהודיים ולבטל את ההוראות שאסור ליהודים להתפלל בהר הבית: ישנה הוראה לקציני המשטרה ולאנשי המשטרה לא להפריע למתפללים היהודיים בהר הבית.

זוהי ממש הסתה פרוצה עם הדגשה של כל רעש קטן. זוהי הסתה מכוונת על ידי העתונות הערבית במזרח ירושלים ויכול מאד להיות שאי אפשר יהיה להמשיך לעבור על זה לסדר היום, כי זהו היתה הסתה שהתבטאה כפי שהתבטאה.

מזה מספר ימים היו הפרעות בבתי הספר. תלמידים באים לבית הספר ויוצאים לחצר. טיפלנו בזה לא ברעש גדול.

לקראת יום שישי היה ברור שינסו להפוך את הענין של תפילות על הר הבית ושל הצעירים להפגנה גדולה יותר. בתיאום עם הממשל הצבאי הגבלנו קצת את כניסת הצעירים לירושלים שהיו צריכים לבוא מהגדה. אחרי התפילה במסגד התפרעו כ-200-250 צעירים כאשר המבוגרים הלכו מהר מאד הביתה. הצעירים התחילו להתפרע ולירות אבנים בשוטרים. אני חושב שגם קודם לכן היה נסיון לפגוע גם בתיירים וגם ביהודים שהסתובבו בחובות העיר העתיקה. נתנו מכות - אם כי לא נוראות - למספר יהודים שהיו בשוקים.

לא היתה לנו ברירה ביום שישי אלא לנסות לפעול נגדם כבר בכוח משמעותי יותר, אמנם לא במכות וודאי לא ביריות. בתקריות הללו נעצרו עד עכשיו כ-50 איש; ביחוד צעירים. היום נלך לבית המשפט כדי לבקש משפט מהיר או הארת מעצרים.

מכל מקום דבר חד-משמעי אחד אני רוצה לומר, שאלה שהסיתו לענין זה ידעו היטב כי הטענה אינה טענה, כי המדובר אינו בביטול ההחלטה של בית המשפט הגבוה לצדק, ששום בית משפט לא יוכל לבטל אותה, אלא מדובר על ענישהם או אי-ענישהם של צעירים יהודיים. הצעירים הערביים רצו לנצל את זה כחלק מהמגמה הכללית להפר את הסדר.

אצל שר המשטרה אין שום שאלה ביחס למעמד הדתי וביחס להוראות הדתיות בעניין זה. במסגרת הסדר הצבורי מוסמך שר המשטרה לקבוע סדרים ביחס לתפילות על הר הבית או ביחס לאיסור קיומן. בעניין זה לא היה ערעור מאז ועד היום על ההוראה שאנחנו מונעים תפילות על הר הבית.

בתוך ההתפרעות של העתונות הערבית כותב עתון אחד "השופטת המטורפת שהוציאה פסק דין". דבר שלא היינו עוברים עליו בשקט.

שר הדתות י. רפאל:

למה להם מותר?

ראש הממשלה י. רבין:

שיגישו תביעה נגדם.

שר המשפטים ח. צדוק:

יש להבחין בין הצד ההלכתי ובין הצד החוקי-החילוני. מה שידוע לי הוא כי מבחינה הלכתית הרעה המקובלת על גדולי ההלכה היא שאסור ליהודים להתפלל על הר הבית.

אשר לצד החוקי-החילוני הובאו שמונה אנשים לדין לפני בית משפט השלום בירושלים לפי סעיף 191 (1) (ד) לפקודת החוק הפלילי. סעיף זה אומר: מי שנתנהג בכל מקום צבורי בצורה העשויה לגרום להפרת השלום דינו כן וכך. בית המשפט זיכה אותם. הפרקליטות ערערה על פסק הדין. אני נמנע מלהביע דעה על פסק-הדין של בית משפט השלום כשהערעור על אותו פסק הדין תלוי ועומד.

שר השיכון א. עופר:

פגיעה במצבות גם כן מותרת?

שר המשפטים ח. צדוק:

הם הועמדו לדין לפי הסעיף שקראתי אותו.

מהאישום הזה הם זוכו. יש ערעור על פסק-דין זה. הערעור יישמע בבית המשפט המחוזי והוא יפסק.

באשר לפעולת המשטרה: בשנת 1969 הוגשה עתירה על ידי אגודה רשומה בשם "חוגים לאומיים" נגד שר המשטרה. העותרים קבלו על כך שהמשטרה מונעת מהם להתפלל על הר הבית. הם בקשו לצוות על שר המשטרה לתת להם להתפלל ללא הפרעות. הבקשה נדחתה על ידי בית המשפט העליון שישב בהרכב של חמשת שופטים.

הפסק הזה בעינו עומד והמשטרה פועלת מכוח סמכותה לדאוג לכך שלא תהיה הפרה של הסדר הצבורי ושלא יהיה חשש לסדר הצבורי. ובהתחשב לרגישות המקום, תפלה של יהודים, שיש בה מן הגילוי ההפגנתי על הר הבית, עלולה לגרום להפרת הסדר הצבורי, והמשטרה מונעת מטעם זה תפילה בשטח הר הבית.

אני רצה להזכיר עוד אספקט של הענין. בשנת 1967 נתקבל בכנסת חוק העמירה על המקומות הקדושים והסעיף האופרטיבי בו הוא: "המקומות הקדושים יהיו שמורים בפני תילול וכל פגיעה אחרת ומפני כל דבר העלול לפגוע בחופש הגישה של בני הדתות אל המקומות המקודשים להם או ברגשותיהם כלפי אותם המקומות". בסעיף 4 של אותו החוק נאמר: "שר הדתות ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי, לאחר התייעצות עם נציגים של בני דתות הנוגעים בדבר או לפי הצעתם, ובהסכמת שר המשפטים, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו".

שר הדתות לא התקין עד עכשיו תקנות כאלה מכוח סמכותו לגבי הר הבית, ואני יכול להבין את הטעמים שמכבירים עליו בקשר להתקנת תקנות כאלה.

שר הדתות י. רפאל:

אני רוצה קודם כל להגיד משהו לפסק הדין. בפסק הדין של חשופטת נמתזה בקורת על שר הדתות על שעד היום לא התקין את התקנות בהתאם לחוק עוד מ-1967.

שר המשפטים ת. צדוק:

החוק חוקק מיד אחרי מלחמת ששת הימים.

שר הדתות י. רפאל:

ואמנם שר הדתות לא התקין תקנות. ואני רוצה להסביר למה לא התקין תקנות. אין זה נכון להגיד שאסור להתפלל על הר הבית. אסור לעלות על הר הבית. יש הבדל גדול מאד בין שני הדברים הללו. לפי ההלכה אסור ליהודים, מטעמי קדושת המקום וטומאת האנשים, לעלות על הר הבית. הם צריכים קודם כל ללכת למקוה טהרה וגם אז לא לכל המקומות מותר להם לעלות. יש אמנם כאלה בין הרבנים היום הבקיאיים במידות והטוענים שיש חלקים בהר הבית שמותר שם לעלות. אולם יש בין הרבנים החולקים על הדעה הזאת ונוהגים להחמיר בזה ולא לעלות. הצבור הדתי, בכל אופן הצבור הנזהר במצוות, איננו עולה לשם. אבל יש העולים.

שר השיכון א. עופר:

יש שלט של הרבנות הראשית.

שר הדתות י. רפאל:

יש שלט של הרבנות הראשית מטעם משרד הדתות שמזהירים יהודים הנזהרים בטעמי הלכה שלא לעלות על הר הבית.

אבל כאן נוצר מצב אחר לחלוטין, שיהודים רבים עולים לשם ולפי החוק מותר ליהודים לעלות על הר הבית, אלא ברגע שיהודי מוציא מכיסו איזה ספר תהילים קטנטן ורוצה להגיד איזה פרק קטן ממנו, רק אז חלה הפרעה. הדבר הזה איננו מובן כל כך.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

הפרעה מצד מי?

שר הדתות י. רפאל:

מצד המשטרה.

יש אנשים הרוצים להתפלל שם ואינם שומרים על כל דיני ההלכה. ויש הרבה יהודים כאלה. ואני מנוע מלהתקין תקנות, כיוון שתקנות כאלה אני צריך את אישורה של הרבנות הראשית, ואיני יכול מטעמי הלכה להתקין תקנות כאלה, כי על פי ההלכה היהודים מנועים מלעלות לשם. אבל כאשר יהודים עולים לשם, משום מה יהיה אסור להם להגיד שם פרק תהילים? את זאת איני מבין.

לכן הדבר הז איננו פשוט כל כך שהמשטרה תמנע תפלת יהודים על הר הבית משום שאיזה פרחים ערביים אינם רוצים לתת להם להתפלל שם. משום מה יהיה אסור ליהודים להגיד שם פרק תהילים?

יש למשל יהודים דתיים רבים, יש קונסרבטיביים, יש רפורמים, יש תיירים שאינם שומרים על כל טעמי ההלכה.

ראש הממשלה י. רבין:

עכשיו אני מבין למה יש יהודים קונסרבטיביים.

שר השיכון א. עופר:

סוף סוף שר הדתות מגן על כל הזרמים.

שר הדתות י. רפאל:

יש רבבות יהודים שונים. אני אף פעם לא הייתי שם. כשהייתי צריך להגיע לאותה הסביבה, סיכנתי את עצמי בדרך עקיפין כדי שלא לעלות להר הבית. אחרים נכשלו ועברו לשם מיד לאחר הקרבות. אבל אין זה פשוט כל כך מטעמים אלה לערער על פסק הדין. זה אינו מובן לי. זה ששר הדתות איננו יכול להתקין תקנות, זה דבר אחר. אבל אני מוכרח להגיד שלבי איננו שלם עם הערעור של הפרקליט על פסק הדין.

שר השיכון א. עופר:

סוף סוף תחוג בר מצוה במסגד אקצה.

שר הדתות י. רפאל:

אני ממליץ שלא לעלות להר הבית. משרד הדתות קבע שם שלט שבו הוא מזהיר את היהודים שלא יעלו לשם. אבל רציתי שהממשלה תדע מה שם המצב. אנחנו אומרים לא לעלות לשם. אבל אם יתקוף אותך יצרך, שר השיכון, לעלות לשם, הרי אם תרצה לומר שם פרק תהלים, שוטר לא יתן לך לעשות זאת.

שר השיכון א. עופר:

יש די מקומות כדי לומר פרק תהלים.

שר העבודה מ. ברעם:

אתה ממליץ שלא יעלו ומי שיעלה שלא יוטלו עליו

סנקציות.

שר הדתות י. רפאל:

לי אין כל סמכות לאסור לעלות, כי לפי החוק מותר ליהודים לעלות לשם, והא ראייה שאלפי יהודים ורכבות יהודים עולים לשם. אתה חושב שאין אני רוצה לעלות ולראות את המקום? יש לנו בכל זאת איזה קשר עם המקום. אבל אם אסור - אסור.

ראש הממשלה י. רבין:

אין פה דיון על הנושא. היתה שאלתה והשיבו

עליה.

שר הדתות י. רפאל:

שר המשפטים אמר שאסור להתפלל שם. אני מתקן את דבריו, אסור לעלות לשם אבל אין איסור להתפלל שם.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

איך אפשר להתפלל אם אסור לעלות?

שר הדתות י. רפאל:

אם אתה מקבל את חוק ההלכה שאסור לעלות לשם, אז גם אסור להתפלל.

ראש הממשלה י. רבין:

בזה סיימנו את סעיף השאלות.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

האם תהיינה סקירות? ישנן שמועות.

ראש הממשלה י. רבין:

שמועת סקירה לפני שבוע.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

נמסר לשגרירנו בארצות הברית שהשעיית משלוחי
טנקים מארצות הברית לא תחול על ישראל.

ראש הממשלה י. רבין :

זה לגבי מה שהם התחייבו בחוזים.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון :

זוהי הודעה רשמית.

שר העבודה מ. ברעם :

היא נחפרסמה בשני עתונים.

שר החינוך והתרבות א. ידלין :

מהי עמדת הממשל בנוגע לסיוע ביניים?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון :

זה בטיפול ומתוך מגמה חיובית.

ראש הממשלה י. רבין :

בשעה שהייתי שם פניתי למזכיר המדינה שיביא את
העניין לוועדת החוץ. הוא הביא לאישור של ועדת החוץ. אבל צריך להמשיך ולהאבק
בממשל להמשיך ולקיים עמדה זו.

430. הרחבת מסגרת טיסות שכר לישראל

ראש הממשלה י. רבין:

על סדר היום עמד הסעיף על הרחבת מסגרת טיסות השכר לישראל. אבל הנושא נדחה לפי בקשת שר התחבורה; כי הוא רוצה ללמוד את החומר. הנושא יעלה בישיבה הבאה.

431. אישור מתן תעודת היתר למכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל ע"ש שנקר

ראש הממשלה י. רבין:

אנחנו עוברים לסעיף "אישור מתן תעודת היתר למכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל על שם שנקר". איזו תעודה ניתנת?

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

על פי החוק אישור של מוסד להשכלה גבוהה צריך לעבור שני שלבים: א. עליו לעבור את השלב של המועצה להשכלה גבוהה, שהיא מוסמכת לפסוק מנקודת ראות אקדמאית, ולאחר מכן ב. השלב של הממשלה שרשאית לשקול את הענין גם מתוך שיקולים אחרים.

החוק לקח בחשבון שתי אפשרויות. הוא לקח בחשבון את האפשרות שהמועצה להשכלה גבוהה מתוך שיקולים שלה מונעת התפתחות של מוסדות חדשים, והממשלה יכולה להחליט שהיא תובעת מהמועצה להשכלה גבוהה לחזור ולדון בסוגיה. החוק לקח גם אפשרות אחרת בחשבון, כאשר המועצה להשכלה גבוהה מכירה מבחינה אקדמאית במוסד חדש, והממשלה משיקולים שלה, נאמר מסיבות תקציביות, מונעת התפתחות של מוסד חדש, גם אם מבחינה אקדמאית הוא ברמה ראויה.

בענין המכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל על שם שנקר אישרה המועצה להשכלה גבוהה חיוכית את המוסד והנושא צריך להגיע לממשלה.

שר הסעד ז. המר:

הנושא היה כבר פה.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

יש שלושה שלבים בהכרת מוסד להשכלה גבוהה.

קודם כל עצם מתן ההיתר, הרשיון להתקיים. כי החוק מנוסח כך שאפשר למנוע בכלל התחלת הקמת מוסד, וחייבים לקבל רשיון לפני שמתחילים אפילו לעשות את הצעדים הראשונים. אמנם לגבי המוסדות שהיו קיימים עם קבלת החוק כמובן מכירים בחקופת מעבר בעצם קיומם. המכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל על שם שנקר הוא מוסד קיים. אבל על פי החוק, כפי שהוא התקבל לאחרונה, יש צורך אפילו לעבור את השלב הראשון של קבלת הרשיון להתקיים. ללא מתן היתר זה, צריך מוסד באופן תאורטי להפסיק להתקיים. נדמה לי שזוהי המשמעות האמיתית של החוק.

יש עוד שני שלבים בהכרת מוסד חדש: שלב אחד, של הכרה ברמתו האקדמאית. שלב שלישי: ההיתר להעניק תואר; לגבי המכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל המדובר הוא על תואר ראשון, לגבי אוניברסיטאות על הכרה בכל שלושת התוארים. אבל כל שלב ושלב מחייב דיון נפרד.

מה ששובא היום לממשלה הוא השלב הראשון האומר מתן היתר למכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל להתקיים כמכללה.

ראש הממשלה י. רבין:

לא מוצעת עדיין בהצעת ההחלטה הצעה על מתן תואר?

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

בשלב זה לא.

אוסף לידעת חברי הממשלה: המועצה לחשכלה גבוהה עדיין מתלבטת בסוג התואר, מה יהיה התואר שיינתן במכללות בכלל ובמכללות לטכנולוגיה. לגבי מכללה לחנוך סוכם על תואר "כוגר בהוראה" B.E.D. אבל לא סוכם מה התואר למכללות בתחום הטכנולוגיה. אחת ההצעות מדברת על B.T. אבל בענין זה לא נתקבלה עדיין החלטה.

הבאנו כבר את הנושא לממשלה. הממשלה הטילה על ועדת שרים המורכבת משרי האוצר, העבודה, משד החינוך והתרבות לברר את הדבר לפני דיון חדש. שר העבודה וודאי ירחיב את הדיבור על כך.

אני רוצה לומר מראש שאני מקבל את המגמה הראשית של שר העבודה, שהיא באה גם מסיבות תקציביות וגם משיקולים עסקיים.

אני כיושב ראש המועצה לחשכלה גבוהה בולם את תנופת-הפיתוח של מכללות טכנולוגיות, כלומר איני מעודד אותן. היפוכו של דבר היא האמת. איני מעודד בתי ספר להנדסאים להיהפך למכללות, גם אם יש להן יומרה כזאת וגם אם הן הגיעו לרמה של יומרה זו יש צידוק. למשל רשת "אורט" רוצה להפוך אחד מבתי הספר להנדסאים לרמה של מכללה. אני מנסה אפילו להסיר בקשות כאלה מעל סדר היום. ההנחה היא שמכללה היא יקרה יותר מאשר בית ספר להנדסאים וההוצאה שם גבוהה יותר.

שנית: אני מקבל את הטענה של שר העבודה שמה שחסר למשק הישראלי היום אלה הם עובדים ברמה של הנדסאים, והפרופורציות בין בעלי תארים אקדמאיים, בין המהנדסים והמדופלמים לבין בעלי השכלה הנדסאית וטכנאית הן לרעת ההנדסאים והטכנאים. לכן יש להגדיל את מספרם של ההנדסאים והטכנאים ואין לעודד בתי ספר להנדסאים וטכנאים להיחפך למכללות, אם כי זוהי מדינה חופשית ואפשר להגיש למועצה להשכלה גבוהה בקשות להקמת מכללות.

על רקע זה עשינו את הבדיקה מחדש, היינו על רקע המגמה הזאת הייתי שותף לשר העבודה לבלום את הפיכת בתי הספר להנדסאים וטכנאים למכללות.

דבר נוסף: קבלתי גם כן את החרדה של שר העבודה, שאם יהיה תואר חדש לבוגר מכללה טכנולוגית, יהיה זה תואר ביניים בין המהנדס המדופלם של הטכניון לבין התואר הנדסאי, שאיננו על רמה אקדמאית. העניין יתקבל במורת רוח על ידי אחת ההסתדרויות המקצועיות החזקות ביותר במדינה, הסתדרות המהנדסים והטכנאים, ותצמחנה פורענויות די רציניות מכך עד כדי נסיון להגיד ש"כולנו אקדמאים", שכל ההנדסאים הם אקדמאים, וההנדסאים יתחילו ללחוץ שכל בתי הספר להנדסאים ייהפכו למכללות וידרשו לכל מי שלמד בבית ספר כזה תואר של אקדמאי. זה יכול לקרות רק במשטר קפקאי או רק בישראל שהסתדרות מקצועית תזמן לעצמה אסטרטגיה שכזו.

ראש הממשלה י. רבין:

כי רק בישראל יש תוספת אקדמאית.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

היות ואני יודע שיש לנו די צרות וזוהי תקופה לא פשוטה, קבלתי בהחלט את המגמה לדחות ככל האפשר את ההכרעות בעניין תואר הטכנולוגי כדי שנישאר עם הבעיות שיש לנו כיום.

שר העבודה מ. ברעם:

אבל...

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

למה חזר העניין לממשלה? מפני שהנושא של המכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל הוא באמת יחיד במינו. זהו תחום שאיננו קיים באוניברסיטאות, כי פקולטה לטכנולוגיה אינה קיימת בשום אוניברסיטה.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

גם לא בטכניון?

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

גם לא בטכניון. גם שם אין מגמה לטקסטיל. אין ממשירים מהנדסי טקסטיל ואופנה. כלומר הנושאים הנלמדים במכללה זו, נלמדים רק במכללה זו. מוסדות להנדסאים בתחומי הטקסטיל בעולם, באנגליה ובארצות הברית, נכשלו כנראה לחלוטין. כך אומרים המומחים. ומוסדות דומים בעולם בתחום הזה ברמה של הנדסאות, כגון בארצות יבשת אירופה, מתלבטים קשות בגיוס תלמידים. הרמה האקדמאית והנימוק להמשך הלימודים לקבלת תואר אקדמאי הם כנראה תנאי להצלחה בתחום הזה.

לפני הקמת המכללה לטכנולוגיה בישראל נאלצו ישראלים רבים לצאת לחוץ לארץ כדי להשתלם בנושא זה. עכשיו הם יכולים ללמוד בארץ. המכללה הזאת מוכרת על ידי גורמים במדינת ניו-יורק, ותלמידי המכללה מקבלים את התואר של מדינת ניו יורק. והמכללה טוענת שזכותה היא להגיע לתואר הראשון בישראל.

למכללה יש תמיכה מרחיקה לכת של התעשייה. תעשית הטקסטיל מעורה במכללה הזאת. היא רואה בו מוסד חשוב. היא גורסת שהמוסד ייהרס אם יעכבו באופן מלאכותי את התפתחותו.

ראש הממשלה י. רבין:

אתה מבקש היתר לדבר קיים?

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אבל על פי החוק להשכלה גבוהה מותר למכללה לשאוף למגמה של קבלת תואר ראשון לבוגרי המכללה. אבל גם כאשר יחליטו מהו התואר, זה יקח זמן עד אשר יבצעו זאת.

זהו הנימוק שבגללו חזר הענין מועדת השרים ברוב דעות אל הממשלה בהמלצה חיובית להעניק למוסד הזה את ההיתר להתקיים.

ועוד דבר: היות ואני מכיר את ההזששות ששר העבודה עוד יעלה פה, ומסרתי אותם בתמצית, הרי יחד עם חובתי להביא לממשלה הצעת החלטה לתת היתר של קיום למוסד שאין שום נימוק שלא לתת לו היתר כזה, הצעתי גם למכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל וגם לאוניברסיטת תל-אביב להיכנס למשא ומתן ביניהם, שצריך להסתיים בכך שהמכללה תהיה קשורה באוניברסיטת תל-אביב ושהתואר שיינתן לבוגרי המכללה יהיה תואר של אוניברסיטת תל-אביב. זה יחסוך ביצירת

תארים, זה ימנע פורענות מצד אגודת המהנדסים והאינג'נירים, זה ימנע התפתחות מעבר לדרוש של הפיכת בתי ספר להנדסאים למכללות. גם המכללה לטכנולוגיה וגם אוניברסיטת תל-אביב קבלו את ההצעה והמשא ומתן נפתח. הישיבה הראשונה היתה בחסותי. הצעתי גם את היעד הסופי של המשא ומתן. אם יתאחדו סופית, וודאי שאיש לא יתנגד לכך. הצעתי גם נוסחה שתאפשר עצמאות למכללה וגם קשר עם התעשייה. זה גם יאפשר המשך מימון המכללה שהתעשיינים עצמם מממנים אותה עד עכשיו. תהיה אפשרות ללמוד בקורסים בתל-אביב על ידי פרופסורים, והתואר יינתן על דעת האוניברסיטה של תל-אביב.

איני יכול לומר שהמשא ומתן הסתיים. זה יקח זמן. אבל לא מצאתי לנכון לדחות את האישור של היתר למכללה להתקיים עד שהמשא ומתן יסתיים.

שר השיכון א. עופר:

אני בדרך כלל תומך נמרצות בהצעות שהובאו על ידי שר החינוך והתרבות, אם כי שמעתי בעניין רב מה ששר העבודה הביא לפנינו. אבל אני מוכרח להגיד שנה ששכנע אותי לחמוך בשר העבודה, אם גם לא לאורך כל הקו, היא העובדה שעמד עליה מזכיר ההסתדרות. כיום יש דרגת ביניים בין פועל מקצועי לבין הנדסאי. אם נכנסים לדבר כזה, הרי כל ההנדסאים ייהפכו לאקדמאים באופן אבסורדי וזה ימשוך אותנו לכיוון הפוך מהדרוש למשק שכל בתי הספר התיכוניים ירצו להיהפך למוסדות להשכלה גבוהה, כולם ייהפכו לאקדמאים.

שר העבודה מ. ברעם:

והפועלים יבואו רק מהשטחים.

שר השיכון א. עופר:

אני חושב שאנחנו צריכים לעצור את המגמה הזאת.
אני תומך בהסתייגות של שר העבודה.

שר התיירות מ. קול:

כיוון שמדובר בטקסטיל, אני רוצה לברך את שר
המסחר והתעשייה על שבוע האופנה המוצלח.

שר הפנים י. בורג:

רק מה עם הסיום?

שר התיירות מ. קול:

זה היה שבוע טוב. גם השבוע הקודם, שבוע המזון
היה שבוע טוב.

משהו על המכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל.
אני חושב שבתקופה הזאת, כיוון שאנחנו רוצים להשתלב בשוק האירופאי המשותף,
ולתעשייה שלנו, דווקא לתעשיית הטקסטיל יצאו מוניטין והיא מתפתחת ויש לה סיכוי
להתפתח אולי עוד יותר, חשוב מאד שיהיה לנו בית ספר כזה, שהוא איננו קיים בשום
בית ספר גבוה אחר. כפי שלמדתי את הפרטים, זהו בית ספר מצויין ברמה גבוהה
המקביל בערך ל"בצלאל" מבחינה זו. אין אני מבין מדוע הוא מקופח. אין שום סיבה
שימשיך להיות מקופח. לפי דעתי אנחנו צריכים לקבל את הצעת שר החינוך והתרבות.
זוהי הצעה צנועה. טובה גם ההצעה שיתנהל משא ומתן בין המכללה ובין אוניברסיטת
תל-אביב. גם ההצעה בנוגע לתואר ראשון היא הצעה טובה. התעשייה מעונינת בכך
ומשק הארץ מעונין בכך. זהו ענין שכולו טוב. כל מה שמוצע פה הוא טוב.

אני מבין את דאגותיו של ידידי שר העבודה. אבל אין להן יסוד לגבי בית ספר זה, כי לגבי בית ספר זה יש ייחוד שאינו קיים לגבי בית ספר אחר. אין כדבר הזה קיים בשום מקום אחר. אין כאן התחרות עם מישור. אין זה פוגע בכל הקונצפציות האחרות. וההודעה של ירוחם משל, מזכיר ההסתדרות, אינה צריכה להביא את שר השיכון לשנות את דעתו.

משום כך אני מציע לקבל את ההצעה של שר החינוך

והתרבות.

שר העבודה מ. ברעם:

האמת היא שאני נמצא במצב לא קל. משום מה חשבתי שכל מה אני אומר צריך לעניין לפחות את שר האוצר כמו שזה מעניין אותי ביחס לסכנות העומדות בפנינו לפי הרגשתי. איני חושב שאני יותר מאר יותר חברי הממשלה, אבל אני רוצה שהחברים לפחות יידעו על מה מדובר.

קודם כל מיד אחרי ישיבת הממשלה נערכה אצלי כמקובל הפגנה של תלמידי המכללה. אני רגיל בהפגנות ואני אוהב הפגנות.

ראש הממשלה י. רבין:

לא צריך להגזים.

שר העבודה מ. ברעם:

אבל אני רוצה להגיד בכל הרוח הטובה: קודם כל ההצעה הזאת אינה של שר החינוך והתרבות אלא של שר העבודה. קודם כל כאשר באו אלי הביגותי שאין לנו תשובה על עניין אחד, על מוסד לחשכלה גבוהה להמשך

הטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל.

אני מציע שהטכניון יקבע שלוחה במכללה, היינו שמכחה ג' ו-ד' יהיה הטכניון המוסד הממלכתי שיעניק את התואר האקדמאי וכל הכרוך בזה. משום שאני חושב שאי אפשר לבוא ולהגיד שרק המכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל היא הטובה ביותר במדינה. יש בכל אופן 10,000 איש הלומדים הנדסאות בטכניון. איני חושב שהם נופלים ברמתם בהרבה מאלה הלומדים במכללה. נכון כי כל מי שיוצא מהמכללה נחטף על ידי המשק ומקיים במשק שליחויות חשובות מאד.

גם אני בדעה שאין כל ניגוד אם תהיה עוד עמדת ביניים בין מהנדס להנדסאי.

אבל מהו המצב בשטח הזה? בכל העולם יש על כל מהנדס ארבעה הנדסאים וטכנאים, אצלנו 1.4. כאמור לומדים אצלנו בכל המוסדות 10,000 הנדסאות. אם זה יימשך בקצב הזה ועוד נוסיף את אלה הבאים מחוץ לארץ, הרי גם בשנת 2000 יישאר הפער הזה בין מהנדסים להנדסאים טכנאים.

איני מדבר כבר על כך שפתאום תתעורר הבעיה עם הארגון המיליטנטי מאד שיש לנו של הסתדרות המהנדסים והטכנאים. הם אומרים שאם התופעה הזאת תימשך, יבואו בטענות הפוכות: מה אתה נלחם נגד הנדסאות? אנחנו רוצים בזאת. מה יעשו עם 17,000 אלה שיסיימו נושא זה? זה יהיה כמו במישור המהנדסים והאדריכלים, הם יירשמו בפנקס כאקדמאים, תואר הם כמעט מקבלים, תנאים יש להם פחות או יותר כמו להם. יש לי ויכוח על איחוד הפעולות ביניהם. עד היום איננו יכולים להגיש את חוק ההנדסאות והטכנאות, כי איננו יכולי להסתדר במגמה של איחוד פעולות ביניהם ובין ההנדסאים.

יש לי הרושם שאין כוונה כזו. נפגשתי עם נשיא הטכניון ועם המזכנה שלו. בא לכאן איזה יהודי בעל קשרים עם פירמת מרכס וספנסר, שיש להם בכלל השפעה בכל העולם, והם חזרו בהם.

מה הויכוח ביני ובין הועדה? אם המשא ומתן שיזם שר החינוך והתרכות בין המכללה לטכנולוגיה ובין אוניברסיטת תל-אביב יצליח, אין לי שום התנגדות לזאת. אבל אם הוא לא יצליח, המשמעות היא, אדוני ראש הממשלה, נעמוד בפני לחץ של כל 10,000 הלומדים הנדסאות לקבל תואר כמו במכללה.

שר הבטחון ש. פרס:

מה מספר הבוגרים של המכללה?

שר העבודה מ. ברעם:

הם מוציאים כל שנה כשישים.

אני מודה שזוהי מכללה טובה ושכוגרי המכללה עושים דברים טובים. אבל איני חושב שהאינטרס של 300 איש הלומדים במכללה שקול כנגד 10,000 איש הלומדים ביתר המוסדות ובעיקר בטכניון ואנחנו נעמוד במשך הזמן בפני לחץ גדול שמכללות לטכנולוגיה יפעילו עלינו ושיהיה עוד סוג נוסף בין מהנדס להנדסאי. זה יגדיל משכורות וזה יוסיף לנו קשיים.

אני רוצה לאחל לשר החינוך והתרכות שיצליח במשא ומתן בין המכון לטכנולוגיה ובין אוניברסיטת תל-אביב. אין אני סוכן של הטכניון.

שר הפנים י. בורג:

אם הוא יצליח במשא ומתן, תצביע בעד ההצעה?

שר העבודה מ. ברעם:

אז אוכל להגיד שיש שלוחה של אוניברסיטת תל-אביב והיא מקבלת על עצמה את הטיפול האקדמאי.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

המכללה קמה ביוזמת הועידה הכלכלית. במשך השנים תרמה המכללה הזאת לענף הטקסטיל עשרות בעלי מקצוע והיא רכשה לה מוניטין. והראיה היא, שהנה בוגר המכללה מספיק שהוא שולח את תעודתו מהמכללה לאוניברסיטה של מדינת ניו-יורק והוא מקבל חזרה הסמכה של מדען טקסטיל מטעם איוו שהיא אוניברסיטה במדינת ניו-יורק. אין עוד מוסד חינוכי כזה בארץ שאתה שולח את תעודתו לאוניברסיטה בחוץ לארץ ואתה מקבל מטעם תואר. המכללה הזאת היא יחידה במינה מבחינה זו.

כפי שכבר נאמר, אין לומדים את המקצועות האלה בשום מוסד לחינוך גבוה בארץ. בעולם קיימות מכללות כאלה לענף הטקסטיל בלבד. באמת עד השנים האחרונות היו ישראלים נוסעים לחוץ לארץ, למשל לאנגליה ולכל מיני ארצות אחרות כדי ללמוד את המקצועות האלה, ומאז קיום המכללה הזאת אין אנשים הנוסעים למכללות כאלה בחוץ לארץ. הייחוד של המכללה הזאת ביחס לכל המוסדות האחרים של הטכנאים הוא ברור. והראיה היא, שהמועצה להשכלה גבוהה בחנה את הדברים, היא דנה בארבעה מוסדות ומכל אלה מביאים לממשלה רק את המלצה הזאת ביחס למכללה לטכנולוגיה. כלומר לא רק שהמועצה להשכלה גבוהה נתנה את המלצתה למוסד זה אלא שאנחנו בדקנו גם במסגרת ועדת משנה כמה מקרים ומצאנו שהמכללה הזאת היא באמת מקרה יוצא דופן.

הרעיון הזה של שילוב המכללה עם אוניברסיטת תל-אביב הוא רעיון מצויין. אבל אי אפשר לראות בזה משום תנאי. קודם רצו לשלב את המוסד בטכניון, אבל משתחילו לבדוק את הדבר התברר שאין המכללה יכולה להשתלב

בטכניון מבלי לאבד את עצמאותה ואז שר החינוך והתרבות יזם את הרעיון הזה שיהיה איזה קשר בין המכללה ובין אוניברסיטת תל-אביב.

חשר ג. האוזנר:

מה השוני בין הטכניון ובין אוניברסיטת תל-אביב

בקשר לזה?

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

בשום מקום אין לומדים את מקצוע הטקסטיל. הטכניון יושב בחיפה והמכללה יושבת ברמת גן. הטכניון יכול לדאות את המכללה רק כמחלקה בתוכו, כשלוחה שלו. עכשיו מחפשים דרך אולי גמישה יותר ופחות נוקשה בקשר עם אוניברסיטת תל-אביב. אבל המשא ומתן הזה רק התחיל והוא יקח הרבה זמן.

אני רוצה לומר לכם שחוסר הודאות גורם הרבה אי נוחות והרבה הרגשות לא טובות. אני חושב שזה יהיה משגה מצדנו אם כגלל הדחשות של הידרדרות בתחומים אחרים נשים דווקא פה את המחסום. יש הבדל בין נושא שקיים ושהגיע לרמה אקדמאית ושהבוגרים שלו זוכים לתעודה של אוניברסיטה בחוץ לארץ, כאשר אין לומדים את הנושא הזה בשום מקום, ובין דרישות לבית ספר לטכנאים הקיים בכל אוניברסיטה שלנו. כמעט בכל אוניברסיטה שלנו קיימות פקולטות למהנדסים בין שהן לאלקטרוניקה ובין שהן למתכת ובין שהן למכונאות. בטכניון ובאוניברסיטת תל-אביב ובאוניברסיטאות אחרות יש פקולטות כאלה. לגבי טקסטיל אין ולכן אין לשים את המחסום פה. אני חושב שנעשה טעות גדולה אם פה נעצור. איני מדבר על המהומה הגדולה שזה יעורר. אפשר כמובן לזלזל במרכז את ספנסר. אבל אני חושב שהודות להם הגיעה תעשית הטקסטיל שלנו לרמה שהיא הגיעה אליה.

בשבוע האופנה באו אלינו משלחות גדולות מכל העולם. חלק מהן מייצגות בתי עסק מן הגדולים ביותר. והרמה שאליה הגיע ענף זה בארץ מעורר כבוד בעולם. בתערוכה מכרו את כל מה שיכולנו לייצר כאן. וחשאלה היא שחטרות לנו ידיים עובדות. כוגרי מכללת שנקר השתלבו במערכת. יש ביניהם מעצבים, מהנדסים וכו'. אני מבקש מאד לא לעשות את המלחמה בבעיה הכוללת על גבי ענף הטקסטיל. זהו דבר קיים. זהו דבר שהמועצה להשכלה גבוהה המליצה עליו, ואני מאד מציע שבשטח זה נקדם ולא נעצור.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

כאשר הייתי שר החינוך והתרבות טפילי הרבה במכללה הזאת. ואני נוטל לעצמי חלק מהאחריות על עידוד מגמתם להגיע לרמה אקדמאית בתואר ראשון, תוך הבנה מלאה עם שר העבודה דאז. כל זה בערך מאותם הנימוקים שהשמיע כאן שר המסחר והתעשייה. ראיתי שהמשק שלנו חשקיע הרבה אמצעים בפיתוח ענף הטקסטיל. אילו היינו נשארים בענף הטקסטיל רק בשלב הראשון של הייצור מבלי להתקדם, מבלי לייצור אופנה מושכת את תשומת לבם של הקונים בחוץ לארץ ומבלי לייצר אריגים המענינים את הקונים האירופאיים והאמריקאים, אני חושב כי אז היה הענף הזה הופך להיות נטל במקום נכס, ובחלקו הוא עדיין נטל עד היום הזה. ודווקא ההתמחות היא שנותנת לו את הסיכוי לצאת למרחב מבחינה כלכלית. בצדק הזכיר זאת שר התיירות בהקשר לשוק המשותף.

ישנן ארצות שבהן יש לטקסטיל ואופנה דיסציפלינה ברמה אקדמאית. מדובר דווקא בארצות שבהן הרמה האקדמאית היא גבוהה וגם רמת הטכנאים היא גבוהה. וכיוון שלמכללה על שם שנקר יש זכות ראשונים, ולפי שעה זכות יחידים, אין כל סיבה בעולם מדוע לא נעודד אותה לקבל אל בין כתליה את הטובים שבין המועמדים ולהוציא מבין כתליה את המעולים שבתלמידים.

אבל אין זה רק ענין של רדיפה אחרי תארים לשם, אם כי רדיפה כזו קיימת בתחומים שונים.

שר העבודה העלה בעיה אמיתית וכאובה מאד. גם אותה אני זוכר כאשר הייתי שר העבודה. אני מזהיר את עצמנו, כשם שאל לנו להחפז במתן תארים אקדמאיים, גם אל נא ניכנע ללחצים מקצועיים בלתי לגיטימיים על תביעות שאין להן כיסוי אובייקטיבי. תואר אקדמאי יכול לתת רק מוסד אקדמאי שזכה להכרה מטעם המועצה להשכלה גבוהה ובאישור הממשלה לפי החוק. ואנחנו נתברכנו במועצה להשכלה גבוהה אחראית וזהירה, שאינה מעניקה מתן היתר לתארים בקלות דעת. לפני שהיא מאפשרת גם לאוניברסיטאות קיימות לפתח פעולות חדשות או לעבור מתואר ראשון לתואר שני היא ממנה ועדת מומחים, בודקת את הרמה, בודקת את הספרייה, בודקת את המעבדות, בודקת את הרכב המורים, המרצים והחוקרים, רק לאחר מכן היא מתייצבת בפני המליאה כדי להגן על ההמלצה שלה, בין שיש בה משום חיוב ובין שיש בה משום שלילה. יכול להיות שהיה פה ושם איזו טעות, אבל איני מכיר בהרבה תחומים של פעילותנו מידה כה גבוהה של אחריות כשם שמגלה המועצה להשכלה גבוהה בשיטות העבודה שלה.

וכאשר מדובר בענף שיש בו גם משום ענין לתעשייה, הרי תמיד אנחנו רוצים לראות איזה שהוא קשר בין הלימוד העיוני לבין התוצאה המעשית, מה שנקרא מדע שימושי. הדרך להנדסאי להיות מהנדס אינה סגורה, אם יטריח את עצמו ללמוד כשם שלמד מהנדס. הוא יכול ללמוד באוניברסיטת תל-אביב או באוניברסיטת בן-גוריון כנגב. בכל האוניברסיטאות האלה יש פקולטות למהנדסים. אם ילמד שם יהיה מהנדס. אם לא נלך בדרך זו, נגיע לחלוקת תארים על פי עוצמת הלחץ.

יש לי יחס טוב להנדסאים ולטכנאים. זוהי שכבה חשובה שאין לה תחליף במשק הישראלי. כאשר חשר ארן היה שר החינוך והתרכות ואני הייתי שר העבודה, פיתחנו שתי דרגות של טכנאים. בזמנו המצאנו את המונח הזה הנדסאי שמאפשר לו להגיע לדרגה גבוהה יותר וניתנת לו ההזדמנות ללמוד ואז יגיע

גם לדרגת מהנדס, אבל לא על ידי שביתה.

ולהערתו של שר השיכון: מה שאמר מזכיר ההסתדרות הוא באמת מדאיג. בקרב הפועלים המקצועיים יש דרגות שונות של מאומנים. יש דרגה א' ודרגה א' א' וא' פלוס. יש הבדל בין פועל מאומן בדרגה גבוהה ובין פועל בדרגה בינונית לבין פועל מתחיל. אין צורך בתארים נוספים.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

יש טכנאים ויש הנדסאים.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

פועל מקצועי יכול להגיע לדרגה גבוהה גם מבלי לקבל דיפלומה בבית ספר מסויים. הוא לומד מתוך הנסיון. אם מגיע יותר כסף לפועל מקצועי מאומן ומעולה, זהו עניין של מאבקים מקצועיים, אבל אין זה עניין של תארים שאוספים אותם ברחוב.

ההצעה טעונה עדיין בדיקה אבל אל יפול קרבן מוסד חינוכי חיובי חשוב. זו תהיה כבר קצת כניעה ללחץ הרחוב. תוך פחד מה יגידו אחרים דופקים את אלה מתוך חשש של הפגנה של 60 לומדים.

העניין של צירוף אוניברסיטת תל-אביב לכאן חשוב. היה לי נסיון עם ידידי ראש עיריית חולון. הוא רצה להעמיד אותי בפני עובדה בהקמת טכניון עירוני בחולון. סגרנו אותו. איפשרנו לאוניברסיטת תל-אביב להקים זרוע של מהנדסים בדרגה גבוהה שמתאמנים שם.

ניגש עכשיו לאישור ההיתר לקיום המוסד ולמגמה להגיע לתואר ראשון. נוכל להאבק אחרי כן כאשר נעמוד בפני הענקת תואר שני.

אני מציע שנאשר את המלצת הרוב של הועדה כפי שהוגשה על ידי שר החינוך והתרבות, להמשיך במאמץ לזווג בינינו ובין אוניברסיטת תל-אביב. זה יהיה לברכה לשני הצדדים.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

איני בעד אינפלציה במתן הכרה במכללות. אנחנו דנים על זה לאחר שהמועצה להשכלה גבוהה ממליצה על זה, והיא וודאי ממליצה מתוך אחריות. גם איני בעד תארי ביניים להנדסאים, היינו שבין דרגת מהנדס לדרגת הנדסאי יהיה עוד תואר נוסף. אבל בענף זה של הטקסטיל והאופנה יש שוני.

זה היה פלא בעינינו שלפני חמישים שנה היתה בארץ מולדתי, בצ'כיה, תעשייה מפותחת והיו מכונים לטקסטיל, למדו באוניברסיטאות את ענף הטקסטיל, ורכים מאלה שיסדו את התעשייה הישראלית באו משם. והנה בישראל בבתי הספר הגבוהים וחוקים כל כך בענין זה מהחיים שעד היום אין מכונים כאלה באוניברסיטאות ואין פקולטות למקצועות אלה. כיוון שאין וישנה המכללה הזאת אני חושב שאנחנו צריכים לאשר אותה. המשק זקוק לכך. אני סבור שאין כאן יסוד לפחד מפני תקדים, כי בענף הזה אין בישראל מהנדסים. אני חושב שצריך לדאוג לכך שאוניברסיטת תל-אביב תעלה את זה לדרגה שיוכלו להכשיר מהנדסים לענף זה. אבל כל עוד שזה איננו, צריך לאשר את המכללה הזאת.

ראש הממשלה י. רבין:

מי בעד קבלת ההצעה כפי שהוגשה על ידי שר החינוך והתרבות, לתת היתר לקיום המכללה לטכנולוגיה ואופנה על שם שנקר? אני מבין שאין בזה שום מחויבויות לגבי תואר כלשהו.

מחליטים:

(ב-12 קולות נגד 1):

א. בהתאם לסעיף 21' של חוק המועצה להשכלה גבוהה תשי"ח-1958, לאשר את החלטת המועצה להשכלה גבוהה לתת תעודת היתר למכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל על שם "שנקר" - לקיים מוסד להשכלה גבוהה (מכללה);

ב. הממשלה רושמת לפניה את הודעת שר החינוך והתרבות בדבר יוזמה לקיים משא ומתן בין המכללה לבין אוניברסיטת תל-אביב על ההתקשרות ביניהם.

ראש הממשלה י. רבין:

מי מתנגד?

שר העבודה מ. ברעם:

אני מסתייג.

שר השיכון א. עופר:

אני עם שר העבודה. בפעם הבאה יהיה מאבק קשה

יותר.

432. הקמת מועצה ציבורית לתרבות החייםשר החינוך והתרבות א. ידלין:

אני רוצה לקוות שכל חשדים עיינו במיסמך על הקמת מועצה לתרבות החיים שהגשתי. הבאנו בפני הממשלה את המגמה שאני רוצה לבצע אותה להקים ליד משרד החינוך והתרבות מועצה צבורית לתרבות החיים. אבל היות ומבקש אני במועצה הצבורית הזאת לא רק את שיתופם של גופים ומוסדות ואישים שונים אלא גם את מעורבותם של משרדי הממשלה באמצעות נציגים שהשרים ימנו, מצאתי לנכון לפי הצעת ראש הממשלה להביא את המסמך הזה לפניכם.

שר השיכון א. עופר:

לא יצטרכו שרים להיות במועצה הזאת?

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

לא חשדים אלא נציגים של משרדים. איני מדבר אפילו על מנכ"לים, כי המנכ"לים עסוקים. אבל המעורבות של משרדים אחרים היא רצויה. לכן אני בא לממשלה. במלים פשוטות: אני סבור שחובת הממשלה, באמצעות המשרד שנקרא משרד החינוך והתרבות, לתת את דעתו גם על אספקט זה של תרבות החיים, שאיננו מתבטא רק במוסדות אמנות ותרבות אלא באורח החיים החברתי התרבותי, בין אם לחברו, בין אם לצבור בחברה הישראלית. מה שהייתי רוצה להשיג באמצעות מועצה כזאת, שבה שותפים גופים צבוריים שלנו - לעשות את החברה שלנו לחברה שנועים לחיות בה, לחברה אנושית יותר, כאשר התיבה "אנוש" היא ראשי תיבות: אדיבות, נקיון ושקט.

אני יודע את כל הקשיים ואת כל החולשות של מועצות צבוריות, אם כי אני שגח שמועצות צבוריות במשרד החינוך והתרבות, כולל המועצה לתרבות ולאמנות, מוכיחות את עצמן בהתמדה.

ראש הממשלה י. רבין:

נכון.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

הן גם מוכיחות את עצמן בגיוסם של אנשי צבור, תרבות ואמנות שחלק מהם שאינם מהמיסד משתפים פעולה ברצון ותורמים מכושרם ומיכולתם.

הקושי איננו שמועצה כזו תתנוון, דבר שעלול להיות, אלא שקשה לשנות התנהגות של מבוגרים, שקשה לשנות התנהגות אנושית. אנחנו יודעים שאפילו ידיעת ההתנהגות הנכונה אינה מבטיחה התנהגות נכונה; אפילו התנהגות אתית. ידיעת המוסר אינה מבטיחה התנהגות מוסרית. התנהגות אנשים משנים על ידי קבוצות התיחסות שונות; קבוצות ראשוניות על ידי התחייבות שאנשים נוטלים על עצמם במסגרת קבוצות החברות האינטימיות ביותר שלהם.

אף על פי כן אני חושב שמחובתנו לעסוק בזאת. ואני צריך לציין בסיפוק שהרעיונות האלה שהתגלגלו אצלנו במשרד מצאו ביטוי בדברים שהציג שר האוצר כאשר הציג את המדיניות הכלכלית-חברתית שלו בפעם האחרונה הכניס נימה דומה, הפנה תשומת לב לאורחות החיים שלנו; לשיפור צורת ההתנהגות ברשות הרבים. הוא כלל נוסחאות שאנחנו במשרד החינוך והתרבות עיצבנו אותן. הייתי רוצה שהמועצה תטפל בניצול חיובי של שעות הפנאי ותשקוד על תרבות פנאי נאותה. הדבר השני בו תטפל המועצה, הוא סוגית הפרט והחברה - התנהגות האדם בסביבתו הקרובה - בחנות ובקולנוע, בתור לאוטובוס ובשפת הים.

ג. בעיות של אקולוגיה, של איכות הסביבה; ד. נושא האחרייות האישית במעגלים שונים במשפחה, ברחוב, בקהילה, בשכונה, במדינה.

כלומר - הדברים הם פרוזאיים ואלמנטריים, כאשר אנחנו רוצים לערב בזה גורם כמו "אגד" שהוא מוקד ליחסי אנוש.

שר הפנים י. בורג:

מוקש.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

מוקד שלפעמים הוא מוקש.

לכן מוצע מבנה כזה של המועצה, שבה יהיה ייצוג של משרדי הממשלה הנוגעים בדבר, ייצוג גופים ומוסדות כמו המועצה לארץ ישראל יפה, חברה להגנת הטבע ויחד עם זה גם גופים אחרים שבהם האינטנסיביות של יחסי אנוש היא גדולה ביותר בקרב אנשי צבור.

המועצה צריכה להיות במסגרת של המשרד החינוך ולתרבות. יתכן שכדי לתת לה מעמד, יעמוד שר החינוך והתרבות בראשה. אבל היא תופעל על ידי צוות מצומצם ובעזרת אנשים שמוכנים להתמסר לה ולהקדיש לזה זמן.

שר הפנים י. בורג:

אני רוצה להביע היסוסים. אני יכול לדבר נגד אדם שבא עם הצעה לשפר את איכות החיים. אבל ההיסוסים הם כדלקמן: א. הנסיון עם מועצות כה גדולות אינו מלהיב גם אם כתוב כאן שיכולות להיות מועצות משנה. לפי חישוב קל תהיה זאת מועצה שתמנה כשבעים איש, ביחוד שכתוב על אישים שונים מתחומים צבוריים שונים. אני יודע כמה אישים, כמה שונים וכמה תחומים. אני סקפטי בכלל כלפי מועצות וביחוד מועצות גדולות.

בהגדרת התפקידים אני רואה "ועדות מחקר", פירוש של דבר שהמועצה תקח אנשי מדע שהם יערכו מחקרים? או האם יספר מומחה כזה מה המחקרים שהוא עושה בטכניון או באוניברסיטה?

שנית: מדובר כאן על ביצוע של פרויקטים. כאן כבר הבדל. כאן כבר ארגון. פעם "אגד" עושה את הביצוע ופעם מיעדו אחר. הדבר אינו ברור.

הדבר הזה קשור באיזה שהוא אופן עם תקציב. כי מנכ"ל לא יעבוד חינם ומרכז לא יעבוד חינם.

ראש הממשלה י. רבין:

זאת תהיה מועצה צבורית ולא גוף לביצוע.

שר הפנים י. בורג:

אני מדבר לפי מה שכתוב בדברי הלוואי.

ראש הממשלה י. רבין:

יש מועצה צבורית לעניני רווחה. מועצה זו מונה 70-100 איש, ואין לגוף הזה כלי ביצוע פרט למה שקיים ממילא בממשלה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אותו הדבר לגבי המועצה לתרבות ואמנות. חברי המועצה אינם מקבלים משכורת.

שר הפנים י. בורג:

אני חייב לשאול גם על התקציב וגם על מה שכתוב
פה. כתוב פה: תקים ועדת מחקר וביחוד ועדת ביצוע של פרויקטים. חובתנו לדעת
מין הפשט של הדבר הזה.

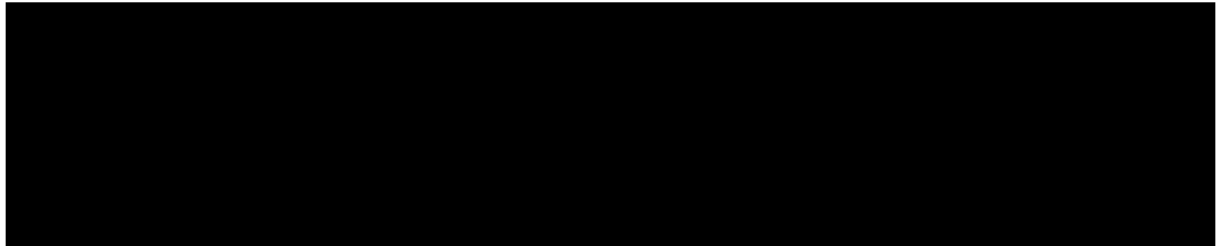
שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אענה על כך.

שר הפנים י. בורג:

אין לי ספק בזאת. יתכן שאלמלא הייתי שואל לא
היה מקום לענות. עלינו לשאול מה זאת ועדת מחקר ומה זה ביצוע של פרויקטים.
מתחילים באיזה דבר שהוא צנוע ואחרי כן ממנים מנכ"ל העולה כסף. גם הנייר
והפירסומים יעלו כסף. אני שואל: מה התקציב של העניין הזה?

אני חושב שיש פה הרבה דברים שאותם אני יכול
לציין בתור אנדרוגינוס: כדור רגל מצד אחד ורכבת מצד שני, כאן בכל זאת מעין
כורך שהלל היה עושה.

(המשך הדברים רשעה א.ב.)

שר התיירות מ. קול:

אני תומך בהצעת שר החינוך. כדאי שננסה. זהו נושא חשוב מאד - תרבות החיים, איכות החיים - ויש מה לתקן. אני רק מבקש אותו שישקול כיצד לשלב כמה גורמי תיירות בענין הזה.

פעם פנו אלי, והיו גם גורמים של "הסבר פניך לתייר". תמיד אמרתי: כל זמן שלא נסביר פנים אחד לשני - לא יעזור גם לגבי תיירים. כי במידה שמתנהגים אצלנו בסדר - גם כלפי אחרים כך. לא פעם באים אלי תיירים ושואלים: היהודים כל כך נקיים אצלם בבית, למה הרחובות בערים שלהם כל כך מלוכלכים? ואני אומר: פונים אלי בכל מיני ענינים, ואני מפנה זאת. פונים בקשר עם הלכלוך ברחובות, פונים בקשר עם גסות בחשובות. יש לפעמים גם מקרים של אדיבות. יש כאן אפוא כמה גורמים: מלונות, בעיקר מורי-דרך. ולכן אני אומר: בצורה כלשהי הייתי רוצה לשלב בזה כמה גורמים, מכיוון שבכל זאת באים אלינו בכל שנה מאות אלפי תיירים, מספרם ילך ויגדל, והמכתבים שאני מקבל מעידים על כך שאנשים מופתעים מחוסר אדיבות ומחשובות גסות, או מאדישות בכלל, מאי-רצון להיענות או לעזור.

יש למשל בעיית החופים. בעיית החופים שלנו היא אחת הבעיות המטרידות אצלנו, איך מתנהגים בחופים שלנו.

לכן אני תומך בנסיון הזה. אין זה קל, מה שהולך שר החינוך לעשות, אבל כדאי לעודד את זה, ואני מבקש ממנו שיחפש דרך כיצד לשלב את הגורמים האלה, כי אינני מטפל בתיירים טיפול נפרד, ולא בתרבות לתיירים. אני

מאמין שאם יש תרבות - היא לגבי כולם.

שר הדתות י. רפאל:

מתוך הדברים שקראתי ושמעתי עדיין אינני יודע בבירור מה הכוונה ומה התפקיד של המועצה הזאת. אני רואה שיש לכל גוף וגוף המוצע כאן תפקידים בתחום הזה. לאגודות הספורט יש הרבה מאד מה לעשות, להתאחדות לכדורגל יש הרבה מה לעשות, כדי למנוע התנגשות ומכות ולמעלה מזה. למועצה לארץ-ישראל-יפה בוודאי שיש מה לעשות; לארגוני נשים - על אחת כמה וכמה. כולם יחד, מלבד דיבורים אינני יודע מה יעשו בתחום הזה. פרט אולי לכך שיש כאן כוונה אולי לבצע את המחקרים. וכשאנחנו עומדים בשנה כזאת להקים מפעל - צריך היה לדעת מבחינה תקציבית על מה מדובר. אנחנו יכולים להיכנס מבחינה תקציבית להתחייבויות. אם רוצים להפוך את זה לנסיון רציני - זה בוודאי הרבה מאד מיליונים. וזה בזמן שאנחנו נכנסים לתקופה של קיצוצים.

שר התיירות מ. קול:

אתה לא מאמין בהתנדבות?

שר הדתות י. רפאל:

בישיבות שיבואו ויתנדבו. ועדת המחקר, ועדת ההסברה, ועדת פרוייקטים, ועדה לפרסום ותקשורת וכל הוועדות הנוספות - אינני יודע למה אנחנו נכנסים כאן.

שר התיירות מ. קול:

הקב"ה ישלם שכרם.

שר הדתות י. רפאל:

זאת הערה אחת.

הייתי רואה למשל אחד התפקידים שיחנכו את הציבור שלא יפריעו במתכוון ליד בתי הכנסת בזמן שמתכנסים מתפללים, בזמן התפילה. מי ייצג שם את הדעה הזאת? אגודות הספורט?

ראש הממשלה י. רבין:

משרד הדתות.

שר הדתות י. רפאל:

או ההתאחדות לכדורגל? אם יש לך רותב-לב כזה של ארגונים - לא מצאת לנכון אפילו לחשוב שמישהו גם מהחוגים האלה רוצה להיות מיוצג? החברה הזאת בכלל לא קיימת במדינת ישראל.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אפשר להוסיף.

שר הדתות י. רפאל:

כל הדבר הזה מעורר בי תמיהות. אני מציע שיאפשרו לנו עוד לחשוב על הדבר הזה, הן בנוגע לתפקידים, הן בנוגע להרכב, ונדון בו בישיבה הקרובה.

ראש הממשלה י. רבין :

יש לי שאלה: אתה כשר מבקש דחייה לשבוע בהתאם

לתקנון?

שר הדתות י. רפאל :

כן.

ראש הממשלה י. רבין :

גמרנו את הנושא. אין טעם לדון. ברגע ששר פונה בהתאם לתקנון ומבקש דחיית הדיון בשבוע - אין לי מנוס אלא לקבל את דעתו.

מזכיר הממשלה ג. אבנר :

אלא אם הממשלה מחליטה...

ראש הממשלה י. רבין :

אינני מציע שהממשלה במקרה זה תחליט. כשאני רואה דחיפות בלתי רגילה בקבלת החלטה היום, אינני רואה סיבה שלא להיענות לפניית שר.

חשר י. גלילי :

צפוי לנו היום דיון שיכול להיות שלא תתקבל בו

בקשת שר.

ראש הממשלה י. רבין :

יכול להיות. אבל דחיית ההחלטה על הקמת מועצה
ציבורית איננה נראית לי נושא כל כך דחוף שאי אפשר בו להיענות על פי התקנון
לבקשתו של שר שזבקש לדחות. וכל השדים האחרים הרשומים לדיון - ידברו בשבוע
הבא.

שר הבטחון ש. פרס :

אני רוצה להציע לשד החינוך תיקון קטן, דבר
קונסטרוקטיבי. לדעתי יש איזה צדק בכך שאיננו יכולים להקדיש אמצעים לנושא זה.
אבל יש לנו מכשיר כביר - הטלוויזיה והרדיו. אני אומר זאת ברצינות. היה צריך
להקים מועצה כזאת, והיות ושד החינוך אחראי לכך - אמצעי התקשורת הם הדבר הכי
מחנך שיש ברשותנו.

ראש הממשלה י. רבין :

למה רק הטלוויזיה? אין שום סיבה שהטלוויזיה לא
תיכלל, ושלוועדה הציבורית תהיה תת-ועדה איך הדבר יבוא לידי ביטוי באמצעי
התקשורת.

שר המשפטים ח. צדוק :

הערה :

לשד החינוך: לא ברור לי למה המועצה
צריכה להיות תאגיד, זה גוף משפטי כשד לכל דבר.

שר השיכון א. עופר:

זה כבר אומר תקציב.

שר המשפטים ח. צדוק:

את הנקודה הזאת אני מבקש להבהיר לנו בישיבה

הבאה.

השר י. גלילי:

אני מניח שלשר החינוך מותר יהיה להביא שינויים?

ראש הממשלה י. רבין:

נכון. ואני ממליץ שזאת תהיה מועצה ציבורית למשל כמו המועצה לרווחה חברתית. תהיה לה הגדרה, והיא לא תהיה גוף מבצע.

433. 1. תזכיר - הצעת חוק לתיקון חוק מס קניה (סחורות ושירותים) (תיקון מס' 6) תשל"ו-1976;

2. תזכיר-הצעת חוק לתיקון חוק איזורי נמל חופשיים, תשל"ו-1976;

3. תזכיר-הצעת חוק להארכת תוקפו של חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 12), תשל"ו-1976

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני מציע להסמך את ועדת השדים לעניני כלכלה

לטפל בזה.

ראש הממשלה י. רבין :

מדובר בשלוש הצעות חוק: תזכיר הצעת חוק לתיקון חוק מס קניה (סחורות ושירותים) (תיקון מס' 6); תזכיר הצעת חוק לתיקון חוק איזורי נמל חופשיים; ותזכיר הצעת חוק להארכת תקפו של חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל (תיקון מס' 12).

האם למישהו יש הסתייגות מהחוקים האלה?

שד האוצר י. רבינוביץ:

זה יבוא לוועדת השניים לענייני כלכלה.

שד המשפטים ח, צדוק;

שיבוא. אפשר להסמיך את ועדת השרים לעניני

כלכלה לדון בזה.

ראש הממשלה י. רבין :

מסמיכים אפוא את ועדת השרים לעניני כלכלה לדון, בתוקף סמכות הממשלה, בשלוש הצעות התיקונים לחוקים אלה.

מַחֲלֵי טִיָּם :

ל י ט י ם : להסמיך את ועדת השרים לענייני כלכלה לדון בתזכירי-הצעות החוק הבאים, על דעת הממשלה, וליפות את כוחם של שר האוצר ושר המשפטים לנסח את הצעות החוק שיוגשו מיד לכנסת;

א. תזכיר-הצעת חוק לתיקון חוק מס קניה (סחורות ושירותים) (תיקון מס' 6), תשל"ו-1976;

ב. תזכיר - הצעת חוק לתיקון חוק אזורי נמל חופשיים, תשל"ו-1976;

ג. תזכיר-הצעת חוק להארכת תוקפו של חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 12) תשל"ו-1976.

434. תקציב המדינה לשנת הכספים 1976 - החלטות נוספות

435. הצעת חוק מס יבוא שירותים תשל"ו-1976

436. צו מס נסיעות חוץ (קביעת שיעורי המס) (תיקון) תשל"ו-1976

צו מס נסיעות חוץ (פטור) (תקון), תשל"ו-1976

שר האוצר י. רבינוביץ:

במדיניות הכלכלית שמנו דגש בהמרצת היצוא בצורה משמעותית מאד. רק הגדלת היצוא יכולה לתת לנו אפשרות לסגור חשנה במקצת, במידה מסוימת, את הגרעון העצום שלנו במאזן התשלומים.

אני חייב לומר, שגם לפי הבדיקות הראשונות, לפי האקלים שנשחנה לדעתי בארץ לגבי היצוא, ההתעוררות המסוימת שקיימת לגבי בעיות ביצוא שלנו - כל אלה נותנים תקווה שהיעד שהצבנו לעצמנו איננו מעל לכוחותינו להשיגו. ניהלנו מ"מ עם קרן המטבע הבינלאומית, שתאפשר לנו להזרים ליצוא אמצעים נוספים ותמריצים נוספים. היתה כאן ועדה מיוחדת של קרן המטבע לפני כמה שבועות, והיא אישרה את בקשתנו, בהתחשב במצב המיוחד בחוסר מאזן התשלומים שלנו.

ההצעה היא ש-1 באפריל תינתן תוספת של 18 אגורות לכל דולר יצוא. התוספת הזאת תחול לגבי היצוא התעשייתי, היצוא החקלאי, יצוא ידע, הערך המוסף ביהלומים, ותקבולי לינות תיירים. שנית - התזר מסים. כל הפיחותים הוזחלים שלנו - גם הם יקחו בחשבון מעטה את החמריץ הזה. 18 האגורות, פלוס כל מה שמתחייב מביצוע מדיניות הפיחותים הוזחלים שלנו, יתנו תוספת הוצאה של בערך 770 מיליון לירות, ואנחנו אומרים: עוד רזרבה של 180 מיליון ל"י - כלומר ביחד הוצאה של 950 מיליון לירות לעידוד היצוא. זוהי הוצאה משמעותית מאד, ועזרה גדולה מאד ליצואנים שלנו.

770 המיליונים, בלי הרזרבה, מתחלקים בערך כך: תעשייה - 530 מיליון, יהלומים - 45 מיליון, חקלאות - 150 מיליון, תיירות - 35 מיליון, ידע - 10 מיליון. יחד 770 מיליון, פלוס הרזרבה של 180 מיליון.

אנחנו רוצים לכסות את ההוצאה הזאת בצורה כזאת: מסים - 400 מיליון ל"י. כלומר, כאן מדובר בהגדלת מס נסיעות, שהוא עכשיו 750 ל"י - לאלף לירות על הכרטיס; ולהגדיל ב-15% את המעיר, היטל של 15% על ההקצבה של מטבע חוץ שאנחנו נותנים לנוסע לחו"ל.

ראש הממשלה י. רבין:

כלומר, לייקר את הדולר ב-15% להקצבה.

שר האוצר י. רבינוביץ:

כן.

אנחנו מציעים להרחיב את היטל היבוא הקיים על סחורות גם על שירותים, על מנת להשוות את התנאים של הסחורות והשירותים.

כל זה יתן לנו בערך 400 מיליון ל"י. אנחנו מציעים בעקבות ההזרמה והעידוד המאסיבי הזה שאנחנו נותנים ליצוא - להעלות את הריבית שהיצואנים משלמים לבנק ישראל מקרן היצור ליצוא, קרן של מיליארד וחצי לירות, מ-6% ל-10%. אתם יודעים את הויכוח החרף שהיה בין אנשי התעשיה, בין היצואנים ובין גורמים שונים, בעיקר בנק ישראל, אפילו בינינו היה ויכוח: אם אנחנו מזרימים עכשיו כמיליארד ל"י - האם לא הגיע הזמן להצמיד את ההלוואות הללו שהיצואנים מקבלים מקרן היצור לשם יצוא למטבע חוץ, כדי לסתום כמה פרצות שלדעתנו מנצלים לרעה דרכן את ההלוואות האלו. ויש פרצות רבות, לדעת המומחים. היתה בתחום זה התנגדות רבה מאד. התקיימו בירורים רבים בעניין. בסופו של דבר סוכם שאיננו מצמידים את ההלוואות הללו מקרן היצור ליצוא למטבע חוץ, לא במלואן ולא במחציתן כפי שסברנו, אבל אנחנו מעלים את הריבית מ-6% ל-10%.

שלישית, בדקנו בדיקה חוזרת גביית קרן ותשלומים, ומצאנו מטמון של 400 מיליון לירות נוספות בערך.

שר המסחר והתעשיה ח. בר-לב:

כשנחפשים את המטמון - בסוף מוצאים אותו.

שר האוצר י. רבינוביץ:

יכולים להיות מטמונים גם מצד אחר.

שר הבטחון ש. פרס:

אני רגיל לאבד מטמונים, לא למצוא אותם.

שר האוצר י. רבינוביץ:

ה-950 מיליון ל"י שאנחנו מציעים כהוצאה לעידוד היצוא מתכסים על ידי שלושה-ארבעה הסעיפים האלה: מסים, הגדלת הריבית, וגביית קרן וריבית, כפי שנבדק בבדיקה האחרונה שלנו.

אני רוצה לומר עוד דבר אחד: התקציב שהבאנו לממשלה ב-28.12.75 הסתכם ב-84 מיליארד ו-250 מיליון לירות. עכשיו הוא יסתכם ב-85 מיליארד ו-200 מיליון. הגרעון המתוכנן נשאר אותו גרעון.

אני רוצה להוסיף עוד כמה דברים שסיכמנו לאור הויכוח החריף שהיה לנו סביב התקציב הנוסף (אחם יכולים לראות זאת בדף הראשון):

אנחנו מציעים שהביצוע בשנת התקציב 1976 יחשל ויחזק קצת את החישוקים שלנו בתחום הביצוע. כי אנחנו הולכים לשנה קשה ביותר, והענין מחייב לדעתי היערכות אחרת לגבי הביצועים בתחום התקציבים במשרדים השונים.

אנחנו מציעים שהחשב הכללי יעמיד לרשות משרדי הממשלה בכל אחד משלושת החודשים הראשונים של שנת הכספים 1976 מימון בהיקף שלא יעלה על 1/15 מהתקציב הרגיל, ובכל אחד משלושת החודשים הבאים - מימון שלא יעלה על 1/12 מהתקציב הרגיל. לקראת תחילת המחצית השנייה של שנת הכספים...

שר הבטחון ש. פרס:

כל זה מוצע עכשיו להחלטה?

שר האוצר י. רבינוביץ:

כן.

שר הבטחון ש. פרס:

אני מציע דחיה לשבוע הבא.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מציע להפריד בין שני הדברים...

שר האוצר י. רבינוביץ:

אולי אקרא קודם הכל, ואחר כך נחליט אם להפריד.

ראש הממשלה י. רבין:

יש נושא של עידוד היצוא, ויש נושא של נוהל מעקב, ואולי כדאי שתפריד. שמעתי לפחות את שר הבטחון מבקש לדחות; הוא לא שמע שום דבר. גם שרים אחרים מבקשים.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

נכון. כאן טמון מוקש.

שר האוצר י. רבינוביץ:

כאן טמונים הרבה מוקשים, לא אחד.
אבל אני מסכים בתחום אחד לדחות...

ראש הממשלה י. רבין:

מה מוצע כאן לדיון על ידי שר האוצר?

שר האוצר י. רבינוביץ:

מוצע הכל. אבל אני מסכים להחליט היום רק לגבי
ה-950 מיליון, לפי הפירוטים שאנחנו נותנים בתחום ההכנסות ובתחום ההוצאות.

ראש הממשלה י. רבין:

לפני שממשיכים בדיון, יש לי שאלה: לגבי נושא
נוהל התקציב הייתה בקשה של שר. שר האוצר מקבל את הבקשה.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני מסכים.

רה"מ י. רבין:

הנושא הזה נדחה אפוא. שר האוצר הציג כאן שני
נושאים. הנושא הראשון - עידוד היצוא, עם תיקון הצעת התקציב בעקבותיו. והנושא
השני - נוהל מעקב ביצוע התקציב. הנושא השני נדחה אפוא.

שר השיכון א. עופר:

"נוהל ביצוע". לא רק מעקב.

ראש הממשלה י. רבין:

זה לא ניהול ביצוע. זה ניהול מעקב אחר הביצוע.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

זה גם ניהול ביצוע וגם ניהול מעקב אחר הביצוע.

שר המטרה ש. הלל:

הוא רוצה לצמצם בשלושת החודשים הראשונים את
התקציב ב-25%. זה צמצום של התקציב ב-25%.

ראש הממשלה י. רבין:

ממילא זה נדחה. הבנתי שיש שר נוסף שצובקש
דחייה. הוא מבקש דחיה גם של הנושא הראשון בשבוע.

שר האוצר י. רבינוביץ:

לא. לאחר שהבאתי את העניין...

ראש הממשלה י. רבין :

לפי הנוהל - צריך להצביע. אבל תסביר למה זה

חייב להיות היום.

שר האוצר י. רבינוביץ :

זה חייב להיות היום כי ברגע שאני מניח את זה על השולחן, והועקתי גם את ועדת הכספים של הכנסת, אנחנו חייבים להחליט כן או לא. כי אחרת זה ייערם על הבנקים ועל משרדי הנסיעות. יקנו כרטיסים במאות...

ראש הממשלה י. רבין :

האם שר התחבורה עומד על דעתו?

שר התחבורה ג. יעקבי :

אני מוכן שהממשלה תחליט. אבל חלק מההצעות הללו מחייבות עיון רציני מאד. אלה אינם דברים שוליים שאפשר ללמוד אותם תוך 10 דקות ולהחליט עליהם. אלא הייתכן שהממשלה כולה כל כך מודעת, מעורה, יודעת, לומדת את עניני הכלכלה עד כדי כך שמסוגלת להגיב תוך חמש דקות על הצעות רציניות, מרחיקות לכת ומשמעותיות כל כך על המשק הישראלי? אני אינני מסוגל לכך.

ראש הממשלה י. רבין :

שמעתם את נימוקי שר התחבורה. שמעתם את נימוקי

שר האוצר.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

האם אפשר להעביר את ההצעה הזאת להחלטת ועדת

חשירים לענייני כלכלה?

ראש הממשלה י. רבין:

לא. זה לא משנה.

שר הדתות י. רפאל:

יש לי הצעה אחרת. אני למשל אינני יכול לקבוע עמדה בנושא זה לפני שאני מעיין ומבדק לעצמי את טיב הדבר. אם יש נימוק כלשהו שאי-אפשר היה להניח את החומר לפנינו כמה שעות לפני כן - תתכנס עוד היום הממשלה כולה, לאחר הפסקה, ותחליט. אבל אינני חושב שעל רגל אחת זה יהיה רציני אם נחליט בדבר הזה.

שר השיכון א. עופר:

בכל זאת, אנחנו דנים גם בתקציב כולו, ואינני יודע אם אפשר ללמוד את כל הנתונים. אני רוצה קודם כל לקיים את הדיון במה שחובא לפנינו. בדרך כלל עניינים פיסקליים מובאים ברגע האחרון. כי בנקודה זו, ברגע שזה יצא - ברור שכל מי שקונה כרטיס - קונה לפי המחיר של היום. אם מייקרים - מחיר תהיה כהלה. ואם אנחנו רוצים להגדיל - על ידי כך ניצור...

שר התיירות מ. קול:

אפשר גם להחליט שמי שיקנה היום - ישלם לפי

המחיר החדש.

ראש הממשלה י. רבין:

לא. אין רטרואקטיבית.

שר השיכון א. עופר:

לממשלה מותר להחליט לא לדחות. אבל אני מציע לדון היום, ובסוף הדיון נחליט אם אפשר לדחות או לא.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מבקש משר המשפטים לקרוא ולפרש את התקנון, האם אנחנו חייבים להצביע היום או לא.

שר המשפטים ח. צדוק:

קודם כל אני מבקש להפריד בין הדברים הדחופים, המחייבים החלטה מיידית, ובין הדברים שניתן לדחותם למועד מאוחר יותר. הדברים שצריכים לדעתי החלטה מיידית, ושיהיה נזק אם יידחו, הם אלה: הגדלת מס הנסיעות הקצוב מ-750 לאלף לירות, והטלת היטל של 15% על הקצבות מטבע לצורך נסיעה. זה הדבר שעומד כאן היום באופן מידי.

שר האוצר י. רבינוביץ:

והרחבת ההיטל על שירותים.

שר המשפטים ח. צדוק:

טוב, על זה יש ויכוח...

ראש הממשלה י. רבין:

חשאלה אם ניתן לנתק שלושה נושאים מכלל הנושא.

שר המשפטים ח. צדוק:

כן. והדבר האחרון הוא העלאת הריבית מקרן היצוא מ-6% ל-10%. אלה הם שלושת הדברים שהם חבילה אחת, כי פירושם יצירת מקורות נוספים למימון העידוד לתמריצי היצוא.

ראש הממשלה י. רבין:

אבל אתה מציע שנדון בהם במנותק מכל מכלול עידוד

היצוא?

שר המשפטים ח. צדוק:

לא. אני מציע שנדון רק בעידוד היצוא. נקבע את תמריצי היצוא הנוספים, ואת המקורות להם. בתוך התמריצים הללו יש דברים שאי אפשר לדחות אותם.

ראש הממשלה י. רבין:

יש לי עכשיו אליך שאלת נוהל: מה אומר תקנון

הממשלה בענין זה?

שר המשפטים ח. צדוק:

"ביקש שר בעת הישיבה לדחות את הדיון בסעיף מסוים, יידחה הדיון למועד אחר שייקבע, וזאת אם החלטה הממשלה להמשיך בדיון בסעיף האמור באותה ישיבה". כלומר, שר האוצר יכול להציע שזה יהיה בישיבה הזאת, ואז תהיה הצבעה והממשלה תחליט אם להמשיך או לא.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

"להמשיך" זה כולל גם לסכם?

ראש הממשלה י. רבין:

בוודאי.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

לסדר: אני חושב שהצורך להתאים את שער הדולר יצוא ולהעלות אותו - מקובל על הכל. כך אני חושב. על כל פנים, כל מי שעוסק בזה ברור לו שאם אנחנו רוצים באמת להשיג את יעדי היצוא - אין מנוס מלהעלות את השער, ואפילו אנשינו הצליחו לשכנע את קרן המטבע הבינלאומית, וזה מסתכם - כפי שאנחנו רואים - בכך וכך מיליוני לירות. עכשיו, האלה היא מניין המקורות. האוצר מציע כאן מקורות. בינתיים קרו דברים שעד כמה שאני זוכר את כל התקופות - והנוהל הזה נדמה לי שקיים בכל המדינות הנאורות - דברים כאלה מובאים ומוחלטים

בו במקום. וזה לא הדבר היחידי: הפיחות הוא מסוג כזה, והסובסידיות הן מסוג כזה, וכו'. אי אפשר להתחיל לדון בזה ולהרחיב את הפורומים יותר מדי. לכן אני חושב שאין מקום לדחות את הדיון באותם הדברים השייכים למקורות המימון של היצר הזה של עידוד היצוא.

אני גם לא ממליץ על הפרדה בין מקורות שמוכרחים להחליט עליהם עכשיו ובין דברים שלכאורה אפשר להחליט עליהם בעוד שבוע. למשל, לכאורה על היטל יבוא על שירותים אפשר להחליט שחליטים בעוד שבוע או שבועיים. אני אומר "לכאורה". אינני מציע לעשות זאת. משום שהמאמץ הזה למען היצוא - אני חושב שהציבור מבין אותו, וכל המקורות שהם חיוניים כדי שאפשר יהיה לממש את זה - צריך להחליט עליהם עכשיו, על אף המגבלה שבאמת לא היה זמן להתעסק בזה. אבל אפשר להתעמק בדיון.

שר העבודה מ. ברעם:

יש לי עוד נימוק: יש התחייבות של האוצר להניח ביום ב' הבא את התקציב. אם היום לא נתקן את התקציב, נהיה במצב שהתקציב לא יונח בסכומים הנכונים, ואחר כך נצטרך להוסיף. הדבר הזה לא מוסיף לנו בריאות בכנסת. לכן אני חושב שעם כל הקושי שזה הובא לפנינו רק עכשיו - מוכרחים היום להחליט על היקף התקציב.

ראש הממשלה י. רבין:

אני מעמיד להצבעה את הצעת שר האוצר לדון היום בנושא עידוד היצוא. הנושא השני נדחה לשבוע הבא (ביצוע התקציב).

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אולי נקבל אחר כך רק הסברה ביחס לזה?

ראש הממשלה י. רבין:

לא. יש לפניך הנייר. תקרא אותו.

מי בעד הצעת שר האוצר? (13). מי נגד? (1).

הדיון מתקיים.

מ ח ל י ט י מ :

(ב-13 קולות נגד 1) לדון ולהחליט לאלתר על הצעות ההחלטה בנוגע למסגרת התקציב לשנת הכספים 1976, הצעת חוק מס יבוא שירותים, תשל"ו-1976, וצו מס נסיעות חוץ.

הצעת ההחלטה בדבר ביצוע התקציב בשנת הכספים 1976 תבוא לדיון בישיבה הקרובה של הממשלה.

אני חוזר ומדגיש: הדיון הוא רק בסעיף הקשור בהשלמת התקציב או תיקון התקציב, כפי שנתקבל בהחלטת הממשלה, בעקבות ענין עידוד היצוא, על פי הפירוט וכפי שהוצג על ידי שר האוצר, ועכשיו לדיון עצמו.

שר התיירות מ. קול:

אני רוצה קודם כל לומר לגבי ההכנסה:

יש לי רושם שאולי התחזק לאחרונה, שאומדן ההכנסות של התקציב כפי שאושר כאן בממשלה איננו ריאלי. ואם שר האוצר רוצה לגייס עוד כסף - ואני אינני מתנגד לצורך לגייס עוד כסף - אני חושב שהוא יהיה במצב שיצטרך לסתום חורים שייווצרו. מדוע? מכיוון שהדיונים שלנו והדיבורים שלנו רק גרמו לכך שהבורסה למעשה הרוסה. אין מכירה של הנפקות. נדמה לי - ואם

אני טועה, יתקנו אותי - שהתקציב מבוסס על הכנסה של 8 מיליארד לירות מאגרות חסכון של הציבור. לעת עתה יש רק אחד שחוסך וקונה, זה מר זנבר. הוא קונה בשם בנק ישראל.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

הוא קונה ולא חוסך.

שר התיירות מ. קול:

הקניה הזאת איננה קניה של חסכון, והיא גם לא יכולה להימשך הרבה זמן. זהו דבר אבסורדי לגמרי. לכן, כשדברים כאן על תוספת, אני רשאי לשאול, לאור המצב הזה (ובורסה איננה מתרפאה מהר על ידי אנטיביוטיקה, לכך צריך לתת פלגין ואספירין וסירופ וכל מיני תרופות שאינן מרפאות מהר): איך רואה שר האוצר את בעיית המימון של ההכנסה? מניין יבוא עזרי - כפי שכתוב?

ראש הממשלה י. רבין:

זה לא בדיוק נושא הדיון. אבל אני מבין.

שר התיירות מ. קול:

זה בדיוק נושא הדיון, כי המיליארד הזה שהוא רוצה לגייס, יצטרך אולי בחלקו ללכת לסתום חורים אחרים. אני מדבר אפוא לעניין. זה ראשית כל. יש לי עוד מה לומר.

אני רוצה אפוא לומר שאני מודאג מאד מן הענין הזה. לדעתי היה שר האוצר צריך לבוא, לפני שהוא מניח את התקציב על שולחן הכנסת, אל הממשלה ולומר מה הם האמצעים ששר האוצר מציע כדי שאומדן ההכנסות יעמוד באופן רציני, האם זה יבוא כמין מן השמים, או ממין ממקום אחר. אני רוצה לדעת.

זוהי שאלה לנושא האחד. עכשיו אני רוצה לדבר על

התמריץ.

אני בכלל חושב שהרעיון הזה לעודד את התמריץ ולהגדיל אותו הוא רעיון טוב. מכיוון שאנחנו הרי רוצים לעודד את היצוא. אבל כשמדובר בעידוד היצוא - אינני יודע אילו מספרים שם כאן שר האוצר. למשל, שר האוצר אמר לי שיהיה בירור בין משרדי האוצר והתיירות, או בין שרי האוצר והתיירות, לגבי בעיית גובה התמריצים לענפי התיירות. כי התיירות איננה רק מלונאות. משום מה יש אצלנו יחס מיוחד לחדרי-המיטות של המלונות, ללינות. כולם עוסקים רק בלינות. אבל יש עוד ענפי יצוא, חוץ מלינות. (אני מזכיר את זה כי שר האוצר דיבר על לינות). אני מכיר עוד גורמים שהם זכאים לקבל תמריצים. שר האוצר אמר: נשכ ונבדוק את הדברים האלה. אם נשכ ונבדוק, אדוני שר האוצר - מניין כאן מיטת סדום הזאת של 35 מיליון ל"י. איך זה פתאום נוצרה מיטת סדום הזאת? לפי דעתי זה סותר את מה שדיברנו. אמרנו שזההיה בדיקה עניינית לגופו של ענין, נשכ ונבדוק. אם אנחנו רוצים לעודד - תעשיית התיירות הוכרה כתעשיית יצוא, והיא זכאית לקבל עזרה, אם אנחנו רוצים לפתח אותה. ונדמה לי שהיא גם הוכיחה את עצמה.

לכן אני אומר: אני מבקש בענין זה הסבר. אינני יכול לקבל נייר כזה עם אומדן כזה, כי אני רוצה לדעת: זוהי מסגרת מחייבת, או שאלה סתם מספרים שהם אוריינטציה? אני רוצה לדעת מה זה, איזו אוריינטציה היא זאת? מזרחית, או מערבית, או פנימית?

עכשיו עוד מלה אחת: לגבי מה שרוצים להטיל על היוצאים לחו"ל - אני אינני מתרגש מזה. מכיוון שבדרך כלל אני חושב שבענין זה אפשר היה קצת להכביד, וזאת לא הכבדה כל כך גדולה לגבי אלה שהולכים להוציא סכומים גדולים מאד, כפי שמוציאים. אני רק רוצה לדעת: בענין זה צריך שד התחבורה להביע את דעתו, האם הדברים האלה אינם פוגעים במידה מסויימת בהסכמים הקיימים לגבי הרדיות? בענין זה אינני בקיא ואינני יכול להביע דעה. אבל הרי יש כל הזמן צעקה גדולה בענין המסים. ואני יודע שכל הזמן אנחנו אומרים: אנחנו מדינה שמותר לנו, לאור בעיית התקציב והבטחון וכו'.

שד החינוך והתרבות א. ידלין:

יש צעקה של מי?

שד התיירות מ. קול:

יש צעקה של סוכני הנסיעות וחברות התעופה, ושל הציבור. בענין זה אני אומר שאנחנו צריכים פשוט לשמוע חוות דעת.

אני מבקש תשובות על השאלות ששאלתי גם בענין ההכנסות וגם לגבי פירוט הנייר הזה ותוכנו, כפי שהוגש.

בדבר העקרונות - בוועדת השרים לענייני כלכלה הנית שד האוצר בשבוע שעבר נייר על עקרונות של עידוד ההשקעות. גם לכך יש מסקנות לגבי התקציב. גם שם סוכם שיהיה לנו בירור עם שד האוצר ושר התיירות, לגבי הבעיות הללו. גם מכאן יש השלכות תקציביות, ואני מבקש משר האוצר או המנכ"ל שלו שיסבירו לנו מנין יבוא הכיסוי להשלכות - במידה שיהיו - על עידוד ההשקעות בענף זה או בענפים שאנחנו רוצים. זה הרי איננו בתקציב. אז מנין זה יבוא? האם זה יבוא מן התקציב הזה, או שיש לזה כיסוי בסעיפים אחרים?

לגבי עידוד ההשקעות - נניח שצריך כאן וכאן לתת

כך וכך אחוזים...

ראש הממשלה י. רבין:

בקיצור, הוא שואל אם בשבוע הבא תבוא שוב עם

הצעות.

שר התיירות מ. קול:

מחר, עכשיו. אני רוצה לדעת בעניין זה, האם זה יתכסה מן הגורן או מן היקב? אינני יודע מניין זה יבוא.

שר המשטרה ש. הלל:

אני מקבל את ההצעה. אני רוצה רק להעיר שתי

הערות קטנות, אולי מובנות.

מדובר כאן על כך שהחל ב-1.4.76 יוצמד החזר המסים לכל ענף לשינוי שער החליפין הרשמי. אינני מבין אם זה גם החזר המסים לענפים שאינם קשורים ליצוא. כי אם מדובר על יצוא בלבד...

שר האוצר י. רבינוביץ:

ברור שזה רק ליצוא. אנחנו מדברים רק על יצוא.

שר המשטרה ש. הלל:

כלומר, דברים שקשורים בייצור מקומי, שאינם ליצוא, אין לגביהם שום שינוי בהצמדה?

שר האוצר י. רבינוביץ:

נכון.

שר המשטרה ש. הלל:

אינני יודע למה. האם זה הגיוני?

מר א. גפני:

"החזר המסים" - זה שם אחר לתמריץ.

שר המשטרה ש. הלל:

אבל יש תמריצים שאנחנו נותנים גם לענפים שאינם

מיועדים ליצוא.

מר א. גפני:

זה לא שייך לכאן.

שר האוצר י. רבינוביץ:

כאן אנחנו מדברים על פרק היצוא בלבד.

שר המטורה ש. הלל:

לכן אני שואל מה לגבי עידוד היצור בכלל. אתה יכול להקים בית מלון וכו'. זה לא חל על זה?

שר האוצר י. רבינוביץ:

לא.

שר המטורה ש. הלל:

הערה:

הערה שניה: אני מבין שאנחנו רוצים לייקר את הכסף לאנשים שנוסעים לחו"ל. זה מתקבל על דעתי. לדעתי כדאי להבטיח שאם אדם מחזיר כסף - הוא יקבל זאת לפי הערך שקנה אותו. לא משום שאני חס עליו...

מר ד. קנטרוביץ:

בוודאי. זה לפי ההוראות הקיימות. מי שקנה מטבע - מקבל את הכסף בחזרה כשהוא מחזיר.

שר המטורה ש. הלל:

הוא משלם 15% מעל לערך הפורמלי.

ואם הוא חוזר כעבור חודש...

ראש הממשלה י. רבין:

הוא מקבל לפי אותו ערך ששילם.

שר המשטרה ש. הלל:

אחרת יוצא שאנחנו יוצרים תמריץ שלילי, שלאדם לא יהיה כדאי לחסוך אפילו דולר אחד.

מר ד. קנטרוביץ:

אענה על זה אחר כך.

שר המשטרה ש. הלל:

לגבי הסעיף שיהיה בשבוע הבא - אני מקווה מאד שבשבוע הבא שר האוצר לא יעמיד אותנו בפני צורך לדון שוב על כל התקציב. אתם מציעים לקצץ בשלושת החודשים הראשונים של השנה את תקציב הפעולות ב-20% עד 25%. לדעתי עוד לא התחלנו לדון בתקציב, ולא הייתי ממליץ שניכנס לכך כבר עכשיו.

שר הפנים י. בורג:

יש לי שלוש הערות.

הערה:

ונה - אינני יכול להסכים לכך ששר האוצר מביא תקציב בלי שיש בו - כפי שדרוש, וביקשתי ישיבה אצל ראש-הממשלה - תשובה על המצב הקטסטרופלי של הרשויות המקומיות. אני חושב שהוא לא יכול להימלט מן העניין הזה, ולכן מוטב היה שהיו מביאים את כל התוספות שנזכרה בהן עוד עד סוף מרץ כולן יחד.

זה באופן עקרוני. עכשיו אני רוצה לומר: קשה לי להשתכנע מהשפע המובטח או המתגלה בשני מטמונים: במטמון א', של מסים שיתנו 400 מיליון לירות, ובמטמון ב' - שנוסף לגביה שכבר העסקנו בתקציב הקודם, יש עוד גביית קרן וריבית שוב של 400 מיליון. אני בהחלט "מפרגן" לבנק שיהיה לו עוד רווח נוסף של מאה מיליון. הלוואי. ואני מניח שגם מר זנבר חותם על המלה הזאת. אבל שר האוצר, בכל הכבוד: כל זמן שלא תצליח לשכנע אותי - אינני מאמין בתוספת הכנסה של 800 מיליון לירות. לא מהמקור הזה, ולא מהמקור הזה.

עכשיו ההערה השלישית: אני האחרון שיתנגד לעידוד היצוא. אבל נדמה לי שמה שעושים כאן זה כאמת עבודה קלה בענין זה, וייתכן שזאת חזרה למה שערים. עובדה היא, ואתם לא עונים עליה, שהפער בין השער הרשמי לבין השער הבלתי רשמי הוא מסביב ל-25%, פעם פחות, הרבה פעמים יותר. פער כזה לאורך ימים אי-אפשר לשאת בו. ו-2% של הפיחות הזוחל אין בהם תשובה לעצמת הפער בחור שכזה. וכאן, אם אינני טועה, התמריץ שאתם מציעים בחור תוספת למחיר הדולר - 2.4% או 2.5% - הוא נחמד, ושום יצואן לא יסרב לקבל אותו, אבל אין בכך תשובה, כל זמן שהדולר הוא כפי שהוא, לפי השער הרשמי. אני מעדיף תשובה יותר ברורה, ולא התחלה של תוספת אחוזים לאלה ולאלה. אם פתחנו את השער - אנחנו חוזרים לאותו מצב שצמנו רצינו בשעתו להימלט.

שר החקלאות ושר התקשורת א. און:

אני מסכים לכל ההצעות, פרט לסעיף אחד, והוא העלאת הריבית על האשראי המכוון ליצוא. והטעם פשוט: הייתי מוכן להצמדה, הייתי מוכן להעלאת ריבית, הייתי מוכן לכל הצעה. בתנאי אחד: שנדע שהצעה כלשהי שתבוא לא תפגע ביצוא. ואני רוצה לומר: התוצרת שאנחנו מייצאים חייבת להתמודד בשוקים בצורה לא קלה בשני דברים חשובים מאד: א. טיב התוצרת; ב. המחיר שאתה רוצה לגבות בשוק. ואם נייקר את הוצאות הייצור - והריבית הזאת פירושה ייקור הוצאות הייצור - זה יעמיד בסימן שאלה כמה ענפים. לא היה אכפת לי אילו היתה הצמדה או

תוספת ריבית, אבל זה בתנאי שמשרד האוצר יחד עם משרד החקלאות היו בודקים כל ענף לעמוד, ושואלים את עצמנו האם אפשר ליצא בתנאים אלה או לא. אם אפשר לייצא - בבקשה. אם אי-אפשר לייצא - לא צריך לייקר, או לבטל את היצוא הזה. גם זאת יכולה להיות דרך.

אני רוצה לומר לכם שלא מזמן הועלתה הריבית על האשראי המכוון לשוק המקומי. וזה כבר שנה שניה שאנחנו עוסקים בכך. התוצאה היא אחת: גם הריבית בבנקים הועלה. ויש מעגל קסמין כזה שאינני יודע באיזה מקום ומתי זה ייעצר.

לכן אני מוכרח להתנגד לסעיף הזה, כל עוד לא תתקיים בדיקה כזאת, באשר לחקלאות. באשר לתעשייה - אני מניח שער מסוים יגיד את דבריו.

אני רוצה להדגיש לפני חברי הממשלה: לפחות באשר לחקלאות, כל מה שאנחנו מגדלים ליצוא - היצוא בו הוא בין 70% ל-95% באותם ענפים, ומשאני מדבר על יצוא טרי. אם אוסיף לכך גם יצוא מעובד (ששייך למסו"ת) - עוד נעלה באחוז היצוא. אינני רואה כל סיבה למה צריך מצד אחד להוסיף תמריצים כאלה, ומצד שני להוסיף מסים כאלה. תן פחות תמריצים, ואל תוסיף ריבית.

חוץ מזה, אינני חושב שאותם מאה מיליון לירות יכולים להציל עכשיו את המולדת, להציל את כל המאזן הגדול, עם כל הבעיה הזאת. אני אומר אפוא: אפשר לקבל את זה, בתנאי שנבדוק כל ענף לגופו, אם הוא מסוגל לעמוד בזה או לא מסוגל לעמוד בכל ההצעות שמובאות מדי פעם.

שר התחבורה ג. יעקבי:

יש לי שלוש שאלות ושתי הערות. השאלות הן לגבי גביית קרן וריבית (סעיף 5). לא הבנתי מדברי שר האוצר מה הוא בכל זאת מקור ההכנסה הנוספת הזאת. ההתאמה של תחזיות וכו' מנוסחת סתמית וכללית מאוד. ואם אפר לטעות היום ב-400 מיליון - מחר יכול להיות שאפשר לטעות בעוד 400 מיליון.

שר האוצר י. רבינוביץ:

יכול להיות.

שר התחבורה ג. יעקבי:

אני מבקש אפוא הסבר טכני, מנין נובע העניין.

שאלה שניה: אינני יכול לחשיב על השאלה של שר התיירות, משום שלא היה סיפק בידי אף אחד מאתנו לבדוק את ההשלכות של ההצעה שלפנינו. ואני בהחלט חושב שזהו נוהל פגום בעבודת הממשלה. אפשר היה להזמין את חשבים לשעה 09.00 בבוקר, לאפשר להם לעיין בחומר, ובשעה 10.30 להתייחס להצעות, ולא לצפות שאנחנו נוכל תוך דקות ספורות להגיב על הצעה שמונחת לפנינו באותו רגע. אני חושב שהממשלה חייבת לשנות את תפיסת עבודתה בדברים אלה. ולא היה קורה אסון לעם ישראל אילו אמרו לנו בשעה תשע לעיין בחומר וללמוד אותו במשך שעה, ולהעמיד לרשותנו את כלכלני האוצר שנברר אחם שאלות אינפורמטיביות שליד שולחן הממשלה אין זה המקום המתאים ביותר לברר אותן. אבל זוהי הערה נוהלית.

מכל מקום, לגבי המסים ההיטלים, בכלל זה מס הנסיעות ו-15% העלאת שער המטבע לנסיעות חוץ - לי לא ברור האם הנושא הזה נבדק גם על בסיס של תקנות בינלאומיות. בשני ההקשרים. ההקשר הראשון נראה לי פחות בעייתי, והוא העלאת המס הקצוב. אבל ההעלאה ב-15% של שער המטבע...

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

איפה כתוב הענין של ה-15?

שר התחבורה ג. יעקבי:

שנעתי מה שאמר שר האוצר. ההעלאה ב-15% של שער המטבע למטרה ספציפית, במנותק משער המטבע הכללי של ישראל, יש לה לדעתי השלכות שהן מעבר לשאלה של מקורות הכנסה נוספים לאוצר, למדינה. והייתי מבקש הסבר קצת יותר מקיף: האם נבחנה ההשלכה של הפרדת נושא אחד מכלל שאלת שער המטבע הישראלי, כאשר מגמת כולנו היא - עד כמה שהבנתי את מדיניות הממשלה - להביא לכך שבמהלך הזמן שערי המטבע ליעדים השונים, בין לצד ההכנסה ובין לצד ההוצאה, ישאפו להאחדה, כדי להביא לתהליכים יותר רצויים למשק? כאן יש מגמה הפוכה: העלאת שער המטבע, אמנם בתחום ההכנסה, ביעד או באובייקט מסויים. האם לא תהיה לכך השלכה על שער המטבע בשוק השחור, על נטיה להעלאת שער המטבע לאובייקטים אחרים? והאם אין בכך נסיגה מהמגמה הכללית של המדיניות הכלכלית? בהתרשמות ראשונה, עדיין מבלי לעמוע הסברים, נראה לי שזהו מהלך בכיוון לא נכון.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אבל זה לא כתוב כאן. איפה זה כתוב פה?

ראש הממשלה י. רבין:

אבל ברור שזה ייקור הדולר. זה מה שמוצע.

שר החינוך והתרבות א. ידלין:

ייתכן שזה היה הרעיון...

ראש הממשלה י. רבין:

זה לא רעיון. זאת ההצעה. זאת גם ההנמקה

לתגובות.

מר א. גפני:

זה לא כתוב בחוק. זה כתוב בצו.

שר הדתות י. רפאל:

הצו לא הובא לפנינו.

מר ד. קנטרוביץ:

הובא.

שר התחבורה ג. יעקבי:

השאלה השלישית: כאן נאמר בהצעת ההחלטה לגבי צו
מס נסיעות חוץ, בסעיף 3: להחיל מס נסיעות חוץ על תושבי השטחים המוחזקים
היוצאים לחו"ל מ ישראל. האם זה חל גם על היוצאים לירדן?

ראש הממשלה י. רבין:

לא. רק מטוסים ואניות מ ישראל.

שר התחבורה ג. יעקבי :

עכשיו שתי הערות. הערה אחת - בענין תמריצי היצוא. עקרונית אני מחייב את המהלך. אבל נראה לי שיש כאן שני חסרונות. האחד - לפי הערכתי היה מותר להעניק את תמריצי היצוא הללו על בסיס הדרגתי. במלים אחרות: לא להעניק מיד 18 אגורות לדולר. מאחר ויש פיחות זוחל, בכל חודש או חודש-וחצי ב-2% בערך, שזה די משמעותי מבחינת עידוד היצוא - האם לא מוטב היה, כדי להגביר את המוטיבציה ליצוא, לעשות שני תיקונים: תיקון אחד - לקבוע שיטה הדרגתית, כלומר: בתחילה אולי 10 אגורות, אחרי חודשים עוד 4 אגורות, ואחרי חודשים עוד 4 אגורות?

ראש הממשלה י. רבין :

לא רק פיחות זוחל, אלא קידום זוחל.

שר התחבורה ג. יעקבי :

כדי להביא לתהליך הסתגלות יותר אורגאני של מערכת הייצור לשם יצוא, לתמריצים חדשים, לרמה יותר גבוהה של תמריצים.

והשאלה השניה בהקשר זה - ששוב אני מעיר אותה כמחשבה שמוזה זמן אני מתלבט בה: האם לא מוטב היה לתת את התמריצים הנוספים ליצוא השולי? במלים אחרות: לא שהם יתחלקו על כל הנפת של היצוא הקיים, אלא יתחלקו בצורה פרוגרסיבית מעבר לנפת הקיים על התוספת השולית באורח יותר מאסיבי, בשיעור יותר נמוך על ההיקף הקיים, בשיעור יותר גבוה על התוספת ליצוא בעתיד. על ידי כך נדמה לי שתגבר המוטיבציה להרחיב את היצוא במפעלים ובענפים שונים.

אלה כבר לא בתחום השאלות, אלא בתחום ההערות

וההצעות.

וההערה השניה היא הספנות והתעופה. קיימתי מספר דיונים עם שר האוצר בנושא זה. קיימתי גם דיון יותר רחב בענין בהשתתפותם של מספר שרים. נאמר ונקבע שלפני שיוחלט על העלאת תמריצי יצוא נוספים לשאר המשק, בכלל זה תעשייה, חקלאות, יצוא ידע, יהלומים לינות תייר - יסוכם תהליך הדיון לגבי הספנות והתעופה, שהיקף היצוא שלהם הוא 750 מיליון דולר השנה, והם אינם זוכים בשער הדולר הריאלי, בוודאי אינם זוכים לא רק בתוספת לתמריצים אלא גם בתמריצים הקיימים.

לכן לא אוכל היום להצביע בעד הצעת האוצר בענין זה, כל עוד לא הושלם הדיון בענין הספנות והתעופה.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

הנושא כפי שהובא לפנינו הוא נושא תקציבי, ויש בו תוספת הוצאה של 950 מיליון ותוספת הכנסה של 950 מיליון. האמת היא שזה הצד הפחות חשוב של הענין. יש לנו כאן נושא מרכזי של מאזן תשלומים, כשבצד ההוצאות כל הסכום מיועד להגדיל את הכנסותינו במאזן התשלומים, לעודד את היצוא, ובצד ההכנסות יש סעיפים שבאים להקטין את היבוא לישראל. כי אם אנחנו מטילים מס או מייקרים את היבוא - יש להניח שיהיה יבוא קטן יותר לישראל. ההשלכה של ההצעות הללו מוכרחה אפוא להיות חיובית במאזן התשלומים שלנו. את המימדים אינני יודע. חבל גם שאין כאן הערכה מה צפוי כתוצאה מכך בתחום שיפור מאזן התשלומים. משום שכדי להעריך את ההצעות הללו מבחינה ציבורית ומבחינה כלכלית היינו צריכים קודם כל לקבל אומדן לגבי ההשלכה על מאזן התשלומים לשני הצדדים. אבל אין צל של ספק שההשלכה היא חיובית ורצויה.

(אחר כך רשמה ל.ד.)

הנושא השלישי שצריך לדון בו, הם האספקטים המיוחדים שיש לכל סעיף וסעיף בהצעה זו. ואחד האספקטים המיוחדים הוא השפעת ההצעות הללו על שער החליפין של הלירה הישראלית. שר התחבורה כבר נגע בזה ואני ארחיב אחר כך את הדיבור על זה.

זו הפעם הראשונה, לא רק בישראל, שצטילים מס על ההקצבה הכספית, וקודם כל, אתחיל בהשלכות של דבר זה בהקשר לתקציב.

שר הבטחון ש. פרס:

גם קודם הגדילו את מס הנסיעות.

ראש הממשלה י. רבין:

פה יש שני דברים - גם הגדלת מס הנסיעות, וגם הגדלת המס על השירותים האחרים של ההקצבה.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

כש-400 מיליון הלירות, זה כולל 15% מייד על ההקצבה של 450 דולר לכל מי שיוצא מישראל.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

האם זה חל גם על סטודנטים וגם על הקצבות

לימודים.

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

זה חל על כולם.

אם כן, אנו מדברים על משהו שהוא יותר מאשר החלטה תקציבית בלבד. לפי דעתי, כאשר כתוב הוצאה של 950 מיליון, זו למעשה הכנסה של 550 מיליון. כי אם מצאו טעות באומדנים של 400 מיליון לירות, ההגיון היה מחייב שזה יקטין את הגרעון בהצעת התקציב לפחות מ-4.5 מיליארד לירות. עכשיו, אנו מחילים את תקציב השנה הבאה עם גרעון גדול מאד, אז אם מתברר כי הגזימו בהוצאות, פשוט צריך לחקן את הגרעון. דומה שאין פה מה להחליט, זה ישנו. או שטעו או שלא טעו. יש פה גידול תקציבי של 550 מיליון לירות בלבד, שגם זה צריך להדאיג. לכן, כאשר מחליטים על הוצאה כזו ליצוא, צריך לראות מה תהיה תוספת היצוא כתוצאה מזה והאם אנו יכולים להרשות לעצמנו לממן הוצאה שכזו אחרי הגרעון התקציבי. ואני אדון באיך אפשר למצוא מימון להוצאה כזו, כאשר אכנס לפרטי מימון היצוא והעלאת הריבית הממשלתית מ-6% ל-10%. אבל לפני כן, אני רוצה להכנס למדיניות שערי החליפין. האמת היא, שפה לא מוצע להטיל מס של 15%. כי האמת היא, שכל סחורה המגיעה לישראל, כולל יבוא צבאי, נושאת מס משעור של 15%. למעשה, שעור החליפין של הלירה הישראלית הוא 7.38 לירות הדולר פלוס 15%, וזה שער החליפין של כל סחורה המיובאת לישראל. מעבר לזה, ישנם המכסים ומיסוי הקניה על היבוא.

למעשה, אנו הפעלנו את השיטה של 2 שערי חליפין - על סחורות מצד אחד, ועל העברות הון ושרותים מהצד השני (שעד כה היו פטורים מזה) ועשינו זאת כאשר רצינו להטיל מס על אלה אשר מעבירים כספים לישראל, בעיקר מקבלי הפיצויים. כאשר כל מי שמייבא סחורות, קונה סחורות ברמת מחירים יותר גבוהה ב-15%. ואנו עשינו זאת כי אחרת היתה סכנה שתהיה הזרמה גדולה של מטבע חוץ

שתשטוף את מערכת המחירים ותביא ליבוא גדול מאד. כעת אנו הולכים לאיחוד השרותים, משאנו מעלים את שער החליפין לגבי יבוא השרותים לרמה של יבוא סחורות, כאשר העברת הון מכל הסוגים, כולל יצוא שרותים, ישאר ברמה נמוכה יותר. הואיל ויהיה פחות ביקוש לדולרים, כי היציאה לחו"ל מתייקרת, יש להניח כי זה ישפיע על ריסון הביקוש.

שר הפנים י. בורג:

האם אתה רוצה להטיל מס על מקבלי הפיצויים?

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

דה-פקטו, זה שקורה כל השנים. בנושא זה לא יחול שינוי, כי גם היום, כל מי שמעביר, משלם עבור העברת ההון בלבד, פרט לאותם מקבלי פיצויים שיש להם תמ"מ והם יכולים להוציא דולרים לנסיעה מהתמ"מים שלהם. על תמ"מים לא מטילים מס. מה שאני רוצה לומר הוא שהצעד הזה אינו כל כך פשוט, ויש לזכור שעשוי להיות לחץ מצד אלה המעבירים מטבע חוץ לישראל שיגידו: "אם יצואן השרותים מקבל, גם אני צריך לקבל, מה ההבדל בין דולר זה לדולר אחר?" יש סכנה כזו, אבל נדמה לי שהחלטה לבוא ולייקר את המס על השרותים, כולל על ההקצבה, היא הכרחית. עם זאת, צריך לדעת על מה אנו מדברים.

שוחחנו עם קרן המטבע הבינלאומית ואמרנו להם, כי אנו רוצים להקטין את היבוא ושיהיה היטל רק על סחורות לא על שרותים. והם הסכימו למהלך הזה, אפילו למקרה שהמס יוטל גם על ההקצבות, בפרט של מטבע חוץ, כי הם רואים בזה צעד חיובי של פיתוח שערות במשך כל הזמן. זו גם אחת הסיבות שהם הסכימו בצד ההוצאה, לבוא ולהגדיל את התמריצים, משאנו הסברנו כי זה לא תמריץ, אלא החזר מיסים עקיפים שהוטלו מאז נובמבר 74 ועתה הופחתו הסובסידיות וצריך לפצות עליהן. לכן הם הסכימו לבוא ולהגדיל את החזר המסים, בעיקר כאשר הוכח שהסכומים שעליהם מדובר הם בסדר גודל דומה להחזר המכסים. וברגע שקרן המטבע

הסכימה לקבל את הטיעון שלנו, עמדה הברירה בפנינו - לתת הכל או לא כלום. שר התחבורה צורק באומרו שיש לעשות זאת הדרגתית, אבל הבעיה היא, שכמעט ואין אפשרות לבוא ולחלק זאת לחתיכות. או שאתה נותן או לא.

אנו טענו, שבעת ששער החליפין היה 6 לירות הדולר, אנו התחייבנו לקרן המטבע הבינלאומית שנקטין את התמריץ ל-1.80 לירות, שקבעו אז שהוא יהיה 30% מהשער. בינתיים, בגלל הפיחותים הזוחלים, התמריץ ירד ל-25%, והם הסכימו כי נתקן זאת. ואם הם לקחו ברצינות את התיקון שלנו, הרי חייבים לתקן זאת בבת אחת בהתחלה, פלוס תיקונים נוספים מפעם לפעם, לפי הפיחותים. יש לתקן את התמריץ ולשמור על ה-30% ועל השער. האמת היא, שזה נותן בבת אחת, סכום גדול לעידוד היצוא, כשזה לא עומד בשום יחס לסיכויי גידול היצוא בשנה זו. כי אם נותנים 950 לירות להחזר מיסים ביצוא, ובפוטנציאל זה כולל, בכח, עוד כ-500 מיליון, (כי עם כל פיחות מגדילים את התמריץ מבחינה תקציבית) זה יוצא בסוף השנה סכום הרבה יותר גדול.

השר ג. האונגר:

מדוע חייבים למצות בבת אחת את ההפרש ואין לעשות

זאת בקטעים קטעים?

נגיד בנק ישראל מ. זנבר:

אנו אמרנו לקרן המטבע, כי היום היצוא נושא במס מסויים ואנו לא רוצים שהוא לא ישא יותר במס זה, וזה נימוק אותו הם קיבלו, משום כך עלינו לפצות ולהחזיר את כל המס. הרי עם אנו לא מדברים על חמריצי יצוא אלא על החזר מס, אז הם אומרים: "או שיש מס או שאין מס. אם יש מס, עליך להחזיר את הכל. אם אין מס, אז הגזמת". אנו מנסים לא לתת הרבה מעבר ליצוא והרבה מעבר להגדלת היצוא באופן מסיבי, כאשר חשבנו באותו הזמן, להעביר את מימון היצוא כולו למטבע החוץ. כי הרי היום, יש 3 קבוצות למימון היצוא:

1. קרן יבוא לשם יצוא - שהיא במטבע חוץ.
2. קרן יצוא לשם יצוא - למימון הערך המוסף - הלירות ישראליות.
3. וקרן משלוחים למימון הסחורה המוגמרת הנשלחת לחו"ל והכוללת גם את הערך המוסף שיוויר - גם היא במטבע חוץ.

קרן היצוא לשם יצוא הינה בלירות ישראליות, ומאז הפיחות הווחל, הקרן הזו, באופן בולט, נותנת סובסידיה גדולה ליצוא. כי כאשר היצואן מכין את הסחורה ליצוא, הוא מקבל הלוואה בלתי צמודה בלירות ישראליות, ולאחר שהוא מייצא, הוא מקבל את התמורה במטבע. חוץ. כאשר באמצע התקופה הזו ישנם פיתוחים ומהפחותים הוא מרוויח. לכן ההצעה היא, כי הקרן למימון היצוא כולה, על כל מרכיביה תועבר למטבע חוץ, והיצואן יוכל לשאת בהתחייבות הזו, בנכסים שהוא יוצר, גם במטבע חוץ, כי בסופו של דבר, היצואנים יוצרים נכסים דולריים ולא ליריים ולכן הם יכולים לקבל על עצמם את ההתחייבות הזו. אז גם לא יהיה חשש כי סכומים אשר הוקצבו ליצוא יהיו מנוצלים לצרכי חשוק המקומי. יוצא שבקרן הזו שצריכה לממן ערך מוסף בלבד, הסכום הכולל המיועד לה הוא 700 מיליון דולר, כאשר לקרן המשלוחים, הסכום המיועד הוא 1,3 מיליארד לירות. כלומר, פה המשעות היא בקנה-מידה ניכר.

עכשיו, בנק ישראל ומשרד המסחר והתעשייה אשר ממונים על הקרן הזו, אינם יכולים בחיי היום-יום להחמוד עם היצואנים ולהגיד כי מושכים יותר מדי - ואני מדבר על אלה שמרווחים שהם מייצאים במאה מיליון דולר ואכן עושים זאת, אבל אם יצואן אומר, כי הוא צריך 6 חודשים על מנת לייצר את הסחורה ואת ה-1 מיליון דולר הוא מייצר ב-2 מחזורים ואנו נותנים לו לעידוד היצוא מימון בשני מחזורים של חצי מיליון דולר, אך אם במקום זה הוא מייצר ב-4 מחזורים, ולכאורה היינו צריכים לתת לו כל פעם מימון של 250 מיליון דולר, אך למעשה הוא קיבל חצי מיליון דולר עבור 2 מחזורים - אנו איננו יכולים לעקוב אחרי

זה ובתחום זה, אנו מעמידים לרשות היצוא על דעתנו, סובסידיה של 400 מיליון לירות לשנה, שאינה רשומה בשום חשבון ועל ידי כך מזרימים עודף מימון ויוצרים לחצים אינפלציוניים במשק. כתוצאה מזאת בלבד, חשבנו, שאילו היינו מעבירים זאת למטבע חוץ, היינו מביאים לאוצר הכנסה נוספת של 300 מיליון לירות, כשרוחי היצוא היו מסתכמים ב-950 מיליון לירות מינוס 400 מיליון לירות, שזה 550 מיליון, וזה לכל הדעות מספיק.

וכאן אני רוצה להסביר כי מי שחושב שכל תוספת חמריץ תגדיל את היצוא, צריך לנמק מדוע רק 950 מיליון לירות ולא 1.2 מיליארד? אבל זה הסכום המקסימאלי שאפשר לתת לפי קרן המטבע, והואיל ואי-אפשר לעשות זאת בחלקים, הדבר הסביר ביותר הוא לתת את הסכום הזה ולהעביר את מימון היצוא למטבע חוץ. זה יתן לאוצר הכנסה נוספת של 300 מיליון לירות וימנע הזרמת כסף מוגברת לשוק המקומי, כי במידה מסוימת יש כל הזמן תחרות בין היצוא לבין השוק המקומי, כשידו של השוק המקומי היתה תמיד על העליונה, דבר שגרם להזרמה מוגברת של כסף לשוק המקומי, לכן אני מקוה כי דבר זה ימנע על ידי כך.

לגבי התקציב, למעשה חסרה הכנסה של 400 מיליון לירות בתקציב הזה. בענין זה אני יודע שער האוצר נטה פעם לדעה שאני מבקש לחזור ולשקול אותה - מאד חשוב לבוא ולהחליט להעביר את מימון היצוא כולו למטבע חוץ ואז לא יהיה צורך להעלות את הריבית מ-6% ל-10%. זה יפתור את הבעיה הזו ויהיה תואם את קווי המדיניות שער האוצר הביא לשולחן הממשלה לפני כחודש ימים. גם אז היה סעיף כזה במפורש וגם אז ציפינו כי נוכל להגיע להסכם כזה עם קרן המטבע.

שמעתי מגורמים שונים שטוענים כי אינם רוצים לעבור למטבע חוץ, היות ואני ובנק ישראל איננו תומכים בהעלאת הריבית מ-6% ל-10%. אני רוצה להבהיר, כי אני מעוניין שמימון היצוא כולו יעבור למטבע חוץ, לפחות ב-50%. אבל אם לא כך, אז לפחות צריך להעלות את הריבית לרמה גבוהה אפילו יותר מ-10%, כי כל אלה שטענו נגד ההצמדה אמרו, כי היצוא אינו יכול לשאת באי-ודאות של מעבר בין שערי הריבית ואם רוצים שער ריבית קבוע, הוא צריך להיות

מעבר ל-10%. מה ששך האוצר מציע זה המינימום שבמינימום כשהרעיון פה הוא שהחשפעה על התנהגות היצואנים צריכה להיות גדולה מאד. לכן צריך להעלות את הריבית הזו הרבה מעבר ל-10%.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

ברור כי הבעיה בשנה זו היא מאזן התשלומים והדרך כיצד להקל על בעיה זו היא על ידי צמצום היבוא והגדלת היצוא. ואני יכול לומר, שבראשית השנה הזו, נראה היה לי שהתנאים בהחלט מביאים להגדלת היצוא, כי התרחשו הדברים הבאים: ראשית, ברבעון האחרון של שנת 75 התחילה להסתמן התאוששות מה מבחינה כלכלית בארצות הברית כמה שנוגע ליצוא, ויש גם סימנים מסויימים לכך באירופה, אם כי זה לא השפיע על מחירי היצוא. כלומר, המחירים של הסחורות המיובאות לארצות הברית ואירופה לא עלו, אבל המלאים ירדו וגדלו ההזמנות על מנת למלא את המלאים.

דבר חשוב שני שהתרחש בשנה זו, אלו הם ההסכמים שלנו עם השוק האירופאי המשותף ועם ארצות הברית הנותנים העדפות מכס לסחורות שלנו, וזה בהחלט השפיע בכמה ענפים, בצורה ישירה. הירידה היתה ביולי 75 וביולי 76 יהיה עוד צעד, והיצואנים הרגישו את האפקט של הירידה. הירידה היתה ב-60%, כך שמוצר שהיה עליו מכס באירופה בשעור של 10%, נשאר עתה עם מכס בשעור של 4%, וזו ירידה משמעותית.

דבר שלישי שמתרחש, נובע מהחשש כי באמת המדיניות הכלכלית תצליח והשוק המקומי יחלש, ולכן יצרנים רבים אשר בעבר התבססו על השוק המקומי בלבד, מתחילים לגשש ולהתעניין בשוקי היצוא.

הדבר האחרון שהשפיע לכיוון זה, אלה הם מאמצי ההסברה שלנו, של כולנו, המצביעים על היצוא על כל חשיבותו.

לכן אני רואה עכשיו שצת רצון ואני מקוה שלא נחמיץ אותה. התופעות אותן ציינתי, יש להן הוכחות בשטח, ויש סימנים לא מעטים המעידים על כך, ואני רוצה לציין רק שניים: לפני 6 שבועות היה שבוע המזון, ובו החליטו להשתתף השנה 100 פירמות ישראליות ולהציג את מוצריהם, ביניהם 20 פירמות, שזו הפעם הראשונה שהן הודיעו כי הן משתתפות בשבוע מזון כזה.

עכשיו, ביום חמישי הסתיים שבוע האופנה, ושוב, מתוך 100 פירמות ישראליות שהשתתפו, 20 היו חדשות, כאשר מבין החדשות ביקשו 50 להשתתף. 50 מפעלי אופנה חדשים באו ואמרו כי הם רוצים להשתתף, ולהשתתף אומר גם לשלם, אבל בסלקציה שנעשתה הוחלט כי רק 20 פירמות ישתתפו, כי המדובר בקלאסה עליונה והענף אינו רוצה יותר מדי להסתכן.

אבל יש סימנים רבים לכך שהיצרנים רואים את הסיכויים מצד אחד, ומאידך, חוששים ממה שעלול להתרחש בשוק המקומי ובאמת עושים מאמצים.

ההצעות של האוצר בעצם מתאימות לשני הכיוונים

הללו:

1. לעורר את היצוא.

2. להכביד על הוצאת הדולרים, כלומר, על היבוא.

ואני חושב ששני הכיוונים הם נכונים. ואני רואה שום סיבה מדוע, שכשלישראל מייבאים איזו שהיא סחורה, יש על זה היטל, כאשר לעומת זאת, על קרקס או אמנים שמביאים לכאן, שהם בבחינת שדותים, הסוכנים הישראליים משלמים את השער הרשמי ללא היטל. כך, שבצד היבוא, אני בעד הצעדים האלה, ואני חושב כי בתחום היצוא, הצעדים הם הכרחיים. אני רק מציע כי לא נקרא לזה "תמריץ", אלא "החזר מיסים עקיפים" או "התאמת שער היצוא". ואני רוצה

להגיד, כי מבחינת שער המטבע, אנו רשאים לתת יותר. אנו רשאים לתת 35 אגורות ולא 18 אגורות, אבל אנו החלטנו לחלק את הדבר הזה, כך שניתן החזר גדול עכשיו, על מנת לכסות את הפיגור מאז הפיחות הגדול, כאשר אחר כך, עם הפיחותים, לזחול עם איזו שהיא רזרבה של 180 מיליון לירות, שהיא תנתן, או על בסיס פרוגרסיבי (ואני מפקפק מאד אם אפשר למצוא דרך נכונה לתת זאת על בסיס פרוגרסיבי. אנו ניסינו זאת בעבר והסתבר כי אין דרך יעילה לעשות זאת) או על בסיס אחר. כי יהיו בעיות בספטמבר, כאשר היצרן יצטרך לשלם תוספת יוקר ואז הוא יעלה את ההוצאה המקומית, שכנראה תכוסה במערכת הזו. כאשר לפי קרן המטבע העולמית, יכולנו לתת כפול מזה, לרוץ כל שנה ולכסות את השער.

אשר לבעית הריבית וההצמדה לדולר - לי אין צל של ספק, שאם מימון היצור לשם יצוא יוצמד לדולר, היצוא ירד. אינני מדבר על יבוא חמרי גלם גם למען ייצור - זה צמוד לדולר וזה בסדר. ואינני מדבר על סחורה אשר במילא נמצאת בנמל או נמצאת כבר באניה וכבר הולכת ליצוא - זה בסדר שזה יהיה צמוד לדולר, כי אלו סחורות ששות את ערך הדולר. אבל אני מדבר על יצרן פיקח, המתחכם ומשזה את ייצור ומשלוח הסחורה ובינתיים יש פחת בחמרי הגלם, יש פיחותים, ערך הכסף משתנה - ואני מדבר על אותו הכסף שהוא בייצור לשם יצוא, הכסף מיועד לשכר-העבודה ולשירותים מקומיים אחרים - לי אין צל של ספק, שאם נצמיד זאת לדולר, היצוא ירד. מה עוד, שחלק לא מבוטל על עיסקות היצוא שלנו נערך על בסיס הזמנות לא סופיות, וגם אף אם הקנין בחו"ל אומר לו: "אני מזמין אצלך מספר כזה וכזה של סטים, ונותן לו אפילו "LETTER OF INTEND" גם אז, היצרן המקומי אינו בטוח במאה אחוז, שאכן העיסקה הזו תתבצע - או שהעיסקה תבוטל, או שהוא לא יעמוד בתנאי היצור, או שבסופו של דבר העיסקה לא תצא לפועל, ואז אם הוא מחזיק את הסחורה כמה זמן במלאי, ואחר כך עושה עיסקה יצוא אחרת עם מישור אחר, או שהוא מוכר אותה לשוק המקומי - ברגע שהכסף הזה יהיה צמוד והוא יהיה צריך לקחת בחשבון כי כל חודש עלולה ההצמדה הזו לעלות לו 2%, הוא לא יעשה את העיסקה, אלא אם כן הוא יהיה בטוח במאה אחוז, כי אכן הוא יקבל עבורה את הדולר. כאשר מה שזכר אמר, כי הסחורה בתהליך היצור וחשיוק שומרת על ערכה וצמודה לדולר - זה בפרוש לא נכון. ואם ליצרן מסויים יש הזמנה לגרמניה, והיא לא יוצאת לפעול והוא צריך למכור אותה

לשוק המקומי או להחזיק אותה 2-3 חודשים במלאי עד לעיסקה אחרת, אם הכסף הזה צריך לעלות לו 2% לחודש מפאת הפיחותים, הוא לא יעשה את העיסקה הזו.

לכן אני אומר חברים, מה שמוצע כאן, להעלות את הריבית מ-6% ל-10%, בעיניי, הדבר הזה אינו תורם לאוצר המדינה כלום. הדבר הזה לא ימנע שימוש לרעה בכסף הזול הזה בכלום, כי אם כדאי לקחת כסף ב-6% ריבית ולעשות איתו משהו שונה מהמטרה היעודה לו, אז גם ב-10% ריבית אתה לא פותר את הבעיה, כשהריבית הרגילה על הלוואות היא 25% והריבית השולית היא 50%, התמורה לדעתי הינה אפסית. הנזק הוא משהו, 4% שווה משהו, אבל המשהו הזה קרוב לאפס. היום יש מקום אחד בארץ בו אתה מקבל יותר כסף מתחת ל-10%, וזה אזור הגליל התחתון, בחקלאות. כל היתר, זה היום מעל ל-10%.

עכשיו, הנזק לדעתי, הוא בעיקר בתחום הפסיכולוגי. ואני רוצה לומר כי ה-18 אגורות האלה, שאגב, ניתנות רק ליצוא שהוא בקבוצת הערך המוסף הגבוה ביותר (בקבוצות הנמוכות יותר זה 16% ו-15%) כאשר ההצמדה הראשונה ל-10% מורידה את ה-18 אגורות ל-12 אגורות...

שר השיכון א. עופר:

לאוצר זה לא כסף, אך ליצואן זה כן כסף.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

אם כן, ההצמדה הזו מורידה מ-18 אגורות ל-12 אגורות, כאשר מס נסיעות נוסף מורידה עוד איזו אגורה, כך שגם שניתן פה זה 11 אגורות נטו. אבל אינני מדגיש זאת, אלא רק את הבעיה הפסיכולוגית. וחשד אוזן כבר אמר זאת, ואני מצטרף לדבריו. הוא אמר: "אל תתנו לנו את המאה מיליון ואל תקחו לנו. כלומר, שתוספת ההוצאה לא תהיה 950 מיליון אלא 860 מיליון, כשרוחי בנק ישראל במקרה זה, יהיו אפס - הוא לא יגבה ואנו לא ניתן. כאשר בכל עניין

היצוא, צריך להכדיל בין התמריץ לבין המימון. התמריץ זה תוספת ריוותיות, כאשר המימון זה נחיר העבודה - ובמשך כל השנים עמדנו על זה שמחיר העבודה ואמצעי היצור ליצור הישראלי, יהיו באופן עקרוני על רמה דומה לרמתו של היצור שאיתו הוא צריך להתחרות. והיום, בשום מקום אין מצב שיצור או יצואן לוקח ריבית ב-10% צמוד. המצב בעולם הוא שעור הריבית בגרמניה הוא 4.5%-ו-6.5% בארצות הברית. ואחד הדברים שניסינו לעמוד עליו כל השנים הוא שצחירי היסוד ליצור שלנו יהיו זהים ותנאי התחרות יהיו זהים. אינני חושב שבגלל ה-4% האלה היצוא ירד, אבל אני בטוח שאיננו מקלים בהרבה את המאמץ האדיר שאנו עושים על מנת לתת דחיפה לפתרון שאלת הניצול לרעה של האשראי הזול הזה. ואני יכול לומר כי הסכמתי בנדיבות כי משיכת היתר יהיה עליה קנס כבד של 40% כלפי מי שלא עושה יצוא ומצדיק את קבלת האשראי הזול שהוא משך וכי על היתרה הוא ישלם 40%. ואני מודע לזה שחלק גדול מהקנס הזה, הוא על עיסקות שבהן נמשך הכסף בונה-פידה, כלומר, על עיסקות יצוא שמחבטלות שלא לפי רצונו. ויש מקרים גם היום שיצואן מקבל הזמנה, חושב כי יהיה לו יצוא, מייצר את המוצר ובסופו של דבר לא מבצע את היצוא ונאלץ למכור את הסחורה בשוק המקומי. ועל המימון שהוא קיבל ובסופו של דבר לא עשה יצוא, אלא מכר את הסחורה לשוק המקומי, הוא משלם ריבית קנס בשעור של 40%. זה לגבי כל מה שעומד מעל היצוא, בפועל.

שר השיכון א. עופר:

מה הפרוצדורה?

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

אני לא אחראי לפרוצדורה, אני רק גורם בה. אני בעד כל פרוצדורה וכל החמרה, כשאני רוצה רק לסיים ולומר, כי להעלות את הריבית ב-10%, זו תרומה למאמץ הקרובה לאפס, לגבי היצוא והאנטי יצוא, כאשר הם רק ינספו עם זה שדממשלה ביד אחת נותנת וביד השניה לוקחת. לכן יהיה הרבה יותר נכון, לא לתת ולא לקחת. המדובר הוא בתוספת של 100 מיליון לכל היצוא. אני

מוכן כי התוספת תהיה 850 מיליון לירות במקום 950 מיליון לירות ואת הריבית להשאיר באותו שער.

אני בזה סיימתי.

שר השיכון א. עופר:

אני מבין כי אנו דנים היום על השיפוץ האחרון של

התקציב בהצעת התקציב.

ראש הממשלה י. רבין:

אל תגיד "שיפוץ אחרון", זה עוד לא אחרון.

שר השיכון א. עופר:

ושיפוץ זה נגוע למטרה זו, שכן אחת ממטרות התקציב היא שיפור במאזן התשלומים והיצוא עם ההוצאות הצפויות.

אני רוצה לומר לשר החקלאות ולשר המסחר והתעשייה, כי כשאנחנו נותן דברים שהם לא תואמים בדיוק איזה שהן הנחות, זה מעורר בעיות שונות. אפשר כמובן לקבל שמי שינצל לרעה את האשראי המיותר, יטילו עליו קנס של 40%, אבל אני רוצה לראות את המנגנון שיוכיח כי בין מאות המיליונים שנלקחו באיזה שהוא מקום, משהו ניצל זאת לרעה ועשה זאת במתכוון. ולכן אני מציע ללכת בערכים ריאליים, כשהריבית תהיה הריבית המקובלת ושלא על האשראי עצמו אפשר יהיה לעשות הרבה כסף. כי אם מדברים על תופעות שליליות בציבור, במצב זה יהיו הרבה יותר אנשים אשר יעשו יותר כסף מרווחי האשראי מאשר מיצוא, לכן אני הייתי מביא זאת ל-12% ולאט לאט מעלה יותר ומגיע לכך שהוא ישלם בעד הכסף כמה שהוא פחות או יותר שווה בשוק המקומי, ומצד שני, הוא יקבל את התמריצים כפי שהם. כי עם זה,

אנו משווים את התמריצים עד ל-9-10 לירות הדולר וזה כבר מתקרב לשער השחור. אינני יודע באיזו מידה השער של לילינבלום הוא אמיתי או מלאכותי, כי המחזור שם קטן וקשה לדעת מה שיש בו, אבל היו כבר מקרים שהשפענו על שער זה, ואני חושב שבנק ישראל עושה טוב בכך שהוא לא נותן להיסטריה החולפת להשפיע על שער אגרות החוב ובזה שיש יציבות באותם סכומים, כדי לא לאפשר לספקולנטים להרוויח, ולא משום מאות המיליונים שזה מכניס. פעם כבר השתמשנו באמצעים לא כל כך רגילים כדי לווסת את שער המטבע השחור ואני לא בטוח, אם אי אפשר לעשות זאת שוב. אם באמצעות עשרות מיליונים של דולרים אי-אפשר להוריד את השער השחור מ-10 לירות הדולר לקרוב לשער הרשמי, כשזה לא יותר מ-10% - 20%, צריך לדעת, לחפש את הדרכים לעשות זאת, מבלי לפרסם זאת.

ואחרון אחרון, אני מצטרף לכך שענין התמריצים ליצוא לא ילך רק בחתך קבוע של תעשייה, חקלאות ותיירות. יש הרבה דברים אחרים שיכולים לעודד ואשר עשויים להביא לשיפור המאזן במטבע חוץ. שר התחבורה דיבר על ענין התעופה והספנות, ואני רוצה להזכיר נושא שהוא גם נושא ציוני. אפשר לאפשר לאנשים בחו"ל לקנות דירה נוספת בישראל, ביחוד היום, לאחר שאנו כריסון בענף הבניה...

שר המשפטים ח. צדוק:

וישראלי שירצה לקנות דירה נוספת בחו"ל, ישלם

15% יותר.

שר השיכון א. עופר:

ואז כל יהודי יכול לעשות חשואה כמה עולה לו דירה כזו בחו"ל ובכמה דולרים הוא יכול לרכוש אותה פה. לפי דעתי, צריך לעודד זאת, כי מלבד ההכנסה ממטבע חוץ, זו גם סחורה שנכון שאנו מייצאים אותה, אבל היא גם נשארת בארץ. מה עוד שזה גם יקרב את היהודים לארץ, גם אם הם לא עולים בכח,

זה קושר אותם לארץ. ואפשר גם בשטח החינוך, לעודד כאלו שיבואו ללמוד.
השר לקליטת העליה ש. רוזן:

מאפשרים להם ללמוד חינוך והם לא באים.

שר השיכון א. עופר:

ואני רק אומר, כי בענין זה צריך ללכת בקו
 שהולכים בו, אבל לגלות יוזמות חדשות ונוספות.

שר הדתות י. רפאל:

אני תומך בהצעות שהובאו על ידי האוצר, אני רק
 רוצה לשאול שלאות מספר ומבקש תשובות עליהן:

קודם כל, בקשר להגדלת הסכום ב-1/3 על מס
 הנסיעות. המטרה היא לא רק הכנסה נוספת, אלא גם צריכה להיות - הגבלת מספר
 היוצאים. כי בשנה זו נדמה לי, שההכנסה מהתיירות היתה שווה לסכומים שהוצאו על
 ידי הנוסעים לחו"ל, ואני שואל, האם לא כדאי לדון גם על הגבלת מספר הנסיעות
 לשנה של כל אחד ואחד, כמובן, עם הבחנה בין המטרות. כי אם אדם נוסע לצרכי
 עסקים זה דבר אחד, ואילו אם אדם נוסע סתם, ללא כל מטרה, לטיולים וכו', משום
 שיש לו כסף והוא רוצה להוציאו, זה דבר אחר. לכן יש לשאול, האם אין מקום
 להנהיג איזו שהיא הגבלה, שתאפשר אולי הוצאה המכסה של 450 הדולרים רק אחת לשנה.

שאלה אחרת - האם אין מקום לשקול מחדש את ענין
 450 הדולרים? אני זוכר כי פעם ההקצבה היתה פחותה מזו, ואחר כך העלו זאת ל-450
 דולר, כאשר לגבי נסיעה ראשונה, אולי יהיו קריטריונים אחרים. אם הנסיעה היא
 לצרכי עסקי יצוא, אינני מדבר על כך אפילו אם ההקצבה תהיה למעלה מזה, זה מוצדק.

או אם אדם נוסע לצרכי ריפוי, באישור רופאים מיוחדים, זה ענין מיוחד במינו וזה מוצדק. אבל אני רואה בעיתונות מודעות לעידוד נסיעות תיור לקראת העונה של פורים, פסח, כאילו זו מצווה מהתורה לעודד דברים שכאלו. האם אי-אפשר לעשות פעולה מגבילה בענין זה? הרי זה סתם בזבוז כספי העם, משאנו בקושי מתקיימים!

כאן יש הצעה להחיל מס נסיעות לחו"ל גם על תושבי השטחים, ונאמר בדברי ההסבר, כי עד כה, דבר זה נוצל לרעה. אני מקבל זאת כלשונו, ואני רוצה לשאול איך זה שזה נוצל לרעה עד עכשיו ואיש לא עשה לתיקון הנושא? מדוע הם היו פטורים עד עכשיו, ואם היו פטורים וזה נוצל לרעה, זה מחזק גדול. האם גם הם מקבלים בכל נסיעה הקצבה של 450 דולר? והאם אלה שעוברים את הירדן, גם כן מקבלים הקצבה של מטבע זר? ואני רוצה לדעת, האם זה כפי ששמעתי, שהם אינם צריכים לשלם מס נסיעות? האם מספיק שהוא אומר כי הוא נוסע, הוא לא צריך להראות כרטיס, על מנת לקבל את ההקצבה?

השר ג. האוזנר:

גם הישראלים עשו זאת, לא רק הם.

שר הדתות י. רפאל:

הישראלי לא יכול, כי הישראלי צריך לקנות את הכרטיס קודם, לפני שהוא מקבל את ההקצבה, ואם זה נכון, זה מנע מעשה חלם. כאן שמעתי אומרים כי מספיק שיש לו דרכון וכמה נפשות במשפחה, אז הוא מקבל כך וכך כסף, ובסופו של דבר, הוא לא חייב לנסוע, מספיק שיש לו כסף, הוא מוכר אותו לשוק השחור והוא מרוויח יפה - האם זה נבדק? אני מבקש תשובות. לעצם הדברים, אני בעד הצעות האוצר.

השד לקליטת העליה ש. רוזן:

אין חילוקי דעות כי האתגר הראשון הוא היצוא, לכן, ההצעה בדבר הגדלת חמריצי היצוא בסכום המוצע, צריכה להתקבל על דעת כולם.

כמו כן, מקובלת על דעתי ההצעה השניה בהצעות האלה, לייקר את יבוא השרותים, כולל את הנסיעות לחו"ל במגמה לחסוך דולרים. אני רואה כי ייקור של שרותים, הכולל גם הובלה של סחורות, ייקר את המוצרים, במידה וזה יעלה, אבל בעיקר הוא ייקר את שרותי החוץ השונים, כגון, בטוח משני בחו"ל, ויתכן כי זה יחייב לעשות חישוב מה לעשות בחו"ל ומה לעשות בישראל. ישנו יבוא של מצרכי יסוד שהם מעבר לאפשרויות של ישראל, אבל יש דברים שישראל מסוגלת היום לייצר אותם וזה אך ורק יהיה לטובה.

באשר לחמריצי היצוא - יתכן כי איננו צריכים להחליט על כך היום. יכולה להיות על זה עוד שיחה בועדת השדים לענייני כלכלה ואולי אז נחליט האם לעשות זאת בבת אחת או בחלקים שונים. הדבר אינו דחוף ואפשר לדון על זה בנפרד.

כבר נאמר על ידי השד גלילי, כי ייקור הנסיעות אינו דרוש רק להכנסות ממסים, ואני בדיון על התקציב כבר הצגתי זאת כדבר הזועק לשינוי. אז הצעתי הגבלות אדמיניסטרטיביות ואז זה נפל. עתה זה מוצע בכיוון הנכון.

מר א. גפני:

מאוחר מדי ומעט מדי.

השד לקליטת העליה ש. רוזן:

אני מסכים לזה.

באשר לשערים, אנו באמת מתרחקים ב-30% בשער היצוא מעל למקובל, ובשער היבוא ב-15% מעל לשער המקובל, אבל מקובל עלינו כי זה הזמן שיעה הסדר הטוב. כי אם נעשה פיחות של 30%, שוב נעמוד בפני בעיות דומות, ואנו הוכחנו עתה, בדרך של הפיחות הזוחל, כי הדבר הזה הוא נכון.

באשר לריבית על האשראי, אני בעד חקיקה כדי למנוע את ניפוח האשראי.

אינני מבין את שר המסחר והתעשייה שאומר, שאם

מ ח ל י ט י מ :

על 900 מיליון לירות ולוקחים 100 מיליון, זה מוריד את התוספת מ-18 אגורות ל-12 אגורות, איך? זה החלק התשיעי באשראי על הייצור למען היצוא, וזה רק חלק מהאשראי שיגיע בוודאי עד 7.5% כפי שמקובל בעולם.

עוד הערה על התקציב - טוב ששד האוצר מביא זאת מבלי להציע סגירת השער בפני תקציב נוסף. ומוטב שיאמרו זאת היום ולא יאמרו בעוד חודש - למה לא אמרתם?

עם זאת, אמרו, כי התקרה היא קדושה ובשום פנים ואופן לא יזוזו ממנה. ואני אז הצעתי כי בכמה מאות מיליונים אפשר יהיה לתקן עיוותים תקציביים אשר מזעזעים את הציבור ועומדים כחומה בצורה. אפשר לזוז, ועובדה שכאן, למען מטרה מוצדקת מזיזים את הגבול, וזה מערער עובדות שנקבעו.

מאחר ולא נתקבלו אז הצעותי, אני אמנע מאישור כולל של התקציב ואצביע רק בעד הצעות מפורשות.

שר המשפטים ח. צדוק:

ובכן, אני לא אתייחס להצעות שמעבר להצעות שמונחות בפנינו. אני חושב שהחבילה המוצעת כאן היא הכרחית וחיובית. הגדלת תמריצי היצוא זה דבר טוב. ההיטל על יבוא חשודים זה דבר טוב שתופעת הלוואי שלו היא ריסון כל שהוא בנסיעות לחו"ל, או אולי מניעת הגדלת היקף הנסיעות לחו"ל.

אני אינני חושב כי השינוי המוצע כאן בתחום שעורי המטבע מגדיל את השימוש בתחום זה ושכאילו קיימים היום 3 שעורים: שעור של יצוא, שעור של יבוא ושעור של העברות מטבע. מה שאנו עושים כאן היום הוא שאת יבוא חשודים אנו מעבירים משער של העברות המטבע לשער של היבוא, וזה מוצדק. כי אינני רואה הצדקה לכך שהשער של יבוא חשודים יהיה נמוך יותר מהשער של יבוא הטובין.

עכשיו, בענין קרנות מימון היצור לשם יצוא - מאחר ואני, בענין זה, בדעה אחת עם הנגיד, אז אני רואה במה שמוצע כאן צעד צנוע בכיוון הנכון, ואני את הצעד הזה, כפי שהוא מוצע כאן, מקבל. הצעד הזה יקטין במשהו את הסובסידיה הבלתי מוצדקת הניתנת היום במסגרת קרנות מימון היצור לשם יצוא. ועובדה גם שיש בענין הזה שימוש לרעה וגם הדיספרופורציה של משיכות מהקרן הזו לעומת משיכות מקרנות היצוא הצמודות, מוכיחה כי יש שימוש לרעה.

שר החקלאות ושר התקשורת א. און:

באשר לחקלאות, אני מכחיש כי יש שימוש לרעה.

שר המשפטים ח. צדוק:

יש לי הערה אחת שאולי היא טכנית - אני דיברתי על הנפח הכולל ועל הגידול הדיספרופורציונאלי של הקרן הבלתי צמודה לעומת הקרנות הצמודות. עכשיו, יש לי הערה לחשומת לב שר האוצר - החוק המוצע כאן מנוסח באורח רחב ביותר. הוא מעניק סמכות להטיל את ההיטל על יבוא חשדותם בהיקף רחב של נושאים. אך אני חושב שיש תחומים רגישים, כמו למשל, של מקבלי הפיצויים מגרמניה, שלגביהם אני שומע כי אין כוונה להטיל את ההיטל ומתכוונים בצו לפתור אותם. אבל בינתיים, הסמכות המנוסחת כאן היא רחבה, ומאפשרת לעשות זאת מחר, ללא כל קושי. לכן הייתי מציע לנסח את החוק כך, שבאותם ענינים רגישים כמו שימוש בפיצויים מגרמניה לצרכי נסיעות לחו"ל, באותו חלק שמותר ויוצא מכלל החוק, לא יחול שינוי. זאת כדי למנוע בהלה אצל אנשים אשר העבירו את כספם ואנשים אשר צריכים להביא מחר את כספם.

באשר לסכום של 400 מיליון הלירות, המטמון שנמצא

- על מה זה מבוסס? מהי מידת הריאליות ואיך מסבירים שפתאום נתגלה OUT OF THE BLUE אוצר של כמה מאות מיליונים?

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני בהחלט מסכים עם שר המשפטים לגבי הניסוח. הרי כולנו לעתים חוטאים בהתבטאויות, ואני מנסה, גם לגבי חברי, להשפיע עליהם כי התבטאויותיהם בתחומים, נאמר, כמו האגרות הצמודות, לא יהיו חריפות מדי. ואני מאושר כי הממשלה לא קיבלה את דעת חברי, כדי שהאמינות שלנו בדבר אגרות החוב הצמודות תמשך והקהל חייב לדעת.

הוא הדין לגבי העברת פיצויים מגרמניה. אני בהחלט בעד זה שלא יהיה איזה שהוא מקום לספק לגבי הענינים האלה. צריך לסייג זאת בצורה בהירה מאד.

גם אני בדעתו של השד ח. בר-לב - בקצה האצבעות
אנו כבר חשים את המפנה לטובה בתחום היצוא, ואם יש פתח תקוה, על אף התחזיות שהן
אולי קשות יותר בתודש האחרון אצל הכלכלנים שלנו, לעומת התקציב שהגשתי, אני
חושב שמה שאנו עושים עכשיו בתחום ביצוא, בהתחשב עם האפשרויות שקיימות עכשיו
בעולם, והאקלים הטוב שנוצר בארץ להמשך המדיניות שלנו וההאטה בפנים, והמדיניות
שלא כל מה שאנו מייצרים צריך לאכול - זה יכול להיות אחד המפנים הגדולים בתחום
הכלכלה, ויש סימנים ראשונים מעודדים. ולא יקר לי כל סכום שאנו נותנים
ליצואנים, כדי שידעו שאנו עמדם.

ואני אומר לגד - אנו אישרנו בכוונה 17 אגורות
נוספות. נתנו לנו אפשרות לתת עכשיו ליצואנים 35 אגורות ואחר כך את תוספות
הפיחות הזוחל בהתאם למדיניות שלנו, אבל בכוונה אישרנו 17 אגורות כדי לתת אותם,
אולי צמוד למאמץ שיעשה, בדולרים, מעבר ל-30% יצוא ו-50% יצוא. כלומר, בנקודה
זו, אני לוחץ וחובע כי ה-220 מיליון לירות תוספת, כלומר, השעור של ה-17
אגורות, יהיו בהחלט בצמוד למאמץ שיעשו היצואנים ולא כ"פלט" של ה-18 אגורות.
ואנו בתוכנו עוד מתווכחים על העניין הזה, למרות שזה לא מוצע כעת.

עכשיו, מכיון שהתעורר הויכוח - הלא הדבר היה
ידוע בכל העיתונות. אצלנו אין פורומים שותקים. הכל רועם ואי-אפשר שלא תדע.
היה ויכוח לגבי העניין הזה של ההחצמדה למטבע חוץ. ואני בהחלט בדעתו של הנגיד
ובדעתו של שר המטבטים, שכאן יתכן ניצול לרעה של היצואנים בזה שהם לא צמודים
למטבע חוץ. אבל אני נגד זה לאחר הברורים שקיימנו, ומאחר ואנו זקוקים לזה כל
כך, אנו מביאים זאת לא צמוד, לפחות ב-10% וזה גורם מרתיע במשהו. לא נוריד את
המאה מיליון לירות, אבל זה גורם מרתיע במשהו ואני עומד על כך שאנו נחליט על
זה.

אני אומר גם לשד אוזן - החקלאים מקבלים בכסף זה
150 מיליון לירות, אז הם יעטרנו לשלם ריבית 10 מיליון או 12 מיליון לירות
ואולי פחות מזה.

עכשיו, לשר בורג - אם החמריץ הזה מגדיל את השער ל-9.41 לירות הדולר יצוא לעומת הדולר השחור שהוא פחות מ-10 לירות, הפער מצטמק בצורה משמעותית מאד. אבל מה שייך הויכוח שלנו על הרשויות המקומיות, שהוא ענין חריף מאד אמנם, אך אינו ענין שאפשר לתלות בו את הטעון הזה. באשר לנושא שלך, אנו נשב על הענין ונברר את הדברים.

הוא הדין לגבי השר קול. אם יש אי אלו דברים בתיירות אשר מצריכים התחשבות נוספת, אנו נגיע להסדר. אלו לא סכומים משמעותיים וגם אם לא נגיע להסדר, יהיה ויכוח בענין הזה ומישהו כבר יפסוק בדברים. אינני רואה בזה דבר משמעותי, בעיקר משאנו נותנים למלונות 98% וזה ה"בלק" הגדול של החמריץ.

שר התיירות מ. קול:

יש לי הבנה גם עם עמך ולא רק עם קפיטליסטים.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אין לי ספק כי על ידי העלאת המס על הנסיעות, הענין יגביל את היציאה במידה מסויימת, הנסיון מראה זאת.

אני רוצה לומר מילה אחרונה על המטמון של 400 מיליון הלירות שנמצאו. מה לי לעשות חברים? לו הייתי צריך לספר על נסיוני עם שרים, כיצד התחזיות שלהם במשרדיהם בדיוק מתממשות, היו לי סיפורים רבים, אך אני לא מאלה שמספרים. גם באוצר יושבים בני אדם, לכן נמצאו 400 מיליון לירות, ואני בהחלט לא מבטיח כי מחר לא נמצא עוד משהו.

ראש הממשלה י. רבין:

אם נמצא עוד מיליארד, אדרבא.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני גם לא מקבל את הטיפול של העיתונות, שאנו שותפים לו מדי פעם. אני יכול לשנות את דעתי. אני יכול להחליט ואם יש בעיות, אני יכול לבוא לממשלה ולבקש שינוי. אני פתוח לפעמים, גם לנסיגה. ואני לא מבטיח כי התחזיות שלנו שנעשו עכשיו, לאחר ברורים רבים, הן סופיות, ואינני בטוח כי מחר לא תתגלה באחד המקומות, טעות בתחזית.

שמעתי את חברי הממשלה ושמעתי כיצד הם דיברו על התקציב הנוסף ואת כל גבורותיהם, ולכן אני אומר זאת. ואני יכול לומר לאותו שד מזה יש במשדרו, אך אף פעם לא אגיד זאת. לכן אני מבקש לאשר את הדברים.

שר התיירות מ. קול:

אני שאלתי שאלה חשובה מאד - יהיה לך חור גדול של 400 מיליון - מאין תכסה זאת?

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני לא מבטיח לך. זה תקציב עם תחזיות, מבוסס

על מיטב האומדנים.

ראש הממשלה י. רבין:

מה אתה מציע כעת?

שר התיירות מ. קול:

אני שואל מה הוא מציע, כדי להתגבר על המצב

ושזנבר יחדל לקנות.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אין לי ציציות עם פאות אשד עליהן אני יכול להשבע, ואני בכלל מתפלא על השאלה שלך.

ראש הממשלה י. רבין:

השר קול שאל שאלה. ניתנה תשובה - לפי מיטב האומדנים. זהו זה. האם עכשיו אתה שואל שאלה אחרת? שאלת על אומדן ההכנסות על בסיס אגרות החוב, קיבלת תשובה, נכון?

שר האוצר י. רבינוביץ:

לגבי הספנות ו"אל-על" הויכוח הוא רציני. הוא מחריף את מצבה המחמיר של "אל-על". הבעיה הועלתה ואנו נצטרך לשוב ולדון בעניין, בינינו, בין משרד התחבורה והאוצר.

ראש הממשלה י. רבין:

ההצעה להצבעה היא ההצעה כפי שכלולה בהחלטה על החזר תמריצים ביצוא והשלכתם על החקציב. כלומר, פה מדובר בשני נושאים - גם בפעולות המוצא וגם בדרך למימון ההצעה.

היתה הצעה של שר החקלאות: לא להחיל על החקלאות את העלאת הריבית על קרנות מימון היצור לשם יצוא מ-6% ל-10% - ואנו נצביע קודם כל על זה.

מי בעד הצעת השר אוזן, ירים ידו.

6 בעד

7 נגד

מי בעד הצעת האוצר, כמות שהיא, פלוס הצעת תיקון הניסוח של השר ח. צדוק, ובהנחה שהנושאים של שר התיירות ושר התחבורה יבדקו בנפרד בועדת השרים לענייני כלכלה?

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

אני מציע כי יצביעו על 2 החלקים בנפרד.

ראש הממשלה י. רבין:

אי-אפשר להצביע בנפרד, אני לא מקבל זאת, אלא אם

תציע מאין להוריד.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

אנו הצבענו על 84.5 מיליארד ואני אז נמנעתי.

אם אני צריך להצביע על יותר ואני אצביע בעד, אבטל את המנעותי, ואינני רוצה לבטל את המנעותי.

שר המשפטים ח. צדוק:

אפשר להקל עליו בכך שנאמר - לא 85 מיליארד, אלא

תוספת של 950 מיליון.

ראש הממשלה י. רבין:

מי בעד ההצעה, ירים את ידו, כשההצעה תהיה עם

ציון התוספת של 950 מיליון.

16 בעד

2 נמנעים.

434. תקציב המדינה לשנת הכספים 1976 - החלטות נוספות

מ ח ל י ט י מ :

(ב-16 קולות ו-2 נמנעים):

להוסיף 950,000,000 לירות לתקציב המדינה לשנת הכספים 1976 כפי שאושר בהחלטה מס. 313 של הממשלה מיום כ"ד בטבת תשל"ו (28.12.75); הגרעון המתוכנן לא יעלה על 2,700,000,000 לירות. (פרוט מסגרת התקציב נמצא במזכירות הממשלה).
(6 קולות נגד 7 בעד ההצעה לא להחיל על החקלאות את העלאת הריבית על קרנות מימון היצור לשם יצוא מ-6% ל-10%).

435. הצעת חוק מס יבוא שירותים תשל"ו - 1976

א. לתקן את ניסוח הצעת החוק כך שלא ייותר כל ספק כי אין כוונה להטיל מס על פיצויים מגרמניה.

- ב. לאשר בכפוף לסעיף א' לעיל את הצעת חוק מס יבוא שירותים תשל"ו-1976 ולהגיש מיד לכנסת.
- ג. לבקש מועדת הכנסת, על פי סעיף 87 (ג) בתקנון הכנסת לוותר על הצורך בהנחת הצעת החוק על שולחן הכנסת לפחות יומיים לפני הדיון בה.
- ד. השלכות החוק בתחום התיירות והתחבורה תבדקנה עם חשדים הנועים בדבר ותועלינה במידת הצורך, בועדת חשדים לענייני כלכלה.
- הצעת החוק שנוסחה על פי סעיף ב' לעיל מצורפת בזה.

436. צו מס נסיעות חוץ (קביעת שיעורי המס) (תיקון) תשל"ו-1976
צו מס נסיעות חוץ (פטור) (תיקון) תשל"ו-1976

מ ח ל י ט י מ :

- א. להעלות בשליש את מס הנסיעות הקצוב, היינו מ-750 לירות ל-1,000 לירות.
- ב. להגדיל בשליש גם את הפטורים בסכומים קצובים.
- ג. להחיל מס נסיעות חוץ על תושבי השטחים המוחזקים היוצאים לחוץ לארץ מ ישראל.
437. נוכחות בישיבות הממשלה

ראש הממשלה י. רבין :

לפני שניגשים לנושא המינויים, אני רוצה להביא לידיעת הממשלה מכתב שקבלתי מחשר צדוק: "אל ראש הממשלה. בעקבות הודעתך בישיבת הממשלה ביום ב' בשבט תשל"ו (4.1.76) בה ביקשת ממני לקיים התייעצות עם מספר

שרים מכל הסיעות המשתתפות בממשלה, כדי לגבש כללים בענין התבטאויות שרים על הנעשה בישיבות הממשלה - קיימתי פגישה ראשונה ביום ט"ו בשבט תשל"ו (18.1.76) בהשתתפות השרים: בורג, ברעם, גלילי, האוזנר, הלל, יעקבי, עופר, רפאל ושם-טוב. בדעתי לקיים בקרוב פגישה נוספת בה תדון הצעה של כללים שתערך על יסוד התבטאויות המשתתפים בפגישה הראשונה.

בשלב זה הנני להביא לפניך המלצה על דעת כל המשתתפים בפגישה, כי להבא יונהגו הסדרים הבאים לגבי נוכחות בישיבות הממשלה:

א. בישיבות הממשלה ישתתפו דרך קבע חברי הממשלה, מזכיר הממשלה והקצרנית - ואלה בלבד.

ב. אנשים אחרים לא יהיו נוכחים בישיבות הממשלה אלא אם נוכחותם דרושה לצורך הדיון בסעיף מסויים שעל סדר-היום והזמנתם אושרה על ידי ראש הממשלה; הם יהיו נוכחים בישיבת הממשלה במשך הדיון באותו סעיף בלבד.

ההסדר הנ"ל הולם את האמור בסעיף 49 ג' לתקנון הממשלה בו נאמר: "שר רשאי, באישור ראש הממשלה או יושב ראש ועדה, לפני הענין, להזמין לישיבת הממשלה או לוועדה, עובד של משרדו או מומחה, שיהיה נוכח בשעת הדיון, בסעיף מסויים או בסעיפים מסויימים של סדר היום".

האם ההמלצה הזו מקובלת על חברי הממשלה? האם יש הסתייגויות? כי המדובר כאן במגוון של כל חלקי הקואליציה ואני מבין כי ההמלצה היא על דעת כולם. לאור זה, אני מבקש את כל היועצים ממשרד החוץ, ממשרד ראש-הממשלה וממשרד הכטחון, לשבת בחדר השני לנושאים שלא מקובל כי הם נוכחים בהם. הם יהיו נוכחים רק בהתאם לנושאים בהם הם צריכים להיות נוכחים.

מ ח ל י ט י ם :

א. בישיבות הממשלה ישתתפו דרך קבע חברי הממשלה, מוזכיר הממשלה והקצרון (ית) - ואלה בלבד.

ב. אנשים אחרים לא יהיו נוכחים בישיבות הממשלה אלא אם נוכחותם דרושה לצורך הדיון בסעיף מסויים שעל סדר היום והזמנתם אושרה על ידי ראש הממשלה; הם יהיו נוכחים בישיבת הממשלה במשך הדיון באותו סעיף בלבד.

439. פרסומים מוקדמים של מינויים הטעונים אישור הממשלה

ראש הממשלה י. רבין :

אני רוצה להביא לידיעת הממשלה מכתב של חבר ועדת המינויים. כידוע יש ועדת מינויים בראשותו של נציב שירות המדינה. אחד החברים בוועדה זו, פרופ' זאב לב, כתב את המכתב הבא: "אני מודאג מן התופעה של הדלפות על מינויים של מנהלים כלליים על ידי משרדי הממשלה לפני הבאתם לישיבת ועדת המינויים שבראשותך.

הלכה למעשה, הדלפות אלו משפיעות על הועדה וגרומות שועדה זאת תהפוך ל"חומת גומי", נוסף לזה, יש לתופעה זו פגם במוסר הציבורי.

אני משוכנע שחלק גדול של חברים בועדה זו חושבים כמוני.
אהיה אסיר תודה אם יובא תוכן מכתבי זה לידיעתו של ראש הממשלה ולממשלה כולה.

בכבוד רב, פרופסור זאב לב, חבר הועדה.

בנוסף לכך מצרף יו"ר הועדה את המכתב הבא:

"אני מבקש להביא לידיעתך את פניתו מ-13.2.76 בנדון של פרופסור זאב לב שהנו חבר הועדה הצבורית למנויים הפועלת על פי החלטת הממשלה שפורסמה בילקוט הפרסומים מס' 790 מ-8.9.1960.

גם חברים אחרים של הועדה פנו אלי באותו נושא והעירו שהפרסומים המוקדמים מקשים עליהם למלא את תפקידם בועדה.

מאחר והועדה נחמנתה על ידי ראש הממשלה - אודה לך אם תביא את הדבר לפניו". בברכה, יעקב ניצן.

אני מביא זאת, ככתבו וכלשונו, לידיעת חברי הממשלה כולה.

440. מינוי מנהל כללי למשרד החוץ

ראש הממשלה י. רבין :

עכשיו למינויים עצמם. מינוי ראשון - מנכ"ל

משרד החוץ, שר החוץ.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון :

ובכן, תולדות החיים של פרופסור אבינוי מונחות לפניכם בתיק. כמו כן, ישנה המלצה פה אחד של ועדת המינויים הציבורית. מדובר בכניסתו לעבודה ב-1 לאפריל - שזה גם מועד סיום עבודתו של המנכ"ל הנוכחי. מיד אחרי זה אבקש את אישורכם למינויו כשגריר בהאג.

(מכאן רשמה א.ב.)

זה הכל. כמובן, זה בהתאם למקובל לגבי גיוס אנשים מהאוניברסיטאות - השאלה וכו'. זה כמו ברוק נניח, או ברונו וכדומה.

שר הסעד ז. המר :

אני רוצה להבהיר כמה דברים הקשורים במינוי הזה.

מי שרוצה להעמיד את הדברים שאני עומד לומר כאילו חשקה הפוסלת אדם לתפקיד, כפי שכבר התבטא על ידי כמה אנשים - לפי דעתי הוא טועה ומטעה. מבחינתי לא הייתי מעורר את העניין הזה אם למשל היה מוצע כל אדם לתפקיד של מנכ"ל של כל משרד אחר, אם היה מוצע להיות שר בממשלה, אם היה מוצע להיות ראש המועצה לתרבות אנוש, לתרבות החיים, או כל תפקיד אחר בממשלה. אני מדבר כאן גם לא על יכולתו של אדם להשפיע מהשקפתו על המשרד שהוא נמצא בו. אני מדבר על הפעלת מדיניות הממשלה בנושא המרכזי שלה, באופן ישיר, לא בעקיפין. יכול אדם לנהוג מנהג בת-יענה ולומר שאין קשר בין דעות המנכ"ל של משרד החוץ

ובין מהלכי מדינת ישראל והצלחתם. אבל אם מדינת ישראל באמת יש בו קונסנזוס, כפי שאני הבנתי, והיא מתכוונת ברצינות, וזה היה גם כשראש-הממשלה חזר מארצות הברית הדבר שבאילו מוסכם מאליו: 1. שיש להתנגד למדינה שלישית בין ישראל וירדן; 2. להתנגד לאש"ף כמועמד למו"מ - זה אומר משהו גם לגבי אלה התומכים בכך, אולי משלב זה לא בגלוי. גם לדירם זה מוקדם לבוא ולומר לעולם: השתנתה דעתנו, הנה אנחנו שמים במגעינו אתכם מנהיגים אידיאולוגיים של ההשקפה המנוגדת לזו המקובלת עלינו היום.

לכן לא ברור לי איך זה יכול להיות שמנכ"ל משרד החוץ, שיפגש עם שגריר חוץ, עם נציג חוץ, יפעל לא לפי דעתו אלא כאילו מוטל עליו הדבר. למשל: כשיפגש מנכ"ל משרד החוץ שלנו עם אנשים במדינות אחרות, כשהוא סבור שהיפך מאתנו: שצריך להקים מדינה שלישית, ואש"ף שותף - מיד ישלפו ויגידו לו: איך אתה יכול לשכנע אותנו בצדקתך כשאחיה בעצמך סבור שנכון וצודק היה לתת לאש"ף מדינה שלישית, שזה טוב למדינת ישראל? ואז הוא יגיד להם: מה אני יכול לעשות? כך רוצה הממשלה שלי; אני עושה חשבון אחר, אבל אני מוכרח לקבל את זה כתפקידי. האם משהו העושה מאמץ לשכנע בצדקתנו חושב שאפשר לומר שזוהי השקפתו הפרטית ולא יביע אותה, ודבריו יהיו חזקים וישפיעו? לדעתי זה יכול לגרום לשיבוש במהלכינו המרכזיים בתקופה הקרובה של מדינת ישראל הנאבקת על עמדתה המרכזית בנושא זה.

אני יודע שהממשלה עתידה, לפי דרישת חלק מחבריה וגם לפי הבטחות או התחייבויות הממשלה, לדון בקרוב בנושא הפלשתינאים, ארץ ישראל, ההתנחלויות. אפשר שאז תחליט סוף סוף הממשלה על דרכה באופן חד-משמעי, בקונסנזוס, ברוב, על בעיות היסוד האלה. לכן זאת איננה פסילה של משהו. גם איש כמוני לא יוכל אז אולי למצוא את עצמו בממשלה - אולי לשמחתם של כמה שרים. כי אם לממשלה יש עמדה הפוכה בנושא מרכזי, וזה נראה לו מסכן את המדינה - הוא יסיק מסקנות. ייתכן גם שהרוב יקבע אז שמדיניות הממשלה היא כל כך קשה, חד-משמעית, המאבק כל כך נורא, שאי-אפשר להעמיד בראש מערכות החוץ אדם שמאמין בהיפך מהעמדות הללו.

לכן לא אוכל להביע השלמה בהסכמה אל המינוי הזה, ולא מסיבות של השקפה, כפי שאמרתי, אלא בגלל האפשרות לנהל את התפקיד הזה כפי שצריך. הממשלה בעצמה משבשת וטורפת את המהלכים האלה.

לכן אני מציע שהמינוי הזה יידחה. מה גם שמדובר באפריל, ויש זמן מספיק להחליט עד אז באשר לעמדותינו הבסיסיות שמעבר לענין המדינה השלישית וענין אש"ף.

לחילופין אני מבקש, איך שלא יהיה, כדי שגם אני אוכל להתייעץ בסיעת המפד"ל בענין זה, לדחות את המינוי בשבוע.

ראש הממשלה י. רבין:

יש כאן שאלה ניהלית:

האם מקבלים את ההצעה לדחות?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

אני מתנגד.

שר השיכון א. עופר:

ההצבעה היא על הצעת שר החוץ לא לדחות.

השר י. גלילי:

אני מציע לא למשוך את הפסטיבל עוד שבוע.

ראש הממשלה י. רבין :

יש הצעה פורמלית של חשר. לפי התקנון מותר לו להציע. חשר הנוגע בדבר מתנגד, וצריך להצביע הצבעה ראשונה אם מקיימים דיון או מסכמים אותו היום, או לא. מי בעד קיום הדיון וסיכום היום?

שר הבטחון ש. פרס :

מה אומר התקנון?

מזכיר הממשלה ג. אבנר :

התקנון אומר: "ביקש שר בעת הישיבה לדחות את הדיון בסעיף מסויים, יידחה הדיון למועד אחר שייקבע, זולת אם החליטה הממשלה להמשיך בדיון בסעיף האמור באותה ישיבה".

שר המשטרה ש. הלל :

האם זה אמור גם לגבי החלפת דעות? אני עוד יכול להבין בקשה של שר - לא לקבל אותה, אבל להבין - להימנע מהצבעה. אבל לא יכול להיות שנושא כזה עולה...

ראש הממשלה י. רבין :

אפשר אחת משתיים: לא כתוב בתקנון משהו על

הצבעה...

שר המטטרה ש. הלל:

אפשר לדון, ולא להצביע היום.

ראש הממשלה י. רבין:

לא. בתקנון לא כתוב על הצבעה. כתוב: הנושא יועלה או לא יועלה. השר המר בעצם כבר התייחס לנושא.

שר המטטרה ש. הלל:

לכן אין זה הגיוני שמיישמו לא ינסה לחשיב על חלק מהדברים שאמר. אדם יכול להגיד: גמרתי לדבר, עכשיו לא להמשיך.

ראש הממשלה י. רבין:

יכול להיות שזוהי שגיאה של היו"ר, שלי, שלא שאלתי אותו קודם אם הוא מוכן לדיון או לא.

שר הסעד ז. המר:

אני מוכן לדיון.

ראש הממשלה י. רבין:

דיון והצבעה.

שר הסעד ז. המר:

הצבעה - לא. זאת ההבחנה שלי.

ראש הממשלה י. רבין:

אין בתקנון דבר כזה.

שר הסעד ז. המר:

אין דבר כזה? אדוני שר המשפטים...

ראש הממשלה י. רבין:

אני מציע שיקראו את הסעיף עוד פעם.

שר המשפטים ח. צדוק:

השר המר הציע שלא נקיים היום את הדיון.

שר הסעד ז. המר:

לא נכון.

ראש הממשלה י. רבין:

עכשיו הוא מתקן את זה: שלא תהיה הצבעה.

שר הסעד ז. המר :

אפשר אולי לבקש מן הקצונית לקרוא. אני אמרתי

שלא יהיה דיון?

ראש הממשלה י. רבין :

הרשה לי אפוא לחקן את עצמי : אתה הצעת לקיים את

הדיון, לא לקיים את ההצבעה.

שר התחבורה ג. יעקבי :

זה לפני ההצבעה, לא עכשיו. אחת משתיים:
ההגיון האלמנטרי אומר שאם מחליטים על דיון - יש דיון. אם מבקשים שלא תהיה
הצבעה - צריך לבקש זאת לפני ההצבעה.

ראש הממשלה י. רבין :

אני שואל: אפשר להפריד?

שר המשפטים ח. צדוק :

מתי עלה הדבר הזה על השולחן? נניח שדוד המר לא
היה אומר בעניין זה כלום, אלא הדיון היה נמשך, ולקראת הסוף, אחרי הדיון, הוא
היה מציע לדחות את ההצבעה.

שר הסעד ז. המר :

אני מוכן למחוק את המשפט האחרון.

שר המשפטים ת. צדוק:

אתה מוכן למחוק, אבל אמרת. צריך אפוא לדעת לאן

הולכים.

השר י. גלילי:

התקדימים מלמדים ששר הציע לא לקיים דיון - ונענו לו. והתקדימים מלמדים שהתקיים דיון ושר ביקש לא לקיים הצבעה - ונענו לו. לכן צריך להחליט לעצם הענין.

אני מציע לקיים את הדיון ואת ההצבעה בישיבה הזאת, ובלבד שלא להמשיך את הפסטיבל לעוד שבוע.

ראש הממשלה י. רבין:

ואני מציע להצביע על זה כבר.

שר הדתות י. רפאל:

אולי מותר לי לומר משהו? אני חושב שכל החברים כאן יודעים את עמדותי לעצם הענין, שהיא מנוגדת לדעתו של השר המר. אבל מתי בעצם אפשר לדחות בקשת שר הדתות דיון? כשיש דבר כזה כמו ששר האוצר מביא, שאחרת זה יגרום נזק למדינה. אני יכול להבין את זה. אבל כאן יש ענין שבאפריל. איזה נזק זה יביא? עצם הסעיף הזה בתקנון דווקא בא לענות על צרכים מסוג זה.

אני חושב שמוטב להיענות לו. הרוב לעצם הענין הרי מובטח כאן. ונוח לי להגיד זאת, כי אם יצביעו לעצם הענין - יש לי עמדה ברורה מאד לעצם הענין, ואני תומך במינוי.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

זה לא דבר פתאומי. הוא יכול היה להתייעץ. זה

סתם נסיון לדחות.

ראש הממשלה י. רבין:

עמדתו של חשר רפאל הובהרה. עכשיו ניגש להצבעה. ראשית, מי בעד קיום הדיון וההצבעה היום - ירים את ידו (13). מי נגד? (1). היתר נמנעים. אם כך - הדיון וההצבעה יהיו היום.

מחליטים:

ל י ט י ס: לקיים את הדיון וההצבעה בנושא בישיבה זו.

שר המשטרה ש. הלל:

אני מצטער שלא התחלנו לדון במינוי למשרד הסעד. משום שאני התכוונתי להעלות הצעה שאני חושב שצריכה לענות לא רק לבעיה זו אלא לבעיה של מינוי מנכ"לים.

לאחר שהשר המר העלה כאן כמה נקודות, אני רוצה לומר שהוא לא צדק בהצגת הדברים. משום שהדוגמאות שהביא אינן רלבנטיות. כשמדברים בהצגת עמדתה של מדינת ישראל או ממשלה ישראל - כל אחד מעובדי המדינה הבכירים עושה זאת על פי יכולתו או על פי מצפונו, ואיננו מקבלים אחרי כל החלטה משאל של כל השגרירים והמזכירים-הראשונים בשגרירויות: אתה מקבל או לא מקבל את הקו. איננו שואלים את נציגנו באו"ם מה דעתו בענין זה. יש לו עמדה, והוא מציג

אותה. וחזקה על נציג שלנו באו"ם, על שגרירנו בווינגטון ועל מנכ"ל משרד החוץ שאם הוא נפגש עם שגרירים זרים או לא זרים - הוא מייצג בפניהם את עמדת ממשלת ישראל. יכול מישור לומר: אינני יכול לייצג את הקו הזה - ואז הוא בא ומתפטר. כלומר, אינני מעלה על הדעת שאנחנו יכולים לומר מראש...

השר י. גלילי:

הוא רק חייב להתפטר, או גם יכול שלא לקבל

תפקיד?

שר המטרה ש. הלל:

אמיתי: ממה נפשך. אפילו הוא כבר בתפקיד - הוא יכול להתפטר. לא כל שכן שהוא יכול לא לקבל תפקיד שמציעים לו, בתנאים הנתונים.

לכן אינני חושב שיש הצדקה לומר למישור: מאחר שאנחנו יודעים שיש לך עמדה שכנרה היא שונה מהעמדה שלי או של מישור אחר - אינך יכול לקבל את התפקיד. איננו עובדים כך. ומבחינה זאת אינני רואה נפקא מניה גדול בין מנכ"ל לבין יועץ. מצד אחד אני חושב שאנחנו חיים כאן קצת במציאות אנכרוניסטית, בכל הענין הזה של מינוי מנכ"ל. ולכן אני מצטער שאני אומר את זה בהקשר לכך. אני מודה שדעתי על הנושא הזה בהקשר להתפתחות האחרונה. לענין הזה של מינוי מנכ"ל אין משמעות מיוחדת לאישור בממשלה. לדעתי אין לכך משמעות, וגם לא הגיון. יש תפקידים שאני יכול להבין שהממשלה כולה צריכה לאשר אותם: יועץ משפטי לממשלה, ומטכ"ל, מפקח כללי...

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

מנהל מרכז החקירות, לפי החוק.

שר המטרה ש. הלל:

אינני מונה את כל אותם התפקידים שיכולה להיות לגביהם מעמעות כללית וכוללנית שאתה אומר שלפי החוק צריך למנות את האיש בתפקיד זה. אבל למעשה, אם תשאלו אותי, ואני יושב ליד השולחן הזה כבר כמה שנים...

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

כמה?

שר המטרה ש. הלל:

שש שנים פלוס חדשים.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

כן ירכו.

שר המטרה ש. הלל:

תורה רבה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

תגיד לו "THE SAME TO YOU".

שר המטטרה ש. הלל:

אני רוצה לומר: בדרך כלל אין לכך משמעות כלשהי. השר המר יודע את עמדותי.

השר י. גלילי:

משמעות מדינית.

שר המטטרה ש. הלל:

משמעות מבחינת הממשלה, מבחינת האישור של הממשלה למינוי. השר המר יודע את עמדותי לגבי המועמד שלו לתפקיד. אני חושב שהוא מועמד טוב. אבל כשמחליטים - איני בטוח אם כל אחד מהחברים יודע מיהו לנגרמן.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

הוא באמת טוב.

שר המטטרה ש. הלל:

לכן נוח לי לקחת דוגמה של דבר שאני חושב שהוא טוב, אם אחה אומר לנגרמן או משהו אחר שמחליף את קורץ.

אני מוכן לקחת דוגמה מעצמי. לפני כמה חודשים הבאתי לממשלה לאישור, כמקובל, לאפשר לי למנות מנכ"ל למשרד, איש שאני משוכנע שאף אחד בממשלה לא הכיר אותו. אני עצמי לא הכרתי אותו קודם. חיפשתי בין אנשים בעלי נסיון בצה"ל. המליצו, ואני שבע רצון. לשם מה צריך לבוא לממשלה ולבקש לאשר או לא לאשר את מנחם פוגלמן למשרד שלי? לדעתי יש כאן עיוות מסויים,

ההפוך את הדבר הזה לדבר שהוא מעל ומעבר למה שאנחנו צריכים להתייחס לתפקיד הבכיר ביותר במשרד החוץ.

ממה נפשך: אילו בא שר החוץ או ראש-הממשלה ואמר: אני מציע שהממשלה תמנה מינוי פוליטי בעל משמעות יוצאת דופן - ייתכן שהיה מקום לדון. אבל בעצם מינויו של אדם שתכליתו בעיני מדיניות היא לבצע את המדיניות של הממשלה כפי שהיא מתקבלת, לנהל את ענייני המשרד כפי שמתבקש, להכניס את הריאורגניזציות כפי שהוא נדרש - אחת משתיים: או שאנחנו מאשרים מינוי כשאיננו יודעים כלל במה מדובר, ואז מה אכפת לי אם זה לנגרמן או פוגלמן, ואז אומרים: כל אחד יצביע; אנחנו ילדים טובים. או שפתאום יש שאלה שאין לה מקום בקונטקסט. מבחינתי שר החוץ הוא האחראי כלפי הממשלה, בוודאי כלפי הכנסת, בוודאי כלפי הציבור, על ביצוע המדיניות של הממשלה.

אני אומר: אני מצטער שלא יכולתי להעלות את זה בעת מינוי קודם. אני מציע לעצמנו: נתייחס לעניין זה בצורה הגיונית. אין שום צורך שהממשלה כממשלה תגיד: אני מאשרת, או אני ממנה איש זה. הנה, ראש הממשלה לפני זמן מה הביא לפני הממשלה מספר הצעות, שאני יודע שיש חברים שלא היו שבעי רצון מהן. יושבים גם מימיני כל מיני אנשים שאינם שבעי-רצון מהן. בא ראש הממשלה ואמר: אני מודיע לממשלה; אינני מבקש אישור.

ראש הממשלה י. רבין:

זה לא טעון אישור.

שר המשטרה ש. הלל:

אני יודע. ראש הממשלה נהג בסדר. כלומר, כל זמן ששאלה לא היתה טעונה אישור, לא חשובה לי דעתו של אדם זה או אדם אחר.

חשר ג. האוזנר:

טענה על פי חוק.

ראש הממשלה י. רבין:

הוא טוען נגד החוק.

שר המשפטים ח. צדוק:

אננו דנים היום על שינוי החוק?

ראש הממשלה י. רבין:

הוא מציע.

שר המשטרה ש. הלל:

בעקבות השאלה הזאת, במקום שנתווכח ללא צורך ונהפוך את השאלה של מינוי מנכ"ל לויכוח פוליטי שאיננו נחוץ, שאיננו עוזר - אני מציע שאם זה הנוהל, נשנה את הנוהל הזה, אם זה חוק - נשנה את החוק הזה. ונקבע בענין זה ששר ממנה את המנכ"ל, ומודיע על כך לממשלה. לדעתי בצורה כזאת נחסוך מעצמנו ויכוחים מיותרים.

ראש הממשלה י. רבין:

לדברי חשר הלל אני רוצה להעיר: ייתכן שיש מקום לבדוק את זה. אבל מכל מקום, צריך לזכור שהיום הממשלה חייבת על פי החוק (חוק שירות המדינה (מינויים), סעיף 12, לאשר את המינוי. הסעיף אומר: "הממשלה תמנה

בכפוף להוראות חוק זה ובתנאים שהקבע לכל משרד מנכ"ל על פי הצעת הממונה על אותו משרד, ועל המינוי לא תחול חובת המכרז לפי סעיף 19". זה היום החוק.

לכן, שמענו את הערתו של חשר הלל, וזה לא נושא הדיון היום. אם למישהו יש הצעה לשינוי החוק - שיגיש אותה.

שר המטרה ש. הלל:

יש לי הצעה.

שר הפנים י. בורג:

אמש טלפן לי איש הרדיו ושאל איך אצביע. אמרתי: אם הצבעת חשרים תהיה מקודם ברדיו - לא כדאי לבוא לישיבה.

שר המטרה ש. הלל:

הוא לא אמר לך איך להצביע?

שר הפנים י. בורג:

הוא רצה לדעת.

אני בדעה שהצעת חשר הלל אין לה על מה להסתמך. ההצעה היום בשלב זה, בשעה זו, היא בריחה מהבעת דעת, ואפילו נמנע חבר מסויים מהצבעה - יש גם בכך משום הבעת דעה. אתה רוצה לשחרר את המשרה מן המכרז? - לא. אם אינך משחרר ממכרז - יש מכרז, ואז חשר כבר לא בוחר את האדם שצריך לבצע את המדיניות שלו. ואם אינך מקיים את המכרז - כבוד המשרה דורש שזה יאושר במקום כלשהו. אבל לא הכיבוד כאן. אלא כאן יש אחריות כפולה, דו-סיטרית: הממשלה

מטילה על אדם אחריות, כאשר הממשלה בחרה בו; אדם צריך להתחשב בהחלטת הממשלה, כאשר היא בחרה בו.

נוסף לכך, בדרך כלל לא באים אנשים שלא ידועים עליהם מקודם. אנשים צומחים בדרך כלל על קרקע מסויימת. למעלה מזה: מנכ"ל לכל משרד צריך לעבוד עם מנכ"לים אחרים ועם שרים אחרים, ואי-אפשר כך להכתיב. ידענו את הקושי שיש אולי בכך שכל שר יקח יותר מדי רק לפי רצונו, ומשום כך באה בשעתו ההצעה ששהיה ועדה ציבורית. ולפי מה ששמענו היום מהוועדה הציבורית - גם היא לא מאושרת מן הפלביסציט שמחקיים לפני קיום הישיבה של הוועדה או של הממשלה.

אני חושב כך, וגם חשד המר אמר זאת בעצם: אילו צריך היה להצביע על השקפות של שר - יש ויכוח פוליטי. אבל כל אדם, בפרט אחרי שמקבל מינוי על ידי הממשלה, מקבל עליו את קווי היסוד של הממשלה ואת האחריות.

ראש הממשלה י. רבין:

את החלטות הממשלה, לא רק את קווי היסוד.

שר הפנים י. בורג:

ברור; את החלטות הממשלה. זוהי שאלה פרימריית (לא הייתי אומר פרימיטיבית, אבל פרימריית), וגם הוא יודע את זה. ואפילו מבלי להיות פרופסור, אדם צריך לדעת שאם הוא מקבל מינוי מסויים על ידי החלטת הממשלה - זה מחייב אותו פעם לשחוק ופעם לדבר. אבל בכל אופן, החיוב הזה קיים.

אצלי מקובל שבגלל דעות בלבד לא הייתי פוסל אדם. נניח שהיינו מציעים את חנן פורת כמנהל משרד הסעד. הוא מורה, ועובד נוח, ומישהו מהחברים מהצד השני היה מדבר נגדו. לא הייתי מקבל את זה. כי איננו פוסלים. לא דומה המשל שהבאתי כאן במאה-אחוז לנמשל בו אנו עוסקים (רק משיבוא

המשיח יהיה המשל דומה לנמשל, אמר שמריהו לויין). כי בכל זאת יש משרדים שבהם הצד האדמיניסטרטיבי הוא הקובע, ויש משרדים שבהם הדגש הגדול הוא בגישה, בעמדה, בהתבטאות של האדם בשטח הפוליטי. כאן הייתי אומר שאנחנו קצת בשטח הפקר, ואני מצטער על הויכוחים שהיו מקודם.

אני רוצה לומר: הסובל מכל הויכוח בעיני הוא תרמית הממשלה. אני חושב שהאפיקים האדמיניסטרטיביים ברורים. אבל על הממשלה בתור שכזאת מתווכחים ומתפלאים. כאן יש יועץ שבא ממחנה כזה, וכאן יש מנכ"ל שבא ממחנה כזה. אם אנחנו מחייבים מלכתחילה שיהיו הרבה סוליסטים בתזמורת הזאת - אני יכול לקבל את זה, אם זה יהיה הקו. אבל אם לא - פירוש המינוי הזה שהממשלה צריכה להיות חד-משמעית בכל הקו שלה. כי אחרת הפירושים יהיו פירושים מפירושים שונים. אילו היה זמן - יכולתי להוסיף ולתת דוגמאות. אינני רוצה לעשות זאת. אני רוצה להביע את צערי שדווקא שבועיים שלושה אחרי שהודעות ואמירות של פרופ' אבינרי היו סיבה או עילה (כזה אני לארג'), בקשה לסיבה או עילה) להעלות את הנושא בכנסת, היה מן הראוי לתת תקופת צינון. ואני אומר זאת ברוח טובה לשד החוץ, כמו שאמר לפני שבוע השר רפאל שהיה מן הראוי שפרופ' נאמן יטיל על עצמו קצת תקופה של צינון לפני שהוא מבקר באופן חריף ביותר את הממשלה.

שר הדתות י. רפאל:

אגב, לא אמרתי שיעמידו אותו למשפט, כפי שנמסר לעתונות. לאחר חקירה מדויקת שעשיתי באותו עתון, אמר אותו עתונאי שהוא שמוע זאת מפי שר המסכ ליד השולחן הזה. נתייחס לאותו שר כפי שמגיע לו.

שר הפנים י. בורג:

אין שרים אחרים.

אבל אני רוצה לומר: על פי אותו ההגיון, אני מצטער על שהענין הזה בא בסמיכות זמן אחרי הויכוח שהיה בכנסת, וכל אחד יש לו דעה, כזאת או אחרת. וההגיון - אותו ההגיון שחל כפי שאנחנו אומרים על אדם שצד אתמול היה בממשלה ואיננו יכול לצאת כבר היום ולומר דברי ביקורת חריפים ביותר על אותה ממשלה - אותו ההגיון של צינון ייתכן שצריך היה לחול גם על אדם שצד אתמול הביע דעה, כמו למשל מדינה שלישית בינינו לבין ירדן, והיום הוא כבר צריך לייצג קו שאיננו גורס זאת, לפי כל ההחלטות של השולחן הזה.

אני אומר אפוא: גם תקופת צינון כאן לא היתה

מוזיקה. סיימתי.

ראש הממשלה י. רבין:

רשות הדיבור לשר רפאל.

שר הדתות י. רפאל:

מה זה, ויכוח בין מפר"ל?

אני מצטער קודם כל שמייחסים חשיבות כל כך רבה

למינוי של מנכ"ל.

ראש הממשלה י. רבין:

נכון. שמייחסים חשיבות מדינית.

שר הדתות י. רפאל:

בוודאי, מדינית. אני מכבד מאד את פרופ' אבינרי. במקרה אני מכיר אותו. הלוואי ויכולתי אני לחשיג בשביל המשרד שלי אנשים מסוג זה ובמשקל כזה. אני חושב שאנשים כאלה רצויים לעבודת הממשלה. לכן, עצם ההפרזה במתן חשיבות מדינית מעמידה זאת כאילו מנכ"ל קובע מדיניות. זה לא היה ולא נברא. לא מנכ"ל קובע מדיניות ולא שגריר קובע מדיניות ולא יועץ קובע מדיניות, ולא שום פקיד בכיר אחר קובע מדיניות. מדיניות קובעת הממשלה, לכללים, לפרטים. השר אחראי כלפי הממשלה על הביצוע. המנכ"ל והפקידות הבכירה והלא-בכירה עובדים בהתאם להנחיות. זה א'.

אחר כך אני רוצה להגיד: גם איש שיש לו דעות מנוגדות, צריך להיות ברור שהוא חייב ומצווה - וזה ידוע לנו וידוע לאותו אדם שמחמנה, שהוא מקבל זאת על עצמו - למלא בנאמנות את ההחלטות של הממשלה. ואין לי כל ספקות שאדם כמו פרופ' אבינרי, כשמקבל על עצמו את התפקיד - הדבר הזה ידוע לו. אילו הוא היה מרגיש שיש בכך סתירה - הוא לא היה מקבל על עצמו את התפקיד. והוא יודע מהי המדיניות של הממשלה. הממשלה הודיעה רק לפני שבוע, וחזרה על העקרונות הללו דווקא, הן בנוגע למדינה שלישית והן בנוגע לדברים שכאילו מייחסים לו.

גם אני עברתי מחדש על הנאום שלו בטלוויזיה. אגב, אין שם כל הדברים הללו שמייחסים לו, אלא מסלפים את הדברים שלו, ללא כל בדיקה. אבל גם אם אמר מה שאמר - אם הוא מקבל על עצמו, והממשלה תורה על הקו המדיני מחדש - אין לי כל ספק שהוא ימלא את הדברים בנאמנות ובמסירות, ואני אצביע בעד זה, ואאחל לו הצלחה.

אינני יודע מה היה בעבר. אני נזכר מי היו המנכ"לים של משרד החוץ בעבר, איתן ולבבי וגזית וקדרון. איני יודע אם הם היו נצים או היו יונים, מה היו השקפותיהם המדיניות. במקרה היו לי לא פעם שיחות אתם, ואני יודע בדיוק את ההיפך, מה היו למשל השקפותיו הפרטיות של גזית. אבל איש לא יכול היה לבוא אליו בטענות שאיננו מבצע את מדיניות הממשלה. בדיוק

ההיפך. או לבבי. אנחנו יודעים את השקפותיהם. ולכן אני חושב שכאן נטפלים לאיש. אני מבין שלאופוזיציה יש מקום להיטפל לדברים כאלה.

ראש הממשלה י. רבין:

שבוע אחריו דיבר יהושפט הרכבי, אמר דברים פי כמה יותר חריפים, כולל משא ומתן עם אש"ף, ושום הערה לא היתה מהאופוזיציה, על משא ומתן עם אש"ף - מה שאבינרי אמר שהוא נגד.

שר העבודה מ. ברעם:

אלה שהגישו את ההצעה בוודאי לא קראו את דברי

אבינרי.

שר המשפטים ח. צדוק:

אני מבקש רשות להעיר שלוש הערות מוקדמות,

בקיצור.

ראשית - לענין המכתב של פרופ' לב. מנסיוני נוכחתי שהמעמד של הועדה הזאת איננו תקין. בתנאים שלנו לא ניתן כלל להבטיח, בגלל הצורך בבירור עם המועמדים האפשריים, שהזהות של מועמד למנכ"ל לא תיוודע ברכים לפני שזה מובא לוועדה הזאת. והועדה מוצאת את עצמה במצב לא נוח כשהיא דנה במועמד שהכל יודעים כבר שלמעשה הוא המועמד והוא יאושר. המעמד של הועדה הזאת והתפקיד שלה מחייבים איזו בדיקה ורביזיה.

הדבר השני: בניגוד לשר הלל אני גורס שיש קבוצה של תפקידים שבהם דרושה החלטה של הממשלה. אני יכול לתאר לי שיכולה להתעורר שאלה של הכישורים לתפקיד, יכולה להתעורר במקרה כלשהי גם שאלה של יושר אישי.

שר המשטרה ש. הלל:

בשביל זה ישנה הועדה.

שר המשפטים ח. צדוק:

לכן אני חושב שזה היה לגיטימי מצד השר המר
להעלות את ההרהור שלו, אם יש לו הרהור כזה. מה שאיננו לגיטימי בעיני - ואני
מבקש את אונן של השר המר, שלא יחשוב שאני מטיף כאן - לא לגיטימי בעיני, וזאת
לא הפעם הראשונה, שאנחנו שומעים מכלי התקשורת מפי השר המר מה דעתו ומה הוא
יציג ומה הוא יצביע בישיבת הממשלה.

שר הסעד ז. המר:

מה דעתו - רק ממני? והבוקר לא שמעת מה יוצע על
ידי שר האוצר? רק עלי? נהיה מאוזנים.

השר י. גלילי:

הוא לא אמר "רק".

ראש הממשלה י. רבין:

שר האוצר לא אמר מה הוא יציג.

שר הסעד ז. המר:

גם אני לא.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

בקולך זה נאמר.

שר הסעד ז. המר:

הבוקר שמעת את קולי?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

לא הבוקר. יש עוד בקרים.

שר הסעד ז. המר:

אמרתי מה אציע, או אמרתי מה דעתי?

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

מה ההבדל?

שר הסעד ז. המר:

יש הבדל. מה דעתכם - שמענו על פלשתינאים,

קבוצה שלמה.

השר י. גלילי :

איוז השוואה?

שר הסעד ז. המר :

איוז השוואה? שתעלו זאת להצבעה?

שר המשפטים ח. צדוק :

תפקיד המנכ"ל הוא בשלושה: א. הוא מנהל ארמיניסטרטיבי של המשרד; ב. הוא תורם מידיעותיו, מדעותיו ומהידע שלו בתהליך גיבוש המדיניות; ג. הוא מבצע בנאמנות את המדיניות אחרי שהתגבשה. ואני בטוח שכל מועמד למנכ"ל, בוודאי מועמד שהוא פרופסור למדעי המדינה, מודע למגבלות ולציוויים המוטלים על תפקיד מן הסוג הזה. אם הוא ירגיש שקיים ניגוד כזה בין המדיניות שהוא צריך לבצע אותה ובין ההשקפה שלו - הוא בוודאי יסיק מכך את המסקנות.

אני רוצה רק להעיר הערה אחרונה: אם אנחנו רוצים למשוך לשירות הציבורי אנשים בעלי רמה - לא ייתכן שאלה יהיו אנשים שהשקפותיהם הן ארץ-לא-נודעת, שאיש לא יודע מה הוא חושב.

השר ג. האוזנר :

או שאין להם השקפות כלל.

שר המשפטים ח. צדוק :

או שאין להם השקפות כלל, או שבמשך כל חייהם, הציבוריים או האקדמיים, שמרו את דעותיהם בסוד ואיש לא יודע מה הן. זה לא מקרה. אנחנו לא ארץ יחידה במובן זה. משטיבנסון, מועמד לנשיאות ארצות-הברית, הסכים לקבל על עצמו את התפקיד של שגריר ארצו באו"ם, הוא בוודאי היה אדם שהכל ידעו מה השקפותיו, בשתי מערכות-בחירות שניהל לנשיאות, והוא קיבל על עצמו את התפקיד הזה כשהוא מודע לכל המגבלות. ולא הייתי רוצה שניצור מצב שאנשים שדעותיהם ידועות יהיו מנועים מלקבל על עצמם תפקידים בשירות הציבורי, כשהם מודעים כמובן למגבלות ולציוויים של התפקיד הזה. בעוד שמה שאמר חשר המר בישיבת הממשלה זה לגיטימי מבחינת זכותו להעלות את ההרהור שיש לו.

(אחר כך רשמה ל.ד.)

שר התיירות מ. קול:

רבותי, אני יושב 10 שנים ליד שולחן הממשלה וזו הפעם הראשונה שאני משתתף בויכוח כזה לגבי מינוי מנכ"ל ואני מצטער עליו מאד, כי אנו מעולם לא ניסינו לפסול לתפקיד אדם, ויהיו דעותיו איזה שלא יהיו, אם יש לו הכישורים המתאימים לתפקיד שהוא צריך למלא. למשל, כששר הבטחון מינה את פרופסור יובל נאמן לעוזרו, ידעתי בדיוק מה הן השקפותיו, אבל ידעתי את כישוריו ויכולתו ושמחתי מאד על המינוי, למרות שבחשקפותיו הוא איש גוש אמונים ומזדהה עם עמדות "חרות". וכשראש הממשלה מינה את האלוף (מיל.) שרון ליועצו, דיברו על זה בכל מיני מקומות, אבל פה, ליד שולחן הממשלה, לא אמרתי מלה אחת נגד - ואני מדבר על שולחן הממשלה.

שר התחבורה ג. יעקבי:

אני רוצה לומר, כי כשראש הממשלה בא והודיע, כי הוא מינה את האלוף שרון ליועצו, היה שר אחד סביב שולחן הממשלה, שאמר כי הוא תמה מאד על המינוי הזה.

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

נכון, זאת הוא אמר.

שר התיירות מ. קול:

אני מדבר על עצמי. אני ביקשתי שראש הממשלה ימסור לנו את ההודעה, הוא מסר לנו ולא היו לי כל הערות. אני ידעתי את השקפותיו של לבבי, שהיה מנכ"ל משרד החוץ וחלק מאד על השקפות הממשלה באותו הזמן, ואיש לא שאל בענין זה שאלות, וידעתי גם את השקפותיו של המנכ"ל, שהיו שונות לגמרי.

אני רוצה לומר, כי לפי דעתי, אנו חיים בתקופה לא טובה ומה שאמר השר בורג, זו בדיוק אסמכתא הפוכה. כי הוא אמר שהיה צורך בתקופת צינון, כי העלו את הנושא הזה בכנסת. ואני שואל - מי העלה את הנושא בכנסת? הרי הליכוד העלה זאת. ואנו יושבים בשיחת חברים, וכולנו בסירת הממשלה הקואליציונית - ואינני רואה איזה ענין יש לנו לשחק לידיה של האופוזיציה כדי לנגח את הממשלה ולפגוע בדרכה של הממשלה. יש מספיק שעושים זאת מבחוץ.

שר הסעד ז. המר:

סליחה, אני מוחה אם חבר הממשלה מעלה זאת כך.

שר התיירות מ. קול:

אני עכשיו מדבר לא עליך, אלא על הממשלה. אני חושב כי יש כאן עכשיו נסיון של ציד מכשפות במדינה, כאותו ציד המכשפות שהיה נגד בית הדין הגבוה לצדק כנגד ילדי יונדף. זה היה נורא מה שדותרש פה. הרי זה לא

מקרה. יש כאן נסיון לצרף כל מיני דברים ואנו צריכים לשמור על עצמנו באיזו שהיא מידה. יכולתי לתת דוגמאות נוספות, אני לא רוצה להרבות, כי זה רק יכאב למישהו.

פרופסור אבינרי הוא אדם הנון מאד, איש בעל השכלה ומעמד, מורה לתלמידים, האם הוא היה מקבל על עצמו תפקיד כזה כנגד מצפונו? האם זה בעבילו כורח? האם הוא רץ לשר החוץ וביקש כי ימנה אותו? הוא חי בעולם האקדמאי, עם תלמידים רבים, איתם הוא מתווכח עכשיו לגבי שכר הלימוד, הוא מוכר וחשוב בעולמו שלו ואין לו כל צורך לרוץ לשר החוץ ולבקש את המינוי. אם אנו רוצים לקחת אנשים מסוגו ולשלכם בתפקידים חשובים אנו צריכים לקבלם על השקפותיהם השונות, כשכל מי שמקבל תפקיד כזה, יודע מה מצבו ואיזה מדיניות הוא יצטרך למלא, או למה להפוך זאת למאבק פוליטי? מספיק שלנדאו אמר, כי זה סכין בלב העם, האם גם אנו צריכים לתרום לדבר הזה? לך יש השקפות כאלו, לאבינרי יש אחרות, וכשהוא יכנס לתפקיד הוא ימלא אותו מתוך נאמנות, וברגע שהוא יראה כי אינו שלם מצפונית עם התפקיד, הוא יוציא את המסקנות, כפי שעשה זאת יובל נאמן.

לכן, אני מבקש, בענין הזה, אנו צריכים להבין באיזו מציאות אנו חיים. אני מבין כי לאופוזיציה יש ענין לנגח את הממשלה ולתקוף אותה, אבל איזה ענין יש לנו, בסופו של דבר, השר המר? אתה צריך לחשוב כך: אם אתה עוזר לאופוזיציה לתקוף את מנכ"ל משרד החוץ, אתה במילא פוגע בממשלה, כשאתה, בסופו של דבר, אחראי אחריות קואליציונית למה שהממשלה תחליט. אתה תהיה אחראי. לך יאמרו - הרי ישבת או בממשלה, מדוע לא הוצאת מסקנות? אתה הרי נושא באחריות הקואליציונית, כך יוצא שאתה פוגע רק בעצמך, ואתה צריך לדעת שיש מגבלות ולהכיר בהן.

שר הסעד ז. המר:

האם אסור להעלות שום נושא ולהסתייג?

השר ג. האוזנר:

תכליתו של הויכוח על אישור מנכ"ל, או בעל משרה דומה, שהיא משוחררת ממכרו, לדעתי בשניים:

א. לדון בכישוריו של אותו אדם - האם הוא מסוגל למלא את המשימה.

ב. לראות האם יש איזו שהיא השגה מבחינת טוהר המידות.

אין תכלית אחרת לדיון הזה, משאנו יושבים בסמכות של ועדת מכרזים בתחום זה וכששחררנו משרות מסויימות מחולת הדיון.

שר המשטרה ש. הלל:

מה פתאום ועדת מכרזים?

השר ג. האוזנר:

אילו השר המר היה אומר, כי דעותיו של אבינרי פוסלות אותו, הייתי מתנגד לזה בכל תוקף, אבל הייתי מבין זאת. אלא כשהוא אומר כי ההצהרות אינן פוסלות ומה שפוסלו זו היכולת של משהו להעמידו בעימות בין דעותיו לבין הדעות הרשמיות שהוא מייצג, בתוקף תפקידו - אני חושב ששום אדם בר דעת לא היה עושה זאת, ובוודאי לא עם דעות שלא הביע. אבל אפילו הביע דעות, שום אדם אחראי לא יאמר לו: - "שם אתה אמרת אחרת". כאשר במבנה מדיניות הממשלה, אני חושב שאבינרי מגביל את חופש הביטוי של עצמו כשהוא מקבל מינוי זה, וכן את אותו החופש האקדמאי שהיה לו עד עכשיו, להצהיר הצהרות כאלו, אם לא תהיה לו כוונה להצהיר הצהרות שאינן תואמות את הקו הממשלתי.

כישוריו ידועים. הוא מסביר מצויין, הוא מבריק בניסוחיו ויש לו את מלוא הכישורים למלא את התפקיד לו שר החוץ רוצה למנותו. אני מצטער על הויכוח, אני חושב כי במו ידינו, על ידי הויכוח הזה, אנו מורידים ברמה את המינוי הטוב.

שר הבריאות 1. שם-טוב:

אני רוצה להעיר שתי הערות קצרות:

1. על תדמית הממשלה.
2. על תדמית המדינה.

אני סבור כי המינוי של שר החוץ הוא מינוי טוב. נכון שזשד המר סבור ההיפך, וזה לגיטימי, ולגיטימי שתהיה לו האופציה להשמיע זאת בממשלה. אך מה שמדאיג אותי זה איך הממשלה נראית. והעובדה היא, שהממשלה נראית לא טוב בציבור עד כדי כך, שלא נוה לנו ללכת ולהשיב על שאלות. ואני אומר לך, השר המר, לא כיריב פוליטי, אלא כאל השר הצעיר ביותר בממשלה - יש רמה מסוימת של יחסים קוליגיאליים בין שרים. היו לנו כבר מינויים אישיים של אנשים במשרות שונות, גם בממשלות קודמות, אך אינני זוכר כי מסביב למינוי מסויים היו ויכוחים כל כך חריפים. היה פעם מינוי סביבו היו חילוקי דעות מסביב לשולחן זה, לא בחוץ ואחר כך כולנו חיפשנו דרך - איך להגיד לציבור כי כולם הצביעו פה אחד... אך אינני זוכר מקרה ששרים פגעו בשרים אחרים, דבר כזה עוד לא היה בממשלה בשל מינוי. והאזרח שואל ובצדק, איזה מין יחסים יש בין השרים? ומראש לפסול מינוי אשר חבר שלך בממשלה מצא לנכון להביא - אני חושב שזו רמה שאינה הולמת ממשלה. כשאלו אותי - "מה דעתי על המינוי?", אמרתי: "אומר זאת בישיבת הממשלה". אתה צודק, אנו כולנו נכשלים בהצהרות ובביטויים, וזה מובן לי כשאתה מתווכח ויכוח פוליטי, אבל לגבי מינוי, זה בהחלט אינו מובן לי. ובנושא זה, ישנם סוגי משטר שונים שבהם אפשר לבחור. ויש משטר בו אינך יכול להתבטא ביטויים חריפים. ישנו

המשטר הסובייטי, ששם או מלקקים, או מצהירים הצהרות פרו-המשטר על מנת לזכות במשרות, או שבוחרים אנשים שאף פעם לא יודעים מה הם חושבים.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

זה במשטר הכולגרי.

שר הסעד ז. המר:

האם אני אמרתי - "לסתום פיות" או להתנגד כבני

אדם?

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני לא מדבר עליך, אלא, במקרה זה על לנדאו. וצר לי ששנך הולך יחד עם שמו של לנדאו במקרה זה. איזה משטר יהיה במדינה זו אם לנדאו יקבע את פני הדברים? האם מינויו של אדם צריך להיות לפי כרטסת של מה שהוא אמר, הרי לפי ניסוח זה, פסול יריב מלהיות מחדש שר ההסברה של מדינת ישראל.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

או אפילו, שליח הסברה של מדינת ישראל.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני מכיר שגריר לשעבר של ישראל, איש חנועת העבודה, שהוא איש ארץ ישראל השלמה - האם זה מנע ממנו מלהיות שגריר טוב. ואם היו מציעים למנות אותו למנכ"ל, האם היינו מתנגדים למינויו משום שהיינו אומרים כי מעצם היותו איש ארץ ישראל השלמה הוא לא יבטא את מדיניות הממשלה? לאן אנו

מגיעים בדברים האלה? זה משטרה מק'קרתיסטי ממדרגה ראשונה.

דבר נוסף - עשו עוול לאבינרי - הוא אמר דברים, ביטא עמדה, אבל שמו בפיו לא מה שהוא אמר. הוא אמר, כי אין לדחות אפשרות על הסף, אם ייוצר מצב היפותתי ותאורתי. וכן אמר כי לא בכל מחיר ילך למדינה פלשתינאית שלישית. יכול להיות שגם אני לא שבע רצון מזה, אבל לא ממה שאחם אומרים כי הוא אמר. התפקיד הוא תפקיד של ביצוע והוא צריך לשקול האם הוא יוכל לעשות זאת. הוא אדם זהיר ואני מתאר לי ששקל זאת ואני מקווה כי נוכל למשוך עוד אנשים שכמותו לשדות המדינה, ואני מצטער שסביב דבר כל כך טבעי היתה סערה בציבור אשר פגעה בתרמית הממשלה.

שר הבטחון ש. פרס:

אני רוצה לחלוק על חשד ז. המד בדבר אחד - קודם כל, מינוי המנכ"ל זה לא עניין למפלגות, זה עניין לשרים.

שר הסעד ז. המר:

אני התייעצתי עם שרי המפד"ל, כאשר גם אחם קיימחם התייעצות השבוע.

שר הבטחון ש. פרס:

באשר לביטוי "יונה תמה" למנכ"ל משרד החוץ - אינני רואה בזה שום חסרון. אם האדם מתאים, לא חשוב מהן השקפותיו.

שלישית - עניין מינוי המנכ"ל נוגע יותר לשר מאשר לממשלה, כי מי שצריך לעבוד עם המנכ"ל, זה השר ולא הממשלה, וצריכים להיות נימוקים יוצאים מן הכלל, כדי שלא לאפשר לשר לבחור את מנכ"לו.

רביעית - אני חושב את אבינרי לאדם בעל רמה ואינני רואה בכך כל פסול.

מהנימוקים שהזכרתי עד עתה, אני לא אצביע נגד. אך יש דבר אחד אותו אני עדיין רוצה לבחון, וזו לא עמדתו בנושא אש"פ, כי בענין אש"פ יש עמדות דומות בכנסת ובממשלה. הדבר היחיד שמפריע לי הוא אי שלילת המדינה השלישית. ואני אומר את הדברים האלה, כדי שלא יפורשו שלא כהלכה, לא כלפי האיש, לא כלפי המינוי, לא כלפי חשד ולא כלפי הממשלה. הנקודה הזו היא היחידה שמפריעה לי, היא מוגבלת בזמן ולו יכולתי לברר אותה די, הייתי מצביע בעדה. אי לכך, אני אמנע מהצבעה, מתוך הרגשה מפורשת שזו בחירה מרשימה מבחינת הכישורים, וכי זו זכותו של חשד לבחור את המנכ"ל שלו והממשלה צריכה לאפשר לשדיה לעבוד עם מנכ"לים הנראים להם, אם אין נימוקים בעלי משקל נגד זה.

שד השיכון א. עופר:

אין חילוקי דעות לגבי כישוריו של פרופסור אבינרי לתפקיד, לא מבחינת כישוריו, לא מבחינת הרמה ולא מבחינת התוספת שהוא יוסיף למנגנון המדינה. אבל עצם הויכוח הזה מחייב התייחסות. ולא פרופסור אבינרי עומד על סדר היום, אלא תרבות הויכוח ותרבות החיים במדינה שלנו. אנו חברה מחולקת בדעותיה, ולפעמים, גם האופי הלאומי שלנו מביא לכך בצורה קיצונית. אך אני חושב ששיטת הויכוח שנפתחת לאחרונה, היא סכנה לחיים התקינים בתוכנו ולדמוקרטיה בישראל. אפילו שד הבטחון הסתבך בזה. הוא טוען כי הוא לא יכול היה לברר. הרי היה מספיק זמן לברר את הנושא, כשכל הויכוח היה ביום ששי ב"ידיעות-אחרונות". וזו השיטה. מה עוד שכעת לא מצטט את החלטת הממשלה, אתה רק מסביר אותה בצורה אחרת, מייד מרכיקים לך תווית, ואינני יודע בשביל מה זה נחוץ. בשביל מה זה נחוץ למי שמתנגד וחושב שאני בעד מהלך כזה. ויש חברים החושבים כי במסגרת הסדר עם ירדן נחוצה פשרה טריטוריאלית ביהודה ושומרון - בשביל מה צריך להדביק עליהם תווית כי הם בעד אש"ף ובעד הפלשתינאים? האם זה

עוזר להסברה? גם כאשר אומרים שיש שרים שחושבים כך וחברי כנסת שחושבים כך - לא תמיד מדייקים בהגדרות, כאשר אפילו את דברי מסלפים, ובשביל מה זה נחוץ? האם בשביל להוסיף עוד קייס? ובכלל, ממתי על דעות שמישהו הביע מביאים הצעות לסדר היום בכנסת? אדם הביע דעה אישית, כאשר איש עוד לא חשב שהוא הולך למנגנון המדינה - האם על זה צריך להביא הצעה לסדר היום בכנסת? האם יש מקום לדיון - מדוע אמר כך וכך. ואינני מקבל גם פסילת אנשים שדעותיהם מנוגדות לדעותי. יש לי דעות ברורות בנושאים מסויימים ודעות מנוגדות בנושאים אחרים, ומעולם לא פסלתי איש משום שדעותיו מנוגדות לדעותי. ואני מצטער שזה קורה, שאפילו במקרים שאדם הוא עם דעות מתונות, משהוא מוצע לתפקיד במנגנון המדינה, מתחילה קמפניה.

שר המטרה ש. הלל:

החלוקה לדעות קיצוניות ומתונות היא לא לפי מה שאחת מציע, כשאחת מייצג את הדעות הקיצוניות. לכן אני לא מקבל את החלוקה הזו. כי כך, לך יש עמדות קיצוניות שליליות.

שר השיכון א. עופר:

אני אינני זוכר כי בכנסת הועלתה הצעה לסדר היום כאשר ברדיו או בטלוויזיה הושמעו דברים קיצוניים לצד השני. אם אתה זוכר דבר כזה, בבקשה, תביא אותו. אבל את ההערה שלך קיבלתי. אך אם אנו מקבלים כי יש דעות יוניות ויש דעות ניציות, אינני זוכר שמישהו הביע דעה ניצית ביותר מעל לכלי התקשורת, וזה עורר התקפה נגדו? להיפך, היו דוגמאות רבות, כמעט בכל ההזדמנויות והדבר הזה, יש בו פגיעה בחיים התרבותיים התקינים.

סגן ראש הממשלה ושר התוך י. אלון:

אני פטור מלהאריך בדברים. רוב הדברים שהתכוונתי לומר, נאמרו על ידי כמה מקורמי. אומר רק הערות ספורות.

אני אינני רוגז ואינני רועם על שר הסעד על כי העמיע דעתו בישיבת הממשלה, וגם לא על זה שהוא ביקש להשתמש בחקנות כדי לדחות ההכרעה לשבוע נוסף. זכותו, והוא נהג לפי זכותו זו. מה שלא נראה לי היתה התגובה הנמהרת שהוא מצא לנכון להעמיע, עוד לפני שידע על מה מדובר והעמיע דעה תאורתית, עוד לפני שהספיק לשמוע את שר הבטחון וראש-הממשלה ועוד לפני שידע כי יש לו קונצנזוס איתם. אחר כך התברר לו כי לדבריו אין קונצנזוס, אפילו לא במפלגתו, לא רק סביב השולחן הזה. אבל על דברים שנאמרו כאן, זכותו לומר וזכותי להשיב. בכל זאת, יש משהו בסגנון החיים הציבוריים, שאנו כממשלה, אסור לנו לתת לו ידנו, כי הוא מזיק למהות החיים.

שנית, יש מושג שעמו "בומרנג" - והאמירה של תקיעת סכין בלב העם - זו אינה אמירה חסרת משמעות, גם אם האופוזיציה משחקת בזה, הרי בסופו של דבר, המשחק הוא מתוכנן, ואם היא תמשיך להודיע לעולם כולו כי מינוי אישיות כזו הוא בבחינת תקיעת סכין בלב העם, - אינני מכיר מעשה חמור יותר שמדינאי יכול לעשות, ממעשה זה. ובמקרה זה, לא אבינרי התוקע סכין בגב, אלא שר החוץ המציע למנותו. כאשר ישיבה על הגדר, בין של שר באופוזיציה ובין של שר בקואליציה, אינה מוסיפה כבוד לאף אחד, אלא להיפך הוא הנכון. ובסופו של דבר, הציבור מכבד אנשים שמגדירים את דרכם ומאמינים בה בשלמות - כמובן, עם אותן הפשרות שאינן פוגעות במצפונן. והזכיר כבר ראש הממשלה כי הרכבי התראיין השבוע באותו רדיו, באותה תכנית, והזכיר עקרונית, 2 דברים הפוכים, אך איש לא אמר דבר.

שר הבטחון ש. פרס:

הרכבי הציע מה שהציע, בפומבי, כבר בהיותו איש

משרד הבטחון.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ י. אלון:

ואני הזכרתי אותו, כי לספר, שלמרות דעותיו, הזמנתי אותו להרצות בפני כנס ראשי הנציגויות הדיפלומטיות בדרום אמריקה לפני כמה חודשים, כי אני מחשיב את צורת הניתוח לפיה הוא מנתח את בעית המזרח התיכון. כאשר אני רק רוצה לומר, שאלה הקופצים בראש, לא הזמינו את שר החוץ לדיון בנושא, לא בהרכב זה ולא בהרכב אחר, כאשר הדברים שצוטטו ואשר מיוחסים לפרופסור אבינרי, צוטטו שלא בהקשרים - ועל זה חרבו אומות. ומשום מה, הפטריוטים האלה, היריבים האידיאולוגיים, הפוליטיים של השולחן הזה - כאשר מדינאי, בין שהוא שר, ובין שהוא לא שר אבל הוא בקליבר של שר, מרשה לעצמו להעלות הצעות של הסדרים ופשרות (כאשר כל אדם המוכן לפחות פשרות הם היו מוקיעים על הצלב כבוגד) - הם לא אומרים מלה, כי יש להם תקוה, שלעת שידוד מערכות ציבורי, אולי תיווצר קואליציה מתאימה עם אותו אדם בכנסת.

אני גם לא מקבל את החשואה שעשה השר בורג, שהיתה דחוקה מאוד ושכסופה אמר שאולי כדאי לא להצביע מאשר להצביע נגד. ואינני יודע מה עניין יש לדברים שהוא אמר לפי חודשים, לבין מאמר בקורת, מלא כל מיני סודות, שהאיש זכה בהם תוך כדי תפקידו המיוחד, (יובל נאמן) איזו חשואה זו? עם זאת, אני מקוה כי אבינרי, אם יחליט לפרוש משרות החוץ, לא יכתוב מאמר שכזה.

זו בחירה של האיש המתאים לתפקיד המתאים, לא בחפזון, אלא בתקופה בה המנכ"ל הקודם מגיע לסיום תפקידו ולפי בקשתו הוא פורש מתפקידו, ונבחרה לו הבירה שהוא הולך אליה, שאני מחשיב אותה מאד כמייצגת את ישראל באירופה והיא מהווה לנו מעוז חשוב מאד, כאשר גם הממשלה ההיא היתה מרוצה כששמעה מי המועמד וגם הוא רצה בזה. ואני מאמין כי מדען מדינה, מהבכירים שיש בישראל, שעסק גם בהוראה וגם במחקר ושאני יושב במגדל שן, אלא רואה את עצמו מעורב בעם ובמדינה, יוכל להביא עימו מימד חדש וחשוב למשרד החוץ, ואני מאד מחשיב את ההמלצה הזו. אני אפילו חושב, שלמרות הסערה הזו, מהמגוון של ההתבטאויות הציבוריות, יכול פרופסור אבינרי לשאוב נחת, כי פרט לכמה חמומי מוח

אשר התבטאו ביטויים חריפים (ואינני מתכוון לביטויים שהושמעו סביב שולחן זה), היו הרבה מאד מאמרים ותגובות חיוביים מאד.

עוד הערה אחת לגבי הערת שר המשטרה - אם רוצים שלכל שר תהיה השפעה על בחירת המנכ"ל שהוא צריך לעבוד עימו, אין מקום למכרז. עם זאת, אי-אפשר למנות אדם לעבודה מרכזית כזו, ללא כל פרוצדורה, גם למען הענקת הסמכות לתפקידו. ואם אין מכרז, יש למצוא דרך אחרת, ואולי דרך שונה מהדרך שהלכנו בה כל השנים, אבל די לשמחה בשעתה.

ראש הממשלה י. רבין:

קודם כל, אנו דנים במינוי מנכ"ל על בסיס החוק הקיים, זה נושא הדיון.

דבר שני - אני חושב שמינוי מנכ"ל, אין בו כדי להצביע מהי ומה תהיה מדיניות הממשלה. שני הדברים מנותקים זה מזה. את מדיניות הממשלה קובעים קווי היסוד, החלטת הממשלה ולא שום דבר אחר, ולכן לא קשור המינוי למדיניות, אין בו לפי תפישתי, ולא כלום. האיש מתמנה על פי כישוריו, לדרג בכיר כעובד מדינה, ולא עובדי המדינה הם אשר קובעים את מדיניות הממשלה, ובוודאי שאין במינוי הזה להצביע על שינוי כהוא זה מהחלטת הממשלה ומעמדת הממשלה, בכל הנושאים שניסו לקשור את מינויו של אבינרי אליהם.

אלה הם הדברים שרציתי לומר ואינני רוצה להתייחס להגבלות ולדוגמאות שיוחסו לנושא זה. לכן אני מעמיד להצבעה את אישור המינוי. מי בעד המינוי, ירים ידו.

15 בעד

1 נגד

מ ח ל י ט י ם :

על פי סעיף 12 לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט - 1959,
למנות את פרופ' שלמה אבינוי לתפקיד המנהל הכללי של משרד החוץ.

תוקף המינוי החל ביום א' בניסן תשל"ו (1.4.76).

441. מינוי מנהל כללי למשרד הסעד

ראש הממשלה י. רבין :

אנו עוברים עתה למינוי מנכ"ל משרד הסעד.

שר הבטחון ש. פרס :

יש לי הערה בענין המינוי - שתבקש שיחליף את שמו
לעברית.

שר התיירות מ. קול :

אני מכיר את לנגרמן מתקופת עליית הנוער ואני
יכול לברך את שר הסעד על הבחירה הטובה.

ראש הממשלה י. רבין :

אם אין למישהו הסתייגויות מהמינוי, זה מאושר.

מ ח ל י ט י ם :

על פי סעיף 12 לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט - 1959,
למנות את מר אהרן לנגרמן לתפקיד המנהל הכללי של משרד הסעד.

442. מינויים לשרות החוץראש הממשלה י. רבין:

המדובר באישור מינויו של מר אברהם קדרון לשגריר

ישראל בהאג.

אני מבין כי זה מאושר.

מחליטים:

ל י ט י ם : לאשר את מינויו של מר אברהם קדרון לתפקיד שגריר ישראל בהאג.

443. אזור תכנון מיוחד ברצועת עזהשר הבטחון ש. פרס:

המדובר בנוסחה דומה לנוסחה הקיימת לגבי אזורי
בניה יהודיים ביהודה ושומרון. כאמור, מציעים שגם לגבי פיתחת-רפיח יחולו חוקי
התכנון והבניה הקיימים בישראל, זאת על דעת שר הפנים ועל דעתי. הכוונה היא
לאזור פיתחת רפיח, לרבות ימית, כשהכוונה להחיל שם את הדברים המקובלים בישראל.

שר התיירות מ. קול:

איפה זה נגמר?

ראש הממשלה י. רבין:

אני מוכן שבישיבה הבאה יציג שר הבטחון את האזור

על מפה.

שר הבטחון ש. פרס:

המדובר על אזור פתחת רפית, לרבות ימית. זה אזור תכנון שהממשלה אישרה. נדמה לי שגטתו כ-40 אלף דונם. אני אראה זאת בישיבה הבאה על מפה.

מ ח ל י ט י מ :

א. לאשר התקנת צו של מפקד אזור רצועת עזה שיאפשר הכרזה על אזור תכנון מיוחד בפיתוחת רפית לרבות ימית.

ב. הרכבה של ועדת התכנון המיוחדת שתחמנה לגבי אזור התכנון המיוחד, יהיה ככל האפשר כהרכב ועדות התכנון והבניה הנהוג בישראל, על פי חוק התכנון והבניה.

ג. שר הבטחון יביא בפני השרים מפה המראה את היקפו של האזור.

444. נוהלים בנושא קרקעות באזור ירושלים ובשטחים המוחזקים

ראש הממשלה י. רבין:

מ ח ל י ט י מ :

א. להסמיך את חברי ועדת השרים לעניני ירושלים לדון ולהחליט, על תפיסת קרקעות והפקעת קרקעות באזור ירושלים.

ב. להסמין את השרים חברי הועדה להתיישבות לדון ולהחליט על תפיסת קרקעות והפקעת קרקעות בשטחים המוחזקים, מחוץ לאזור ירושלים.

שר הבטחון ש. פרס:

זה בסמכות הממשלה, במקום הדיון בממשלה? מי

הגיש זאת.

ראש הממשלה י. רבין:

זה מוגש על ידי יו"ר הועדה לענייני ירושלים והשר

י. גלילי.

השר י. גלילי:

זה לא חל על נושא תפיסת והפקעת קרקעות בתחומי

ישראל.

כאשר אני מבין שאותם הדברים שהיו חייבים לבוא

קודם לממשלה, יובאו מעתה לוועדת השרים, כאשר אין שינוי מהסמכויות.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני רוצה להתנגד להצעה הזו. הנוהל שהיה קיים

עד עכשיו שהממשלה מאשרת זאת, הוא לא היה מקרי. להפקעת קרקעות יש לעתים השלכות מדיניות והשלכות של עיתוי והנושא הוא רגיש מאד.

ראש הממשלה י. רבין:

בכל ועדה כזו מיוצגים כל חלקי הממשלה כשלהם יש סמכויות ערעור מקובלות. כמה זמן הממשלה יכולה להקדיש לכל הפקעה של 5 דונם מעבר לקו הירוק?

השר לקליטת העליה ש. רוזן:

אני רוצה להצטרף לדעתו של השר ו. שם-טוב. אני חבר הועדה ואני חושב שהועדה אינה בנויה לכך. הדברים הללו עדינים מאוד.

שר השיכון א. עופר:

אם מישהו ירצה לעורר ויכוח בממשלה, הוא יוכל לעורר ויכוח. הבעיה היא, שמשוה בא לממשלה, אז במילא זה כבר ידוע בציבור. אז אמנם תהיה לנו הודמנות להביא זאת גם בפני הממשלה. אבל אם כל חברי הועדה יהיו בדעה אחת לגמור את כל העניין הזה בסמכות הממשלה, צריכה להיות אפשרות לגמור זאת בסמכות הממשלה. לפעמים, עצם ההבאה לממשלה גורמת להרחבת הנושא, כשאין לנו רצון לעיתים לעשות זאת.

ראש הממשלה י. רבין:

יש לי הצעה: בשלב ראשון - ידונו בנושאים אלה

בועדות השרים.

שר העבודה מ. ברעם:

האם הועדה לעניני ירושלים תעסוק בתחום המוניציפאלי ואילו ועדת השרים לעניני התיישבות תעסוק ביתר השטחים?

ראש הממשלה י. רבין :

כן, כאשר היום לפי הנוהל, צריך להביא זאת

לממשלה.

שר התיירות מ. קול :

ועדת השרים לעניני התיישבות בנויה כך שהיא מורכבת מחברי הממשלה וחברי הסוכנות, האם הסמכות להחליט בכך ניתנת לכולם, או רק לחברי הממשלה?

השר י. גלילי :

רק לשרים. אין הסמכות ניתנת לחברי הנהלת הסוכנות אשר משתתפים בוועדה. משנרצה לדון בענין עדין, יזמנו את השרים בנפרד.

מ ח ל י ט י ם :

א. להסמיך את חברי ועדת השרים לעניני ירושלים לדון ולהחליט על תפיסת קרקעות והפקעת קרקעות בשטחים המוחזקים באזור ירושלים.

ב. להסמיך את השרים חברי הועדה להתיישבות לדון ולהחליט על תפיסת קרקעות והפקעת קרקעות בשטחים המוחזקים, מחוץ לאזור ירושלים.

445. שביתת עובדי הנדסה של משרד התקשורת באזור תל-אביב

שר החקלאות ושר התקשורת א. און:

אני מבקש להביא לידיעת חברי הממשלה, כי קיימות סנקציות של עובדי הנדסה של משרד התקשורת באזור תל-אביב. המדובר הוא בועד עובדי הנדסה אשר נפרד מחטיבת הנדסה הארצית והוא מונה כ-1,500 איש מתוך סה"כ 6,000 עובדי חטיבת הנדסה. עילת השביתה החלה בכך שהם תבעו תביעות נוספות שנדחו על ידי חברי הנהלת משרד התקשורת והסתדרות. כתגובה על כך, ניסה קרייזלר שהוא חבר הועדה, לקחת יום אחד את הטלויזיה ולהכניס אותה למתקני משרד התקשורת בגוש דן על מנת שיצלמו ויציגו את מחדלי הנהלת משרד התקשורת. ל-3 מקומות לא ניתן לו להכנס ללא אישור, אך במקום הרביעי הוא הציג תעודה אישית שלו ועל ידי כך הצליח להגניב פנמה את צוות הטלויזיה. ברגע שהדבר נודע, הוא הובא בפני בית דין משמעתי, וב-1 לחודש, הודיע ועד עובדי הנדסה של משרד התקשורת באזור תל-אביב, שהוא נוקט בסנקציות אם ההנהלה לא תבטל את העמדתו בפני בית הדין המשמעתי. ההנהלה לא נכנעה. היתה ישיבה ראשונה של בית הדין והוא הופיע לשם עם כרזות וצעקות. המשפט עדיין לא נגמר ותהיינה עוד ישיבות, אחת או שתיים. בינתיים הסנקציות נמשכות והם לא מתקינים טלפונים בקצב הרגיל. הם מקתינים 400 - 500 לחודש במקום 1,000. כמו כן הם לא מצלמים מונים ומשום כך אי אפשר לשלוח תעבונות למנויים והיו פיגורים בתשלומים. אי לכך, החליטה הנהלת המשרד לפני 3 ימים:

- א. לפטר את הארעיים ברשימה הזו.
- ב. לפטר רשימה של קבועים שנמצאים בועד העובדים.
- ג. לא לשם עבור שעות נוספות.

ד. לא לשלם שעות יחודיות כתוספת מאמץ.

ה. להוציא לחופשה מאולצת עובדים הנוקטים בסנקציות ולהגביל העלאות בדרגה אוטומטיות.

יש להניח כי הדברים האלה יחריפו את המצב וכי צפויות עוד שביתות כאלו. אני מצוין כי עובדי חטיבת דואר הנדסה מסתייגים מהסנקציות הללו וכי ההסתדרות גם היא לא תוכמת בהן.

446. מכירת נשק

ראש הממשלה י. רבין:

א. לאשר מכירת 5,000 פגזי מרגמה 120 מ"מ ו-5,000 כדורים 155 מ"מ לממשלת צ'ילה. ערך המכירה הוא כ-2,000,000 דולר ומשרד החוץ מסכים לביצועה.

ב. לאשר מכירת 105 רובים אנגלים 0.303; 10 רובים צרפתיים 8 מ"מ; 40 רובים 12 אינץ'; 8 רובי אויר; 10 רובי צלפים ו-3,130 רובים אנגליים ישנים מטיפוס ליאנפליד, לחברה הבריטית "וורן". ערך המכירה הוא 82,595 דולר ומשרד החוץ מסכים לביצועה.

ג. לאשר מכירת 6 מקלעים מסוג "עוזי" לנשיא גואטמלה. ערך העסקה הוא 1,200 דולר ומשרד החוץ מסכים לביצועה.

מ ח ל י ט י מ :

א. לאשר מכירת 5,000 פגזי מרגמה 120 מ"מ ו-5,000 כדורים 155 מ"מ לממשלת צ'ילה.

ב. לאשר מכירת 105 רובים אנגלים 0.303; 10 רובים צרפתים 8 מ"מ; 40 רובים 12 אינטש; 800 רובי אויר; 10 רובי צלפים ו-3,130 רובים אנגלים ישנים מטיפוס ליאונפילד לחברה הבריטית "וורן".

ג. לאשר מכירת 6 מקלעים מסוג "עוזי" לנשיא גואטמלה.

הישיבה ננעלה.